

MediaWiki

w obrazkach

Aktualna, edytowalna wersja tego podręcznika jest dostępna w Wikibooks, bibliotece wolnych podręczników pod adresem http://pl.wikibooks.org/wiki/MediaWiki_w_obrazkach

Całość tekstu jest objęta licencją GNU Free Documentation License.

Spis treści

1. CO TO JEST MEDIAWIKI	5
1.1. PODSTAWOWA IDEA WIKI	5
1.2. DLA KOGO JEST TEN PODRĘCZNIK	6
2. MEDIAWIKI OD STRONY CZYTELNIKA	8
2.1. STRUKTURA EKРАНU	9
2.2. LINKI I WOLNE SURFOWANIE	11
2.3. SZUKANIE PO KATEGORIACH	13
2.5. WYSZUKIWARKA MEDIAWIKI	19
2.6. UWAGA! TO JEST WIKI	22
3. MEDIAWIKI DLA POCZĄTKUJĄCYCH EDYTORÓW	23
3.1. NAJPIERW SIĘ ZAŁOGUJ	24
3.2. OKNO EDYCJI	30
3.3. PISZEMY OD PODSTAW NIEDUŻY ARTYKUŁ	32
3.4. PODSTAWY FORMATOWANIA TEKSTU	36
3.5. LINKI	44
3.5.3. LINKI ZEWNĘTRZNE	47
3.6. WSTAWIANIE OBRAZKÓW	54
3.7. TABELLE	65
3.8. SZABLONY	73
3.9. DYSKUSJE, KONFLIKTY, HISTORIA ZMIAN	80
3.10. WIKI TO SPOŁECZNOŚĆ	90
4. TERMINOLOGIA	93
5. KRÓTKA TABELA WIKIKODU	100
5.1. FORMATOWANIE	100
[EDYTUJ] POZIOM 2	100
5.2. LINKI	101
5.3. OBRAZKI	102
5.4. TABELLE	102
5.5. SZABLONY	103
6. NIEPEŁNA LISTA POLSKOJĘZYCZNYCH PROJEKTÓW OPARTYCH NA MEDIAWIKI	104
6.1. PROJEKTY FUNDACJI WIKIMEDIA	104
6.2. PROJEKTY WIKI ROZWIJANE NA WIKIA.COM	104
6.3. ENCYKLOPEDIA	105
6.4. WIKI SZKOLNE I UCZELNIANIE	105
6.5. WIKI PROJEKTÓW WOLNEGO OPROGRAMOWANIA	105
6.6. WIKI GIER KOMPUTEROWYCH I RPG	105
6.7. WIKI HOBBISTYCZNE I SPECJALISTYCZNE	105
7. AUTORZY	106
8. BIBLIOGRAFIA	107
DODATEK: PRZYKŁAD STOSOWANIA TYTUŁÓW	109
LICENCJA	1

1. Co to jest MediaWiki

MediaWiki - to specjalne oprogramowanie typu wiki, to znaczy służące do grupowego konstruowania i wypełniania treścią serwisów WWW. MediaWiki powstało głównie na potrzeby **Wikipedii** i jest stale rozwijane przez grupę programistów, nad którymi czuwa **Fundacja Wikimedia**. MediaWiki jest dostępne na wolnej licencji **GPL** co oznacza, że każdy, kto ma odpowiednie środki techniczne może założyć sobie swój własny serwis oparty na tym oprogramowaniu. Istnieją też konkurencyjne programy realizujące ideę **wiki**, które mogą w wielu przypadkach być wygodniejsze w różnych zastosowaniach, jednak MediaWiki jest niewątpliwie najbardziej popularnym tego rodzaju oprogramowaniem.

Technicznie MediaWiki jest rozbudowaną aplikacją napisaną w skrypcowym języku **PHP**, który współpracuje z bazą danych **MySQL**. Aby z niej korzystać nie trzeba jednak nic wiedzieć o PHP i MySQL. Wystarczy minimalny poziom znajomości pracy z komputerem w Internecie.

1.1. Podstawowa idea wiki

Wiki-Wiki w języku hawajskim oznacza *szybko, szybko*.

Oprogramowanie umożliwiające uczestniczenie w tworzeniu treści serwisów sieciowych przez ich czytelników nie jest niczym nowym. Już systemy **BBS** dostępne w latach 80. XX w. w sieci **FidoNet** dawały możliwość dopisywania różnych treści, które potem mogli czytać inni. Systemy te rozwinęły się w dobie Internetu w tzw. **fora dyskusyjne**. System **wiki** jest jednak czymś z gruntu odmiennym. Jest on nastawiony na wspólne tworzenie projektów a nie na wymianę opinii, wysyłanie ogłoszeń czy dyskusowanie. Istotą wiki jest nie komunikacja między ludźmi lecz praca nad tekstami, które mają grupowe autorstwo.

W forach dyskusyjnych tworzy się przypisaną raz na zawsze sobie wypowiedź przypominającą **e-mail**. Raz wysłanego tekstu nikt nie może poprawić. Co najwyżej można go usunąć. W MediaWiki tekst napisany przez jednego użytkownika nie jest do niego na zawsze przypisany. Każdy może w każdej chwili go poprawić lub nawet całkowicie zmienić. Co więcej, oprogramowanie umożliwia nie tylko tworzenie prostych tekstów, ale właściwie pełne strony WWW, które mogą mieć złożoną, rozbudowaną strukturę zawierającą tabele i grafiki. Utworzone strony można z sobą nawzajem wiązać za pomocą wewnętrznych **linków**, dzięki czemu całość tworzy spontanicznie rozwijającą się sieć połączeń, po których można później swobodnie surfować.

Aby stworzyć w MediaWiki nową stronę należy wpisać do okna wewnętrznej wyszukiwarki jej nazwę, po czym oprogramowanie samo zaprasza do jej napisania, o ile ktoś tego wcześniej nie zrobił. Jeśli strona istnieje, można kliknąć na zakładkę "edytuj", w dowolny sposób zmienić jej treść, zapisać i... nowa wersja jest od razu dla wszystkich widoczna.

Jest to zatem system szybkiego i prostego tworzenia stron WWW, przy pomocy stron WWW, bez konieczności używania żadnych specjalistycznych narzędzi ani dostępu do konta na serwerze.

Istotą wiki, różniącą ją od wszystkich innych interaktywnych stron WWW jest:

- możliwość tworzenia stron www bezpośrednio z poziomu **przeglądarki internetowej**, przy czym może to być niemal dowolna przeglądarka działająca na dowolnym systemie operacyjnym
- efekty pisania są widoczne **natychmiast** - to co się stworzy i zapisze jest widoczne od razu dla wszystkich internautów, którzy zajrzą na tę stronę
- raz napisana strona nie jest na stałe przypisana do jednego **użytkownika** - może być dowolnie modyfikowana przez wszystkie osoby uczestniczące w projekcie.

Można zatem powiedzieć, że wiki jest idealnym narzędziem dla zespołu ludzi pracującego nad wspólnym projektem, którego celem jest stworzenie zbioru dokumentów tekstowych ilustrowanych grafikami. Tym projektem może być wspólne pisanie podręcznika, encyklopedii, tworzenie witryny organizacji społecznej, czy nawet gromadzenie danych wywiadowczych, przy czym efekt pracy zespołu jest widoczny natychmiast, a jego członkowie mogą być rozproszeni po całym świecie i współtworzyć projekt wtedy kiedy mają na to czas i ochotę.

Zespół ten może być bardzo różnie zdefiniowany. Oprogramowanie MediaWiki umożliwia takie jego skonfigurowanie, że możliwość współtworzenia może być zarezerwowana dla ściśle określonej zamkniętej grupy ludzi lub dla dosłownie każdego. Również dostęp do tworzonych treści może być dla wszystkich lub tylko dla zamkniętej grupy. Można zatem stworzyć na bazie tego oprogramowania zarówno taki serwis jak Wikipedia - gdzie każdy może niemal wszystko edytować i absolutnie wszystko czytać, jak i taki serwis, który może edytować jedna osoba i tylko kilka wybranych osób czytać.

1.2. Dla kogo jest ten podręcznik

Słabością oprogramowania MediaWiki jest jego **dokumentacja**, która jest napisana bardzo technicznym językiem i mocno niekompletna.^[1] Stąd, w ramach projektów tworzonych w oparciu o to oprogramowanie jego użytkownicy zmuszeni są sami pisać instrukcje jego obsługi.

W języku polskim niewątpliwie najbardziej obszerny zbiór tekstów pomocowych znajduje się w Wikipedii.^[2] Jest on jednak bardzo złożony i skomplikowany, co powoduje, że wielu początkujących użytkowników gubi się w nim i ma kłopoty w znalezieniu najważniejszych dla nich informacji. Większość pozostałych polskojęzycznych serwisów opartych na tym oprogramowaniu zawiera uproszczone, bardzo niekompletne i często chaotycznie napisane instrukcje obsługi, które często nie podają nawet najbardziej podstawowych informacji i zamiast tego kierują do systemu pomocy Wikipedii.

Ideą tego podręcznika jest napisanie na tyle kompletnego opisu użytkowania MediaWiki, aby po jego przeczytaniu można było rzeczywiście zacząć korzystać i współtworzyć oparte na nim serwisy, ale też na tyle prostego, aby jego przeczytanie nie zajmowało zbyt wiele czasu i aby mogło go zrozumieć jak najwięcej osób. Dodatkowo, podana treść ma być obficie zilustrowana dobrze opisanymi **zrzutami ekranowymi** przykładowych serwisów (głównie Wikipedii) opartych na tym oprogramowaniu.

Podręcznik ten jest podzielony na dwie sekcje:

- [MediaWiki od strony czytelnika](#) - opisuje jak korzystać z zasobów zgromadzonych na stronach WWW opartych na tym oprogramowaniu - opisuje ona jednak także strukturę interfejsu tego oprogramowania - dlatego warto aby się z tym rozdziałem zapoznały także osoby, które chcą współtworzyć projekty.

- [MediaWiki dla początkujących edytorów](#) - opisuje podstawy współtworzenia i jest pomyślany dla osób które chcą zacząć, choć może być też interesujący dla osób, które już coś niecoś wiedzą na temat MediaWiki. Nie należy oczekiwać jednak, że jest to 100% kompletny podręcznik edytowania.

Podręcznik ten w zamyśle ma też pomóc tworzyć instrukcje obsługi istniejących i nowo powstających projektów opartych o oprogramowanie MediaWiki.

2. MediaWiki od strony czytelnika

Serwisy WWW oparte na MediaWiki od strony czytelnika wyglądają jak wiele innych stron WWW. Mają zwykle stronę główną, boczne menu, można przechodzić między podstronami klikając na odpowiednie linki w tekście. Jednak ze względu na obszerność wielu tego typu serwisów aby znaleźć w nich to czego się szuka warto się zapoznać z ich specyfiką.

Jedną z cech, która zaskakuje często osoby po raz pierwszy korzystające z MediaWiki jest **brak ściśle hierarchicznej struktury** podstron. Zamiast tego mamy raczej do czynienia ze zbiorem nieraz dziesiątków tysięcy osobnych podstron - zwanych artykułami lub modułami. Są one z sobą gęsto powiązane linkami w pozornie chaotyczny sposób. Spontanicznie powstający układ stron, odpowiada naturalnej sieci powiązań między znaczeniami różnych słów. Nie można zatem oczekiwać, że zawsze dotrze się szybko do interesujących informacji po prostu klikając na kolejne linki poczynając od strony głównej serwisu, choć surfowanie z ich pomocą może w wolnych chwilach być ciekawym i kształcącym zajęciem.

Wiele narzędzi dostępnych w ramach MediaWiki - takich jak **kategorie** i **wewnętrzna wyszukiwarka** umożliwia dość sprawne dotarcie do poszukiwanych informacji oczywiście pod warunkiem, że wie się jak z nich inteligentnie korzystać. Ta część podręcznika jest skierowana do osób, które chciałyby się tego nauczyć.

Podrozdziały:

1. [Struktura ekranu](#) - omawia ogólną budowę interfejsu MediaWiki - zapoznanie się z tym rozdziałem jest niezbędne aby zrozumieć pozostałe części podręcznika.
2. [Linki i wolne surfowanie](#) - omawia jak dotrzeć do szukanych informacji ograniczając się tylko do klikania na linki wewnętrzne - co jednak często jest bardzo trudne.
3. [Szukanie po kategoriach](#) - omawia system kategoryzowania artykułów i czego się po nim można spodziewać.
4. [Korzystanie z obrazków](#) - opisuje jak korzystać ze zbiorów obrazków i jak zobaczyć je w maksymalnej, dostępnej rozdzielczości.
5. [Wyszukiwarka MediaWiki](#) - opisuje jak inteligentnie korzystać z wewnętrznej wyszukiwarki, a także jak się posiłkować Google.
6. [Uwaga! to jest wiki](#) - trochę luźnych uwag na temat wiarygodności treści zawartych w serwisach opartych na MediaWiki.

2.1. Struktura ekranu

Ten rozdział opisuje szczegółowo elementy ekranu interfejsu oprogramowania MediaWiki tak jak go widzi niezalogowany użytkownik.

U góry ekranu po prawej stronie znajduje się link **logowanie/ rejestracja** (1 na rys. 1). Po jego kliknięciu można zarejestrować sobie konto w serwisie lub zalogować się na już istniejące. Logowanie się jest zalecane gdy zamierza się współtworzyć dany projekt. Czytelnicy mogą również się zalogować, ale z ich punktu widzenia niczego to nie zmienia, oprócz przypadków gdy projekt jest tak skonfigurowany, że nie można go czytać bez zalogowania. W projektach, które tworzą zamknięte społeczności zwykle nie można się zarejestrować - lecz muszą to zrobić jego administratorzy.

Rys. 1: Góra okna

Nieco bardziej na lewo znajduje się grupa **zakładek** (2 na rys. 1). Po kliknięciu na te zakładki przechodzi się odpowiednio do **strony dyskusyjnej** nad artykułem, gdzie można skomentować jego zawartość, do **edytowania** artykułu oraz do tzw. **historii** artykułu, czyli listy jej kolejnych wersji, z datami edycji i informacją kto wykonał daną edycję. Dla czytelnika zakładka "edytuj" jest w zasadzie bezużyteczna, zakładki "dyskusja" i "historia" - mogą się okazać przydatne aby np: sprawdzić czy ktoś nie zakwestionował informacji zawartych na oglądanej stronie i ile osób już ją edytowało.

Poniżej zakładek znajduje się duży, wytłuszczony **tytuł** podstrony (3 na rys. 1). W górnym, lewym rogu znajduje się zwykle **logo** całego projektu (4 na rys. 1). Kliknięcie na to logo powoduje przeniesienie się do strony głównej serwisu i na tym jego funkcja się kończy.

Poniżej logo, po lewej stronie ekranu rozpoczyna się **menu** (5 na rys. 1). Jest ono zwykle podzielone na sekcje. Zawartość tego menu może być różna w różnych projektach, gdyż administratorzy serwisu mogą nim swobodnie manipulować. Zawiera ono zwykle link do strony głównej, do pomocy dla edytorów, czasami do tekstu opisującego cele projektu i do rozmaitych narzędzi przydatnych do edytowania lub czytania projektu.

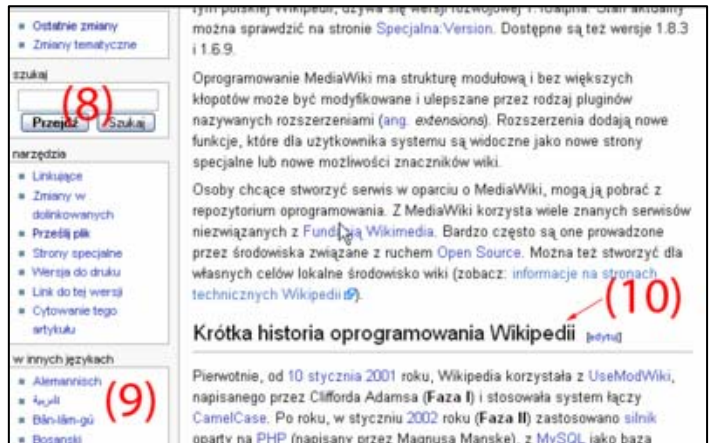
Niewątpliwie najważniejszą częścią całego ekranu jest duże pole w środku (6 na rys. 1) w którym zawarty jest **właściwy tekst** podstrony. Tekst ten może być swobodnie mieszany z ilustracjami, tabelami, śródtytułami i może być na różne sposoby formatowany, w sposób zbliżony do tego jaki możliwy jest w edytorach tekstu.

Na rys. 1 logo MediaWiki (7) jest przykładem ilustracji wplecionej w tekst. Kliknięcie na ilustrację wplecioną w tekst powoduje przeniesienie na stronę z jej opisem i czasami jej pełnowymiarową wersję. Więcej na ten temat można przeczytać w rozdziale [Korzystanie z obrazków](#).

Zwykle na niebiesko są zaznaczone **linki** do innych podstron tego samego serwisu lub stron na innych stronach WWW. Z ich wyglądu można odczytać, czy są to linki zewnętrzne czy wewnętrzne i jakiego rodzaju. O typach linków i korzystaniu z nich można przeczytać więcej w rozdziale [Linki i wolne surfowanie](#).

Po przewinięciu ekranu nieco w dół widać ciąg dalszy bocznego, lewego menu. Zazwyczaj, gdzieś w środku menu jest wydzielone okienko **wewnętrznej wyszukiwarki** (8 na rys. 2). W okienko to wpisuje się szukane frazy i klika na "przejdź" lub "szukaj". Przy kliknięciu na "przejdź" jesteśmy kierowani od razu do hasła, którego tytuł ściśle odpowiada szukanej frazie, zaś po kliknięciu na "szukaj" otrzymujemy listę wszystkich stron, w których tekście zawarta jest szukana fraza.

Więcej informacji na ten temat można znaleźć w rozdziale [Wyszukiwarka MediaWiki](#).

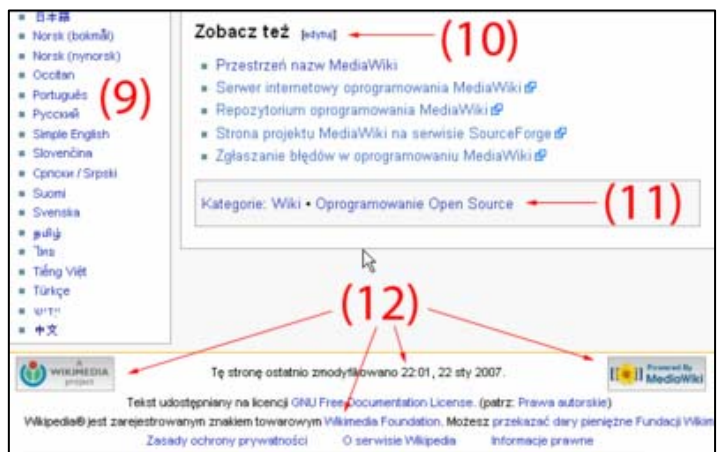
Rys. 2: Środek okna

Na samym dole menu, w niektórych międzynarodowych projektach takich jak Wikipedia znajdują się tzw. **linki interwiki** (9 na rys. 2 i 3), które przenoszą do stron na ten sam temat napisanych w innych językach. Czasami może to być dosłowne tłumaczenie a czasami analogiczna strona w innym języku może zawierać znacząco inną treść.

W polu właściwego tekstu na rys. 2 i 3 widać **śródtytuły** (10). Na dłuższych stronach, ze **śródtytułów** oprogramowanie tworzy automatycznie spis treści. **Śródtytuły** dzielą też tekst na sekcje, które można edytować niezależnie od pozostałych części strony. **Śródtytuły** mogą być stopniowane i dzielić artykuł na rozdziały, podrozdziały, podrozdziałów, aż do 6 stopni zagłębienia.

Po przewinięciu strony w przeglądarce zupełnie do dołu (11 na rys. 3) widać listę **kategorii**, do których przypisana jest ta strona. Kategorie są bardzo wygodnym, alternatywnym do wewnętrznej wyszukiwarki i spontanicznego surfowania po linkach, sposobem wyszukiwania treści. Więcej na ten temat można przeczytać w rozdziale [Szukanie po kategoriach](#).

Wreszcie na samym dole strony znajduje się jej stopka (12 na Rys. 3). Zawiera ona obowiązkowo logo MediaWiki, informację o licencji na jakiej udostępniana jest zawartość serwisu, informacje prawne, czasami kontakt do administratorów serwisu i rozmaite inne treści, które administratorzy uznali za słuszne tam wstawić.

Rys. 3: Dół ekranu

2.2. Linki i wolne surfowanie

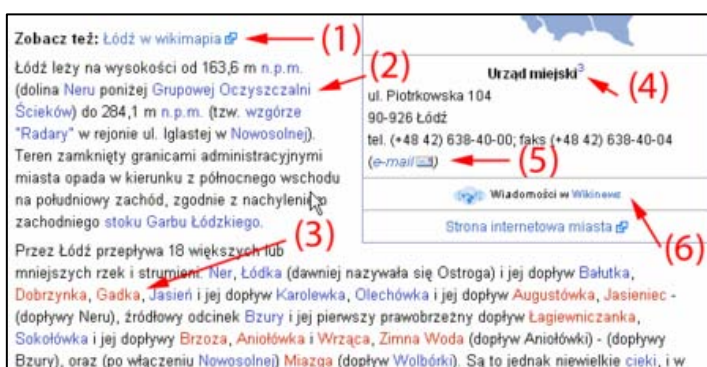
Podstawową zaletą tzw. **hipertekstu**, na którym oparte są strony WWW, jest możliwość **linkowania** z sobą w prosty sposób wielu tekstów, które mogą znajdować się zarówno w obrębie jednego serwisu jak i innych serwisów dostępnych przez Internet. Przejście do innego dokumentu następuje po prostym kliknięciu w link, którymi w tekście są wyróżnione innym kolorem słowa lub frazy. **MediaWiki** w pełni wykorzystuje ten mechanizm. Autorzy tekstów w serwisach pisanych z użyciem oprogramowania MediaWiki mogą w prosty sposób tworzyć tyle linków do innych stron ile tylko uznają za właściwe.

Jeśli chcesz się dowiedzieć jak tworzyć linki zajrzyj do: rozdziału [Linki](#) w części dla początkujących autorów.

2.2.1. Rodzaje i oznakowanie linków

Oprogramowanie MediaWiki samo rozpoznaje rodzaj linku występującego w tekście i przypisuje mu odpowiedni kolor i w niektórych przypadkach również specjalną, miniaturową ikonkę. Kolory i ikonki mogą być definiowane przez administratorów każdego serwisu w nieco inny sposób. Opisany poniżej schemat pochodzi z polskojęzycznej Wikipedii i nie odbiega wiele od najczęściej spotykanego standardu w tym

zakresie.

Rys. 4: Przykłady linków (artykuł *Łódź* w Wikipedii)

Linki zewnętrzne do stron WWW

(1 na rys. 4) to znaczy linki do stron WWW znajdujących się poza aktualnie oglądanym serwisem są oznaczane kolorem **niebieskim** i dodatkową ikonką w kształcie ukośnej strzałki skierowanej ku górze (przykładowy [link zewnętrzny](#) do strony WWW)

Linki zewnętrzne do innych dokumentów

(np. 5 na rys. 4) mają taki sam kolor ale inne ikonki. Przykładowy link (5) ma ikonkę w kształcie koperty co oznacza, że jest to link do adresu e-mail. Link do dokumentów tekstowych nie będących stronami WWW (pdfy, dokumenty z edytorów tekstu itp) jest oznakowywany małą książeczką (przykładowy [link](#) do dokumentu pdf). Linki do kanałów **IRC** i innych form komunikacji on-line jest opatrywany "chmurką" (przykładowy [link](#) do kanału IRC #wikimedia.pl)

Linki do "zaprzyjaźnionych" serwisów wiki

(6 na rys 4) mimo że również kierują na zewnątrz nie są oznakowywane dodatkowymi ikonkami i wyglądają tak samo jak linki wewnętrzne, choć w wielu projektach istnieje tradycja "ręcznego" dodawania do nich stosownej ikonki, tak jak to pokazano na powyższym przykładzie.

Linki wewnętrzne

to znaczy linki do innych stron w tym samym serwisie są oznakowywane kolorem **niebieskim** (2 na rys. 4) lub **czerwonym** (3 na rys. 4). Kolor niebieski wskazuje, że link kieruje do istniejącej strony, zaś kolor czerwony do nie istniejącej. Występowanie czerwonych linków może być skutkiem błędu autora lub może wynikać z faktu, że serwis jest w budowie i napisanie strony do

której prowadzi jest dopiero planowane. W projektach, które współtworzyć może każdy, takich jak Wikipedia czy Wikibooks po kliknięciu na czerwony link jest się kierowanym do strony umożliwiającej napisanie owego brakującego dokumentu, co jest formą zachęty do udziału w projekcie.

Linki do przypisów

Oprogramowanie MediaWiki umożliwia tworzenie w tekstach przypisów, których wyjaśnienia są automatycznie umieszczane u dołu strony. Linki do przypisów (4 na rys. 4) przyjmują formę niebieskich liczb umieszczonych w górnym indeksie w stosunku do zwykłego tekstu. Po kliknięciu w taki link jest się automatycznie kierowanym do odpowiedniego przypisu na dole strony. Przykładowy link^[3].

Linki odwiedzone

Wszystkie linki niebieskie, niezależnie od tego czy zewnętrzne, czy wewnętrzne zmieniają odcień w zależności od tego czy zostały już raz odwiedzone przez danego czytelnika, czy też nie. Linki nie odwiedzone są **jasnoblękitne**, zaś odwiedzone **granatowe**. Odbiór różnic tych odcieni niebieskiego może zależeć od typu używanego monitora i jego regulacji. Aby zobaczyć jak to działa, wystarczy kliknąć na któryś z linków w tym rozdziale a następnie wrócić tu z powrotem.

2.2.2. Surfowanie

Korzystanie z linków wymaga pewnej wprawy. Jedno proste kliknięcie w link powoduje bowiem **nagle przeniesienie** do innego dokumentu. Jeśli zależy nam na spokojnym przeczytaniu całej strony, lepiej nie klikać na żaden zamieszczony w nim link. Z drugiej strony jeśli np. nie znaleźliśmy interesującej nas informacji na aktualnie czytanej stronie możemy wykorzystać jeden z linków w nadziei, że przeniesie on nas w miejsce gdzie ta informacja być może jest. Linki są też bardzo przydatne do np: zapoznania się z nieznanym nam dotąd **fachowym terminem** występującym w tekście.

Mechanizm tworzenia linków w MediaWiki umożliwia jednak wprowadzanie czytelnika w błąd. Nie da się do końca przewidzieć, do jakiego dokumentu kieruje nas autor aktualnie czytanej strony, gdyż linki nie muszą kierować do stron o tytułach dokładnie odpowiadających zaznaczonym na niebiesko słowom. Ponadto, czasami się zdarza, że autorzy nie sprawdzają dokładnie dokąd nas kierują. Np: link utworzony ze słowa "Łódź" może kierować równie dobrze do strony o mieście jak i do strony opisującej łódź wodne. Na ogół jednak linki kierują we właściwe miejsca, tyle że w tych miejscach nadal może nie być informacji których szukamy. W tym nowym dokumencie mogą jednak być kolejne linki, które skierują nas do kolejnych stron, gdzie będą kolejne linki i tak za dziesiątym kliknięciem być może dotrzemy tam gdzie chcemy, albo... wrócimy do punktu wyjścia.

Tego rodzaju "podróżowanie" przez sieć linków nazywane jest **surfowaniem**. Surfowanie nie jest zbyt szybkim i pewnym sposobem dotarcia do konkretnych informacji, może mieć jednak walor edukacyjny. Jeśli chcemy się ogólnie zapoznać z jakąś tematyką i nie wiemy pod jakimi słowami kluczowym zacząć szukać, możemy zacząć od czegoś najprostszego a potem dać się ponieść linkom i naszej własnej ciekawości, ucząc się po drodze wielu rzeczy, o których wcześniej zupełnie nic nie wiedzieliśmy.

2.3. Szukanie po kategoriach

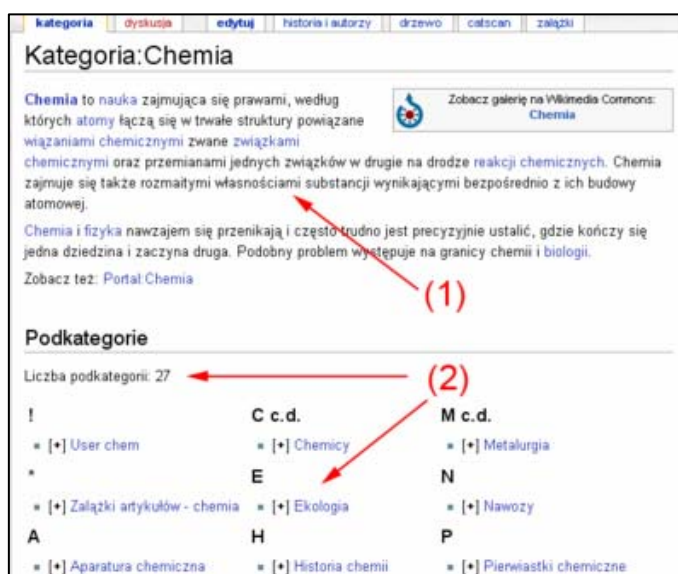
Jak to zostało opisane w poprzednim rozdziale (patrz: [Linki i wolne surfowanie](#)), mniej czy więcej przypadkowe klikanie w **zwykle linki** nie jest zbyt skuteczną metodą szukania konkretnych informacji w serwisach opartych na MediaWiki. Z drugiej strony szukanie za pomocą [wewnętrznej wyszukiwarki](#) i również za pomocą *Google* lub innych ogólnych wyszukiwarek wymaga często dobrej znajomości terminologii z danej dziedziny.

Jeśli chcesz się dowiedzieć jak tworzyć kategorie przeczytaj rozdział [Linki#Kategorie](#) w części dla początkujących edytorów.

2.3.1. Struktura systemu kategorii

System przypisywania **kategorii** do stron w MediaWiki jest próbą zaradzenia tym problemom. Kategorie są takimi samymi stronami jak wszystkie inne za jednym wyjątkiem. Mianowicie, oprogramowanie tworzy strony kategorii półautomatycznie. Strony z kategoriami zawierają listy wszystkich stron w danym projekcie do których ich autorzy je przypisali.

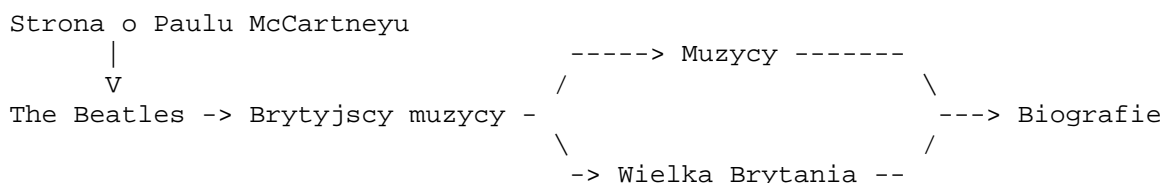
O fakcie przypisania strony do danej kategorii informuje specjalne pole znajdujące się na samym dole pola tekstowego (11 na rys. 3). Po przypisaniu przez autora danej strony do określonej kategorii oprogramowanie samo umieszcza ją na **posortowanej liście**, dzięki czemu nie trzeba tego robić ręcznie. Jedna strona może być przypisana do wielu kategorii. Kategorie do stron przypisują ich autorzy - nie jest to czynione automatycznie przez oprogramowanie, jednak po przypisaniu reszta dzieje się już sama.

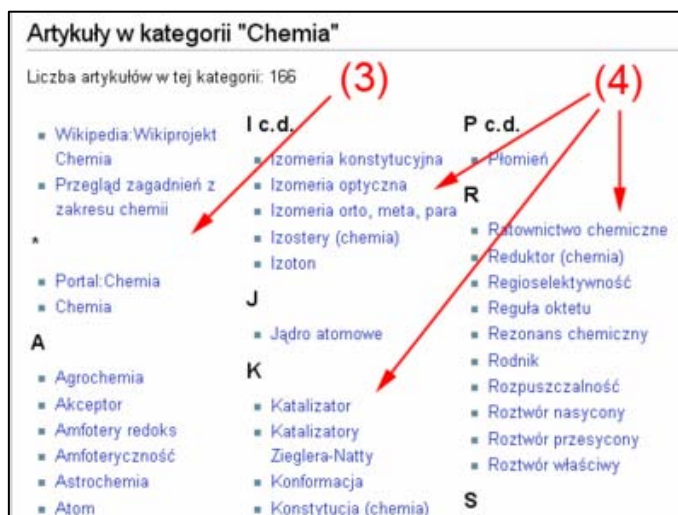
Rys. 5: Kategoria:Chemia w Wikipedii: góra ekranu

Oprócz części zawierających automatycznie posortowane spisy, strony z kategoriami można tak samo edytować jak wszystkie inne. Często zawierają one krótkie teksty informujące czego dotyczy dana kategoria (1 na rys. 5). Poniżej opisu znajduje się sekcja w której znajduje się lista **podkategorii**, na które dzieli się dana kategoria (2 na rys. 5). Kategorie przypisuje się do kategorii wyższych w taki sam sposób jak wszystkie pozostałe strony. Dzięki temu twórcy projektów opartych na MediaWiki mogą tworzyć własne złożone **systemy katalogowania** stron. Systemy te mogą mieć dowolną strukturę, która niekoniecznie musi być ściśle drzewiasta, ale zwykle ma określoną hierarchię i piętra. Zasady tworzenia kategorii są różne w różnych projektach, najczęściej jednak ich system przyjmuje postać tzw. **grafu skierowanego**.

Przykładowa struktura fragmentu systemu kategorii w polskiej Wikipedii.^[4]

Pod listą podkategorii znajduje się sekcja, która jest najważniejszą częścią strony kategorii czyli wcześniej wzmiankowana **alfabetycznie posortowana** lista zwykłych stron, które do tejże kategorii zostały przypisane (rys 6). Oprogramowanie MediaWiki umożliwia umieszczenie na tej liście szczególnie ważnych dla danej kategorii stron ponad zwykłą listą alfabetyczną (3 na rys. 6), o czym decydują osoby przypisujące strony do tychże kategorii. Poniżej znajduje się lista posortowana zupełnie automatycznie podzielona na grupy zaczynające się na określoną literę alfabetu (4 na rys. 6). Liczba stron, które można przypisać do jednej kategorii jest nieograniczona, jednak w praktyce kategorie liczące powyżej 150-200 stron stają się mało przydatne i są zwykle dzielone na podkategorie.

Rys. 6: Kategoria:Chemia w Wikipedii: dół ekranu

Na koniec warto zauważyć, że nie każda kategoria musi zawierać sekcję z listą artykułów do niej przypisanych. Czasami można napotkać kategorie, w których są tylko listy podkategorii. Takie porządkujące **nadkategorie** często występują na samym szczycie hierarchii całego systemu.

2.3.2. Korzystanie z kategorii

Korzystanie z systemu kategorii jest stosunkowo proste i przypomina drogę od nitki do kłębka. Przechodzenie do podkategorii i stron z treścią odbywa się przez klikanie na odpowiednie linki. Najlepiej prześledzić to na przykładzie.

Przykład :

Załóżmy, że szukamy w Wikipedii informacji na temat uczelni wyższych w Rzeszowie. Użycie **wyszukiwarki** nam tu dużo nie pomoże, gdyż nie znamy nazw tych uczelni.

1. Nasze poszukiwania możemy zacząć od [portalu Kategorii Głównych](#)
2. W zbiorze kategorii głównych wybieramy np: kategorię [Geografia](#)
3. Z podkategorii [Geografia](#) wybieramy kolejno schodząc w dół hierarchii drzewka: [Geografie Europy](#), [Geografię Polski](#), [Podział administracyjny Polski](#), aby wreszcie dotrzeć do [Miast Polski](#), gdzie rzecz jasna wybieramy kategorię [Rzeszów](#)
4. W kategorii:Rzeszów mamy już naszą upragnioną podkategorię [Wyższe uczelnie w Rzeszowie](#) gdzie mamy listę kilku stron docelowych, z których każda opisuje inną, Rzeszowską uczelnię.

Alternatywnie możemy zacząć poszukiwania od innej strony:

1. Zaczynamy od [Nauka](#)
2. Przechodzimy kolejno do: [Szkolnictwo Wyższe](#), [Wyższe uczelnie](#), [Polskie uczelnie wyższe](#) i docieramy inną drogą do upragnionych [Wyższych uczelni w Rzeszowie](#).

Oczywiście, możliwych dróg dojścia do celu można wymyślić jeszcze wiele.

2.3.3. Problemy z używaniem kategorii

Ze względu na to, że struktura kategorii w MediaWiki jest tworzona przez autorów danego serwisu, jego jakość jest bezpośrednio zależna od społeczności danego projektu. Struktura ta może być konsekwentna, klarowna i dobrze przemyślana, ale równie dobrze może być niekonsekwentna, zagmatwana i nieprzemyślana. Nawet w serwisach, które mają ogólnie dobrze skonstruowaną strukturę kategorii mogą się zdarzać lokalne niekonsekwencje czy błędy.

Do typowych błędów w systemach kategorii należą:

- **dublujące się** kategorie, które powstały na skutek sporu autorów projektu
- małe, **dzikie** kategorie, które nie są podczipione do ogólnej struktury
- zbyt duża liczba tzw. **cross-kategorii** - czyli grupujących wcześniej pogrupowane strony wg. nowego klucza
- występowanie **błędnie** skategoryzowanych stron, np: jednocześnie do kategorii wyższej i niższej z tej samej gałęzi drzewka
- występowanie całkowicie **nieskategoryzowanych** stron.

Pamiętaj !

to, że nie uda się znaleźć jakiejś strony w wydawałoby się odpowiedniej kategorii nie musi oznaczać, że tej strony jednak gdzieś w danym serwisie nie ma.

2.4. Korzystanie z obrazków

Rys. 7: Obrazek wpleciony w tekst

MediaWiki daje dość szeroki zasób możliwości włączania obrazków w tekst. W najprostszym wariantcie (rys. 7) obrazek jest wpleciony w tekst w jego oryginalnych wymiarach i bez żadnego opisu. Na większości serwisów ta forma wplatania obrazków w tekst nie jest mile widziana z wielu różnych względów. Dużo lepszym rozwiązaniem jest umieszczenie obrazka w tabeli (rys. 8).

Nie na wszystkich stronach jest jednak sens tworzyć złożone tabele, a nawet jeśli takie są, nie zawsze jest sens umieszczać tam wszystkie obrazki, które ilustrują tekst. Zalecanym w wielu projektach sposobem umieszczania pojedynczych obrazków jest stosowanie tzw **thumbnaili** - czyli miniaturzek grafik, zawartych w szarej ramce z opisem (rys. 10). Oprogramowanie umożliwia skalowanie miniaturzek w dowolnym zakresie - aż do oryginalnych rozmiarów obrazka.

Gdy istnieje potrzeba wstawienia dużej liczby obrazków do tekstu, oprogramowanie umożliwia automatyczne tworzenie tzw. **galerii**. W galeriach obrazki są automatycznie układane w tabelki, standardowo po 4 zdjęcia w rzędzie (rys. 9).

Pliki, w których zawarte są obrazki muszą być załadowane na **ten sam serwer**, na którym jest zainstalowane oprogramowanie MediaWiki, lub w przypadku projektów realizowanych w ramach Fundacji Wikimedia w specjalnym repozytorium plików multimedialnych o nazwie **Wikimedia Commons**^[5]. Wikimedia Commons jest sam w sobie osobnym projektem opartym na oprogramowaniu MediaWiki, który nie zawiera prawie wcale tekstów a tylko pogrupowane w kategorie setki tysięcy zdjęć, grafik, filmów i muzyki, z których wszystkie są dostępne na wolnych licencjach i które można swobodnie wykorzystywać we wszystkich projektach Wikimedia bez konieczności przenoszenia plików do poszczególnych projektów.

Jeśli chcesz się dowiedzieć jak wstawiać obrazki do stron, zapoznaj się z rozdziałem [Wstawianie obrazków](#) w części dla początkujących edytorów.

Rys. 8: Obrazek w tabeli

Rys. 10: Pomniejszony obrazek z opisem, tzw thumbnail

Rys. 9: Galeria obrazków

2.4.1. Strony z opisami grafik

Po kliknięciu w obrazek, niezależnie od tego w jaki sposób został wstawiony do tekstu, następuje przejście do **specjalnej strony** poświęconej tylko temu Obrazkowi. Strony specjalne z obrazkami, podobnie jak strony [kategorii](#) są generowane przez oprogramowanie automa-tycznie, ale też zawierają sekcje, które mogą edytować autorzy serwisu.

Na samej górze strony specjalnej obrazka (1 na rys. 11) znajduje się dokładna **nazwa pliku**, w którym zapisany jest ten obrazek. Powyżej, jak w każdej stronie MediaWiki znajduje się zbiór zakładek, który jest jednak trochę inny od zakładek na zwykłych stronach (2 na rys. 11) a bezpośrednio pod nazwą pliku znajdują się linki do stałych sekcji strony. Wreszcie, nieco poniżej jest to co najważniejsze, czyli sam obrazek (3 na rys. 11). Obrazek ten jest zwykle przedstawiony w **oryginalnej jego rozdzielczości**, chyba że jest on wyjątkowo duży.

Zaraz pod obrazkiem jest link do **pliku** zawierającego przedstawianą grafikę (4 na rys. 12) i krótka informacja o jego wielkości oraz typie. Po kliknięciu na ten link, zależnie od konfiguracji używanej przeglądarki WWW oryginalny plik wyświetli się w oknie przeglądarki, w oknie odpowiedniego programu do oglądania grafik lub plik ten zostanie zapisany na twardym dysku użytkownika. Nieco poniżej, w przypadku gdy plik nie znajduje się na serwerze danego projektu lecz w Wikimedia Commons znajduje się specjalny szablon (5 na rys. 12) informujący o tym fakcie z linkiem do analogicznej strony opisu tego obrazka na Commons.

Opisane dotychczas sekcje strony z opisem grafiki stanowią jej część automatycznie generowaną przez oprogramowanie. Sekcja **Summary** (6 na rys. 12) powinna być uzupełniona przez osobę, która umieściła plik z obrazkiem na serwerze projektu. Zawiera ona zwykle krótki opis zawartości obrazka oraz informację o tym kto jest jego autorem i skąd ten obrazek pochodzi oraz ew. czasem jak został wykonany.

Sekcja **Licensing** (7 na rys. 12) zawiera informacje prawne na temat obrazka. Informuje ona na jakiej licencji jest on udostępniony. Sekcja ta jest istotna dla osób, które chciałyby wykorzystać ten obrazek poza danym serwisem - np. na swojej stronie WWW, czy w pisemnej pracy swojego autorstwa. Sekcja ta również powinna być wypełniona przez osobę, która umieściła plik na serwerze projektu. Sekcja ta nie występuje w części serwisów - a zamiast tego informacje prawne są umieszczane w sekcji "Summary".

Czasami zdarza się też, że przy obrazku nie ma żadnych informacji prawnych a nawet jego opisu ogólnego. Wówczas, gdy zamierza się wykorzystać ten plik poza danym serwisem należy się zwrócić z prośbą o uzupełnienie tych danych do osoby, która umieściła go na serwerze lub do administratorów projektu.

Rys. 11: strona opisu obrazka - część górna

Rys. 12: strona opisu obrazka - część dolna

Ostatnia sekcja strony z opisem obrazka o nazwie **Odnosiński do pliku** (8 na rys. 12) zawiera listę zwykłych stron, w których ten obrazek został zamieszczony. Sekcja ta jest automatycznie generowana przez oprogramowanie. Oprócz tego, gdy plik był modyfikowany przez innych użytkowników pojawia się ostatnia sekcja automatyczna o nazwie **Historia**. Zawiera ona listę kolejnych aktów wgrywania kolejnych wersji tego samego pliku wraz z datami oraz informacją, kto tego dokonał.

Oprogramowanie MediaWiki nie posiada możliwości bezpośredniego edytowania plików z obrazkami. Czasami jednak edytorzy kopiują je do swojego komputera, dokonują korekt (np: przekadrowanie, korekta kolorów itp.) a następnie ponownie ładują na serwer projektu.

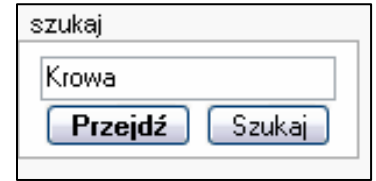

2.5. Wyszukiwarka MediaWiki

Wyszukiwarka wewnętrzna MediaWiki działa ogólnie biorąc podobnie do innych wyszukiwarek spotykanych w Internecie. Wpisuje się do niej słowa kluczowe naciska "przejdź" lub "szukaj" i otrzymuje wynik. Wyszukiwarka ta jednak na swoją specyfikę, z którą warto się zapoznać, aby wiedzieć

czego się po niej można spodziewać.

Okienko wyszukiwarki znajduje się w większości serwisów opartych na MediaWiki w mniej więcej połowie wysokości menu po lewej stronie (8 na rys. 2), choć czasami zdarza się, że administratorzy przerzucają ją w inne miejsce. Składa się ona z pola, w które można wpisywać szukane hasła oraz dwóch klawiszy **szukaj** i **przejdź**.

Rys. 13: Okienko wyszukiwarki

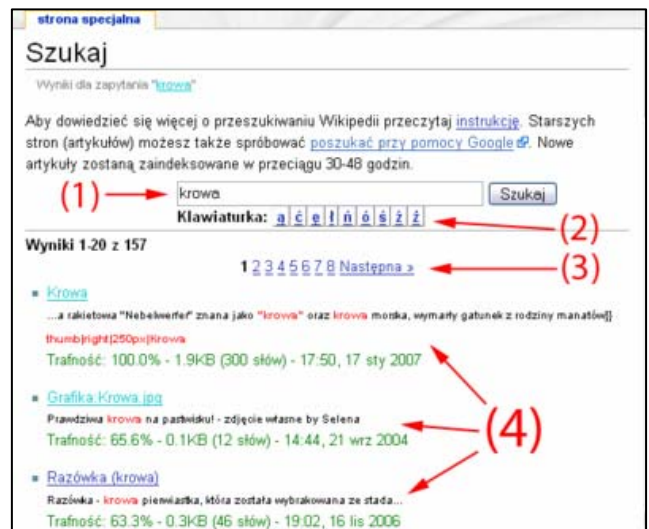
2.5.1. Klawisz "przejdź" i "szukaj"

Klawisz **szukaj** służy do pełnego przeszukania serwisu. W wyniku tej operacji dostaje się listę **wszystkich stron**, w których choć raz występuje wpisane do okienka słowo lub ciąg słów. Lista ta jest uporządkowana względem **częstotliwości występowania szukanych słów** w tekście strony.

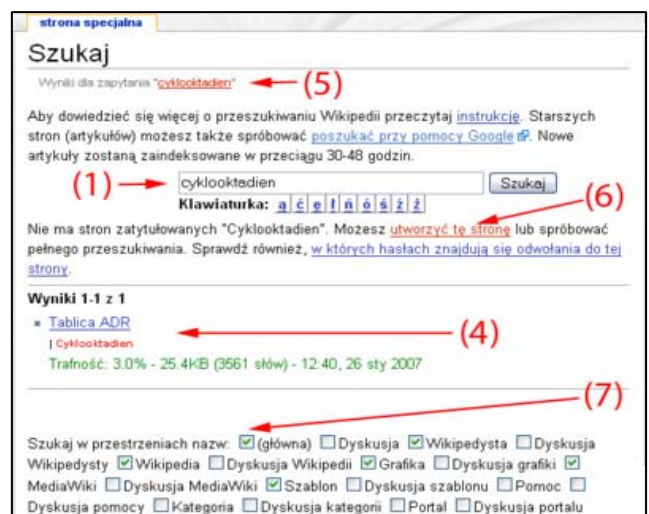
Ogólny wygląd strony z listą wyszukaných stron przedstawia rys. 14. Na górze strony znajduje się powtórzone okienko wyszukiwania (1) z **mini-klawiaturką** (2) z polskimi znakami diakrytycznymi, która umożliwia wpisanie słów z tymi znakami osobom, które nie posiadają polskiej klawiatury. "Klawiaturka" pojawia się tylko na niektórych projektach wiki.

Poniżej znajduje się **lista znalezionych stron** (4). Lista ta składa się z linku do odpowiedniej strony, fragmentu tekstu, w którym zostały znalezione szukane słowa, oraz informacjami o stronie - jej długością i datą jej ostatniej edycji. Gdy lista znalezionych stron jest długa, oprogramowanie dzieli ją na części po 20 sztuk. Przechodzenie do kolejnych części listy można dokonywać klikając na cyferki nad lub pod listą (3).

Klawisz **Przejdź** kieruje bezpośrednio do strony o tytule ściśle odpowiadającym wpisanej do okienka frazy, jeśli tylko taka strona istnieje. Gdy nie istnieje strona o tytule odpowiadającym ściśle wpisanej frazie, otrzymuje się listę wszystkich stron, w których ta fraza choć raz występuje.

Rys. 14: Wynik po kliknięciu na "szukaj"

Rys. 15: Wynik po kliknięciu na "przejdź" dla nieistniejącej strony

Dla nieistniejących stron, działanie klawisza "przejdź" nie różni się prawie wcale od działania klawisza "szukaj". Przykładowy efekt działania klawisza "przejdź" dla nieistniejącej strony jest przedstawiony na *rys. 15*. Jedyną różnicą w porównaniu z działaniem klawisza "szukaj" to w tym przypadku pojawienie się **czerwonego linku** (6) do nieistniejącej strony, której tytuł ściśle odpowiada wpisanej frazie. Jak z każdym czerwonym linkiem - kliknięcie na niego umożliwi rozpoczęcie tworzenia tej strony.

2.5.2. Przestrzenie nazw

Oprócz podziału na kategorie, strony w MediaWiki są też dzielone na tzw. **przestrzenie nazw**. W osobnej przestrzeni znajdują się strony bezpośrednio przeznaczone dla czytelników (tzw. przestrzeń główna), w osobnej strony z opisami grafik, w jeszcze innej strony kategorii itd. Standardowo wyszukiwarka pokazuje wyniki ograniczone do **głównej przestrzeni nazw**. Aby móc wyszukiwać inne przestrzenie nazw, na dole strony z listą odnalezionych stron, znajduje się pole (7 na *rys. 15*), przy pomocy którego można zaznaczyć w jakich przestrzeniach chce się powtórzyć wyszukiwanie.

Większości czytelników wystarczy w zupełności wyszukiwanie w głównej przestrzeni nazw. Czasami jednak przydatne może być wyszukiwanie w przestrzeniach grafik i kategorii.

2.5.3. Ograniczenia wyszukiwarki

Napisane na podstawie hasła [Przeszukiwanie](#) w Wikipedii.

W tekście muszą być wszystkie słowa wpisane do wyszukiwarki

Wyszukiwanie pokazuje tylko te strony, które zawierają w swojej treści **wszystkie słowa** wpisane do okienka. Dlatego jeżeli wyszukiwanie będzie puste, usuń któreś ze słów, a także upewnij się, czy są one poprawnie wpisane. Ponadto jeśli wpisałeś np. słowo "Śląsk", nie zostaną znalezione strony zawierające w swej treści np. wyraz "śląski".

Stopwords

Należy unikać stosowania krótkich i powszechnych słów takich jak: "aby", "ale", "bardzo". Niestosowanie się do tej reguły jest najczęstszą przyczyną niepowodzenia wyszukiwania. Pełna lista tych słów znajduje się w specjalnym haśle w [Wikipedii](#).

Wyszukiwanie nie bierze pod uwagę wielkości liter

Wyszukiwanie słów "fortran", "Fortran" i "FORTRAN" da te same wyniki. Jednak przy więcej niż jednym wyrazie należy pamiętać o wielkości liter ("górnny śląsk" nie da nic, należy wpisać "Górny Śląsk"). Jedynie wielkość pierwszej litery i w tym przypadku nie gra roli (można wpisać "górnny Śląsk").

Wyszukiwanie uwzględnia znaki diakrytyczne

Wyszukiwanie odbywa się z uwzględnieniem polskich i innych znaków diakrytycznych. W związku z tym oprogramowanie nie wie, że pisząc "Lotwa" miałeś na myśli "Łotwę", a "zolw" to nazwa zwierzęcia w "języku polskim".

Nie można stosować symboli wieloznacznych

We frazach do wyszukiwania nie można używać ? lub * w celu dopełnienia słów. Jeżeli chcesz szukać zarówno "Polska" i "polski" musisz utworzyć frazę w ten sposób : (Polska or polski).

Wyszukiwanie złożone

Słowa we frazach do wyszukania można łączyć za pomocą "and" (i), "or" (lub) i "not" (nie) w celu tworzenia bardziej złożonych zapytań, można również stosować złożone zapytania z nawiasami. Gdy do okienka wpisze się listę słów oprogramowanie domyślnie przyjmuje, że występuje między nimi łącznik "and" (i).

Na przykład fraza: "piłsudski not bronisław" wyszuka strony zawierające słowo "piłsudski", ale nie zawierające słowa "bronisław". Fraza: "(Adolph or Adolf) and Hitler" wyszuka wszystkie strony, które zawierają słowo "Hitler" i słowo "Adolf" lub "Adolph".

2.5.4. Wyszukiwanie za pomocą Google

Wewnętrzna wyszukiwarka MediaWiki jest stosunkowo prymitywna. Stosuje ona bardzo proste algorytmy wyszukiwania, nie potrafi podpowiadać, sugerować błędów i nie zawsze zadowalająco ustala kolejność stron na liście wyszukiwania. Osoby przyzwyczajone do funkcjonalności **Google** są często nieprzyjemnie rozczarowane sposobem działania tej wyszukiwarki.

Google umożliwia jednak proste ograniczenie wyników wyszukiwania do jednego serwisu, dzięki czemu można stosować ten serwis zamiast wyszukiwarki wewnętrznej MediaWiki. Ograniczenie to dokonuje się dodając w polu wyszukiwarki google frazę "site:domena".

Na przykład fraza:

```
"rower site:pl.wikipedia.org"
```

przeszuka polską Wikipedię wg. słowa kluczowego "rower".

Słabością tego sposobu wyszukiwania jest to, że Google zazwyczaj **wolniej indeksuje** zmiany w dynamicznie rozrastających się projektach niż robi to wewnętrzna wyszukiwarka. Np. nowododane hasła w Wikipedii są indeksowane przez Google po ok 48 godzinach od ich powstania, zaś wyszukiwarka wewnętrzna "widzi" je już zwykle po kilkunastu minutach.

Z drugiej strony proces indeksowania zmian przez wewnętrzne wyszukiwarki a także samo wyszukiwanie bardzo obciąża serwery na których zainstalowane jest oprogramowanie MediaWiki. Z tego względu jest to bardzo często wyłączana funkcja przez administratorów, którym zaczyna brakować "mocy" serwera.

2.6. Uwaga! to jest wiki

MediaWiki, a bardziej ogólnie wszystkie formy **wiki** są zdaniem wielu osób, na tyle ważną technologią, że może ona dość poważnie zmienić funkcjonowanie całego Internetu. Technologia ta wpisuje się dobrze w filozofię stojącą za ruchem **Web 2.0** i zyskuje coraz więcej zwolenników.^[6]

Korzystając jako czytelnik z serwisów wiki warto jednak mieć na względzie fakt, że są one tworzone przez najróżniejsze społeczności autorów i ich jakość zależy od jakości tej społeczności. Zupełnie inaczej należy np: traktować teksty w serwisie wiki pisanym wyłącznie przez specjalistów, np. *Mass spectrometry wiki*^[7] a inaczej w wiki typu "każdy może dołączyć" np. *PoeWiki*^[8].

Sam fakt, że serwis może być edytowany tylko przez "wybranych" lub "przez każdego" nie przesądza jeszcze o jego jakości - w szczególności w odniesieniu do poszczególnych stron. Jeśli serwis deklaruje się jako pisany przez "specjalistów" należy znaleźć stronę informującą o tym kim oni dokładnie są i jak serwis weryfikuje ich kwalifikacje. Serwis taki mimo, że pisany przez specjalistów może zawierać nieścisłości czy przekłamania wynikającego z osobistego stosunku do opisywanych treści, czy zjawiska **grupowego myślenia**.

Z drugiej strony praktyka pokazuje, że serwisy wiki stają się tym lepsze im więcej osób uczestniczy w ich pisaniu, gdyż coraz skuteczniej nawzajem się one kontrolują. Stąd w serwisach wiki "które każdy może edytować" jakość danej strony zwykle (choć nie zawsze) wzrasta z liczbą jej edycji. W przypadku stron pisanych przez jednego autora, warto zajrzeć na jego/jej stronę osobistą aby przeczytać kim jest ta osoba. Warto też sprawdzić inne jego/jej edycje.

Ogólna zasada, zarówno do serwisów tworzonych przez specjalistów, jak i przez "wszystkich" brzmi:

Zanim w to uwierzysz, zawsze sprawdzaj kto to napisał i w miarę możliwości zweryfikuj to w jeszcze jednym źródle.

Wreszcie, w serwisach "które każdy może edytować", częstym zjawiskiem jest **wandalizm** - czyli celowe niszczenie haseł. Hasło zwandalizowane nie jest jednak na zawsze stracone, dzięki temu że oprogramowanie MediaWiki przechowuje wszystkie kolejne wersje wszystkich stron. Wersje te można przeglądać za pomocą mechanizmu **historii zmian**, który dokładniej jest opisany w rozdziale "[Dyskusje](#), [konflikty](#), [historia zmian](#)".

3. MediaWiki dla początkujących edytorów

Jeśli rozpocząłeś czytanie tego podręcznika od części dla [czytelników](#), to być może spodobała Ci się idea wiki i chciałbyś dołączyć do grona autorów, któregoś z projektów opartych na oprogramowaniu MediaWiki. Ta część podręcznika przeznaczona jest dla osób, które chciałyby zacząć współtworzyć projekty wiki. Część ta napisana jest przy założeniu, że jej czytelnicy opanowali materiał z poprzednich rozdziałów tego podręcznika, zwłaszcza z rozdziałów [Struktura ekranu](#), [Linki i wolne surfowanie](#), [Szukanie po kategoriach](#) oraz [Korzystanie z obrazków](#).

Nikt dokładnie nie wie ile aktualnie istnieje aktywnych, polskojęzycznych projektów wiki, ale jest ich co najmniej 30. Niewątpliwie największym i najbardziej aktywnym tego rodzaju projektem jest **Wikipedia**. Oprócz tego w ramach Fundacji Wikimedia funkcjonuje **Wikibooks**, **Wikinews**, **Wikicytaty**, **Wikisłownik** i **Wikiźródła**, a także istnieje polskojęzyczna sekcja **Wikimedia Commons**. Wszystkie te serwisy są oparte na wolnych licencjach i mogą być edytowane przez każdego, pod warunkiem dostosowania się do panujących tam zasad. Podobny charakter mają też projekty funkcjonujące na serwerze firmy **Wikia**. Firma ta oferuje bezpłatnie miejsce do tworzenia własnych projektów wiki i zarabia na reklamach, dołączanych do stron tych projektów. Oprócz tego istnieje też kilkadziesiąt projektów realizowanych niezależnie na serwerach ich założycieli, które mają bardzo różny charakter. Pojawia się ich coraz więcej.

Niepełna lista polskojęzycznych projektów opartych na MediaWiki znajduje się w [rozdziale 6](#) tego podręcznika.

Podrozdziały

1. [Najpierw się zaloguj](#) - omawia jak utworzyć sobie konto w projekcie i je skonfigurować
2. [Okno edycji](#) - omawia ogólną strukturę i działania okna edycji
3. [Piszemy od podstaw nieduży artykuł](#) - proces pisania artykułu od zera na prostym przykładzie
4. [Podstawy formatowania tekstu](#) - czyli o tzw. wikodzie służącym do formatowania tekstu
5. [Linki](#) - podstawowe informacje o tworzeniu linków, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych.
6. [Wstawianie obrazków](#) - o sposobach posługiwania się plikami z grafiką w tekstach
7. [Tabele](#) - trochę podstawowych informacji o tworzeniu tabel za pomocą wikikodu
8. [Dyskusje, konflikty, historia zmian](#) - opis mechanizmu stron dyskusyjnych, historii zmian i kilka uwag o kulturalnych sposobach rozwiązywania konfliktów edycyjnych
9. [Wiki to społeczność](#) - końcowe uwagi na temat tego jak w miarę bezstresowo funkcjonować w społecznościach tworzących projekty wiki i o typowych błędach nowicjuszy.

3.1. Najpierw się zaloguj

Wiele serwisów opartych na MediaWiki jest tak skonfigurowana, że umożliwia edytowanie **bez konieczności** zakładania na nich **konta**. W innych natomiast logowanie jest **wymagane**. Istnieją wreszcie takie serwisy, do których nie można się zalogować "z ulicy", lecz trzeba prosić administratorów o "ręczne" utworzenie konta.

Jednak, nawet w serwisach gdzie logowanie nie jest wymagane warto sobie założyć konto. Edytowanie po zalogowaniu się ma szereg **zalet**:

- w **historii zmian** stron edycje są wtedy przypisane do konta, z którego edytujemy, co jest formą przypisania nam autorstwa - bez zalogowania jesteśmy całkowicie anonimowi
- otrzymujemy możliwość napisania paru słów o sobie na specjalnej **stronie użytkownika**
- mamy możliwość utworzenia listy obserwowanych stron, nad którymi chcemy pracować, lub które chcemy nadzorować
- otrzymujemy możliwość wymiany wewnętrznych wiadomości poprzez system **stron dyskusyjnych** oraz otrzymujemy coś w rodzaju "elektronicznego podpisu", którym możemy się posługiwać w toczących się dyskusjach
- otrzymujemy możliwość przystosowania sposobu oglądania i pracy w serwisie do naszych potrzeb za pomocą **okna konfiguracji**.

3.1.1. Procedura logowania i zakładania konta

W serwisach, w których można sobie założyć konto "z ulicy" bez potrzeby pośrednictwa administratorów, procedura zakładania konta wygląda następująco:

- w prawym górnym rogu należy kliknąć na link **Logowanie /Rejestracja**, po czym pojawi się okno logowania (*rys 17*)
- przy jego pomocy nie można jeszcze założyć konta, gdyż jest ono przeznaczone dla tych, którzy już sobie konto założyli - należy zatem kliknąć na link **Zarejestruj się** (1 na *rys. 17*)
- pojawi się okno zakładania konta (*rys. 18*), w którym musimy wypełnić pola "login" (*czyli nasz pseudonim*), "hasło" i "powtórz hasło" (7 na *rys. 18*)
- wypełnienie pola "E-mail", oraz wybranie opcji "zapamiętaj hasło" (8 na *rys. 18*) jest w większości serwisów opcjonalne
- na koniec pozostaje nacisnąć "załóż nowe konto" (9 na *rys. 18*) - nie ma konieczności powrotu do okna logowania (*rys. 17*) - po założeniu konta zakończonym sukcesem jesteśmy automatycznie zalogowani.

Zwiększenie dostępnych możliwości po założeniu sobie konta objawia się wizualnie poprzez zmianę wyglądu zakładek i zwiększenia liczby linków o góry ekranu, nad zakładkami (porównaj: *rys. 16 i 19*). W szczególności, pojawia się, pierwszy od lewej strony, przy ikonce główki link z naszym **pseudonimem** (*rys. 19*), który jest linkiem umożliwiającym edycję naszej strony osobistej. W podanym przykładzie nasz pseudonim to "podręcznik".

Pozostałe nowe linki umożliwiają kolejno:

- przejście do naszej **osobistej strony dyskusyjnej**,
- do okna zmian **preferencji**,
- do **listy obserwowanych** przez nas stron w serwisie,
- do **kompletnej listy** naszych edycji i
- wreszcie do wylogowania się z serwisu.

Rys. 16: zakładki strony tak jak je widzi niezalogowany użytkownik

Rys. 17: okno logowania

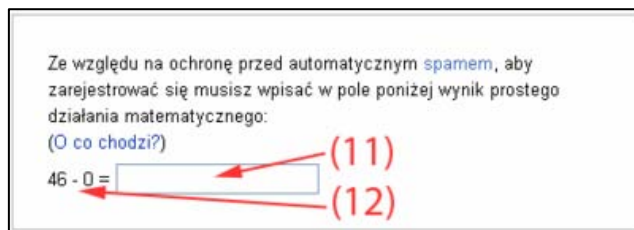

Rys. 18: okno rejestracji konta

Rys. 19: zakładki strony tak jak je widzi zalogowany użytkownik

Niekiedy przy rejestracji możemy zobaczyć komunikat podobny do tego na rys. 20. Jest to zabezpieczenie przed automatycznym tworzeniem kont w celu wstawiania spamu na małych wiki, które nie mają tylu administratorów, by stale kontrolować nowych użytkowników. W starszych wersjach oprogramowania rolę "[testu Turinga](#)" spełniał obrazek, z którego należało odczytać i przepisać kod. Obecnie, ze względu na osoby mające kłopot ze wzrokiem, obrazek został zastąpiony przez działanie matematyczne (12), którego wynik należy wpisać w pole obok (11).

Rys 20: Zabezpieczenie przed spamem.

Uwaga

Aby procedura zalogowania zakończyła się sukcesem musimy koniecznie mieć włączone akceptowanie tzw. **ciasteczek** (eng. *cookies*) w naszej przeglądarce.

Oprócz tego procedura zakładania konta może zakończyć się niepowodzeniem gdy:

- wybraliśmy "login", pod którym już ktoś wcześniej się zarejestrował, lub login, który może być pomyłony z istniejącym (np. Iwona i Iwona)
- pomylił się przy wpisywaniu powtórzenia hasła.

Opcjonalne podanie adresu E-mail, ale dopiero po przejściu przez procedurę jego weryfikacji spowoduje umożliwienie wysyłania i otrzymywania e-maili poprzez formularz z poziomu oprogramowania MediaWiki. Podany adres E-mail nie jest udostępniany publicznie. Jest on kodowany w taki sposób przez oprogramowanie, że nawet administratorzy serwisu nie mają do niego bezpośredniego dostępu. Nie grozi to zatem zalewem **spamu** ani publicznym ujawnieniem prawdziwej tożsamości. Procedura weryfikacji adresu polega na odesłaniu E-maila, który system automatycznie wysyła na podany adres. Adres E-mail przydaje się również w przypadku, gdy zapomnieliśmy hasła.

Kliknięcie na **zapamiętaj hasło** (8 na rys. 18) spowoduje, że po zakończeniu pracy w serwisie, ciasteczko, które jest zapisywane na naszym twardym dysku nie zostanie usunięte - dzięki czemu przy następnym wejściu do serwisu będziemy rozpoznawani automatycznie i nie będziemy musieli się ponownie logować. Nie należy jednak tej opcji włączać gdy pracujemy na komputerze, do którego dostęp mają osoby, którym nie możemy zaufać, np: w kawiarence internetowej.

Właściciel konta w serwisie, gdy z jakichś przyczyn system **nie rozpoznaje** go automatycznie może zawsze kliknąć na link **Logowanie/Rejestracja**. Ukaże mu się wtedy okno logowania (rys. 17). Zalogowanie polega na podaniu wcześniej zarejestrowanego loginu i hasła (2 na rys. 17), ew. kliknięciu opcji "Zapamiętaj hasło" (3 na rys. 17) i kliknięciu na klawisz "Zaloguj się" (4 na rys. 17).

W przypadku gdy właściciel konta **zapomnił hasło**, ale zdecydował się podać i zweryfikować swój adres E-mail, może on kliknąć na "Wyślij mi nowe hasło" (5 na rys. 17). Oprogramowanie automatycznie wyśle to nowe hasło na zarejestrowany wcześniej adres e-mail.

3.1.2. Wewnętrzne komunikaty użytkowników

Jak już napisano wcześniej, po założeniu konta, użytkownik ma możliwość otrzymywania wewnętrznych komunikatów. Otrzymanie takiego komunikatu jest sygnalizowane przez pojawienie się u góry strony, zaraz pod zakładkami dużego, pomarańczowego szablonu z tekstem "Masz nowe wiadomości". (rys. 21) Szablon ten pojawia się w momencie gdy ktoś napisze cokolwiek na **stronie dyskusyjnej** danego użytkownika.

Masz nowe wiadomości (różnica z poprzednią wersją).

Rys. 21: Komunikat "Masz nowe wiadomości"

Po ujrzeniu tego szablonu wystarczy kliknąć na słowa "nowe wiadomości" aby przejść do własnej strony dyskusyjnej i przeczytać ów wewnętrzny komunikat. Tak długo jak długo się tego nie zrobi, szablon ten będzie się pojawiał na każdej nowootwieranej stronie.

W wielu projektach istnieje zwyczaj witania nowozalogowanych użytkowników, poprzez wpisanie specjalnego komunikatu dla "początkujących" na ich stronę dyskusyjną. Istnieje więc duże prawdopodobieństwo, że w chwili po założeniu sobie konta ujrzysz szablon "Masz nowe wiadomości".

Dokładniejszy opis, jak odpowiadać na tego rodzaju komunikaty i ogólnie jak się posługiwać stronami dyskusyjnymi, zawarty jest w rozdziale [Dyskusje, konflikty, historia zmian](#). Na obecnym etapie wystarczy informacja, że strony dyskusyjne użytkowników edytuje się tak samo jak wszystkie inne, oprócz tego, że należy podpisywać swoje wypowiedzi.

3.1.3. Preferencje

Po kliknięciu w link **preferencje** u samej góry strony (trzeci link od lewej, na *rys. 19*) następuje przejście do okna umożliwiającego przystosowanie sobie wielu elementów serwisu do własnych potrzeb (*rys. 22*). Preferencje można zmieniać dopiero po zalogowaniu się do serwisu i odnoszą się one wyłącznie do tego jak widzi strony serwisu właściciel konta. Nie należy się zatem obawiać, że zmieniając te opcje popsuje się cokolwiek innym użytkownikom tego projektu. W razie gdy wybierze się opcje, które nam nie odpowiadają i nie pamięta się jak to odwrócić, wystarczy wejść ponownie do okna preferencji i nacisnąć klawisz **preferencje domyślne** (6 na *rys. 22*).

Liczba opcji, które można zmieniać za pomocą tego okna jest dość obszerna, dlatego są one podzielone na zakładki (1 na *rys. 22*). Poniżej znajduje się informacja o koncie użytkownika (2 na *rys. 22*). Tzw **ID** jest to numer porządkowy, który jest kolejno przy-pisywany użytkownikom przez oprogramowanie. W przykładowym przypadku oznacza to, że użytkownik "podrecznik" był 96061 osobą, która założyła sobie konto w serwisie.

Pole (3) umożliwia zmianę lub dodanie **adresu E-mail** oraz dokonanie zmiany postaci **podpisu**, którym można się posługiwać na stronach dyskusyjnych. Zagadnienia dotyczące podpisów są dokładniej opisane w rozdziale [Dyskusje](#), [konflikty](#), [historia zmian](#).

Pole (4) umożliwia dokonanie **zmiany hasła**. Pole (5) służy do uruchomienia **procedury weryfikacji** swojego adresu E-mail o ile nie wykonało się tego w trakcie zakładania konta. Gdy dokonało się już weryfikacji adresu E-mail, klikając na "użytkownicy mogą mi przesyłać E-maile" można włączać i wyłączać tę możliwość.

W kolejnych zakładkach (1 na *rys. 22*) jest jeszcze bardzo dużo różnych opcji, z którymi można sobie samemu poeksperymentować:

- **Skórki**: umożliwiają radykalną zmianę wyglądu całego serwisu - umiejscowienia menu, kolorów, czcionek itp - przełączając je na inne można sobie wybrać swoją ulubioną, jeśli standardowa nam nie odpowiada; standardowa skórka ma nazwę "monobook"
- **Wzory**: warto tu zajrzeć, jeśli pojawia się problem z wyświetlaniem wzorów matematycznych, które w MediaWiki są wpisywane za pomocą składni języka LaTeX

Rys. 22: okno preferencji

- **Pliki:** można tu ustawić standardowy rozmiar miniaturki zdjęć oraz maksymalny rozmiar obrazków wyświetlanych na stronie specjalnej z ich opisem
- **Data i czas:** umożliwia zmianę daty i czasu - np. gdy przenieśliśmy się do innej strefy czasowej
- **Edytowanie i różnice:** znajduje się tu kilkanaście opcji, powodujących różne zmiany zachowania okna edycji, a także sposobu funkcjonowania historii zmian
- **Wyświetlanie ostatnich zmian i stubów:** jest tu kilka opcji, związanych ze stroną specjalną "ostatnie zmiany", na której znajduje się lista ostatnio dokonanych edycji w serwisie
- **Obserwowane:** zbiór opcji mających wpływ na wygląd i funkcjonowanie listy obserwowanych przez siebie stron
- **Wyszukiwanie:** opcje wewnętrznej wyszukiwarki MediaWiki; m.in. można tu włączyć na stałe przeszukiwanie dodatkowych przestrzeni nazw
- **Ustawienia różne:** zbiór mniej istotnych opcji, które nie pasowały do innych zakładki.

3.2. Okno edycji

Okno edycji jest podstawowym narzędziem w MediaWiki służącym do tworzenia i zmieniania stron. Jest to w zasadzie prosty edytor, który działa w trybie ściśle tekstowym, w którym formatuje się tekst i wstawia grafiki z użyciem tzw. **wikikodu**. Sam wikikod będzie dokładniej opisany w dalszych rozdziałach. Oprócz tego edytor ten działa w podobny sposób jak wszystkie proste edytory tekstu, umożliwiając stosowanie standardowych technik zaznaczania, kopiowania i przenoszenia tekstu przy pomocy myszki oraz klawiatury. W tym rozdziale skupimy się na opisanie składników i zasad działania samego okna edycji.

Oprogramowanie MediaWiki kieruje użytkownika do okna edycji w dwóch przypadkach:

- kliknięcia zakładki **edytuj** (1 na rys. 23)
- kliknięcia w tzw. **czerwony link**; czerwonym kolorem są zaznaczane linki wewnętrzne do nieistniejących jeszcze stron.

3.2.1. Składniki okna edycji

Struktura okna edycji jest przedstawiona na rys. 23:

tytuł strony (2)

przed którym jest dodane słowo "edytuj"

pasek narzędzi (3)

kliknięcie odpowiedniej ikony na pasku narzędzi powoduje wprowadzenie w tekst odpowiedniego wikikodu; gdy kliknie się na odpowiednią ikonę bez zaznaczenia fragmentu tekstu zostanie wprowadzony kod włączający/wyłączający dany format tekstu, gdy najpierw zaznaczy się tekst myszką lub klawiaturą, a potem kliknie na ikonę, kodem zostanie "objęty" tylko ten zaznaczony fragment; kolejne ikonki powodują:

B: dodanie kodu pogrubienia tekstu,

I: dodanie kodu pochylenia tekstu,

Ab: dodanie linku wewnętrznego

Ikonka globusa: dodanie linku zewnętrznego

A: kod nagłówka drugiego rzędu

Ikonka obrazka: kod służący do wstawiania o

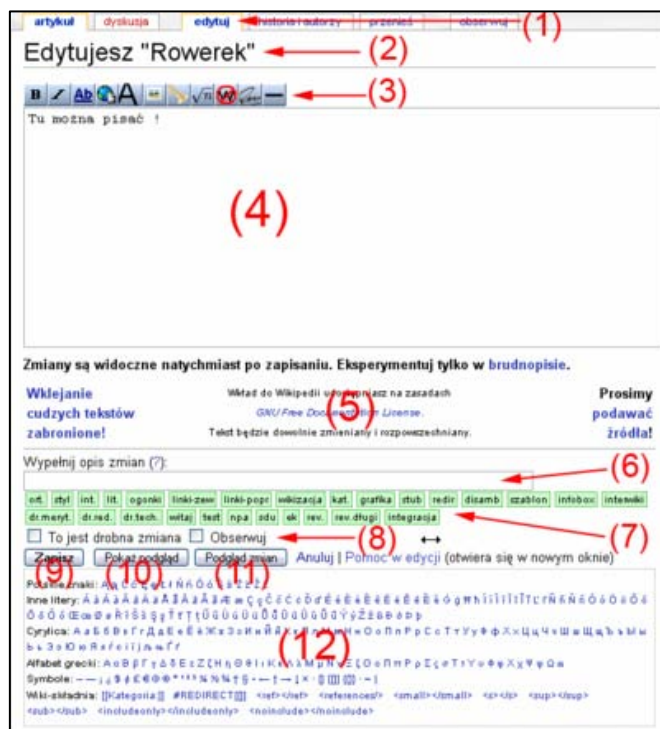
Ikonka trąbki: kod służący do tworzenia linku do plików multimedialnych

Ikonka pierwiastka: kod rozpoczynający wstawianie wzorów matematycznych za pomocą składni LaTeX'a

W: specjalny kod wyłączający rozpoznawanie przez oprogramowanie wikikodu

Ikonka podpisu: kod podpisu autora (stosowane na stronach dyskusyjnych)

Ikonka "gruby minus": kod tworzący poziomą linię rozdzielającą

Rys. 23: Okno edycji na przykładzie polskiej Wikipedii

Niektóre wiki dodają własne przyciski, na przykład anglojęzyczna Wikipedia ma ich dwa razy więcej niż te przedstawione tutaj.

właściwe pole edycji (4)

jest to miejsce gdzie należy wpisać tekst strony - w momencie gdy tekst nie mieści się w tym oknie z jego prawego boku automatycznie pojawia się suwak; gdy zaczyna się tworzyć stronę, której wcześniej nie było pole to jest oczywiście początkowo puste; gdy dokonuje się zmian w istniejącej wcześniej stronie w oknie tym widać cały jej tekst, razem ze wszystkimi wikikodami

pole z komunikatami administracyjnymi (5)

jest to miejsce gdzie administratorzy serwisu mogą wstawiać rozmaite ostrzeżenia i komunikaty skierowane do wszystkich autorów - zawartość tego pola jest różna, w różnych projektach

pole opisu zmian (6)

w polu tym należy krótko opisać swoją edycję; opis ten będzie później widoczny na specjalnej stronie **ostatnie zmiany** oraz w **historii zmian** właśnie edytowanej strony; w niektórych serwisach wpisanie czegoś w to pole jest konieczne aby oprogramowanie zapisało naszą edycję; w innych można tego pola nie wypełniać, choć zazwyczaj jest zalecane jednak je wypełnić

linki pomocowe do wypełniania pola opisu zmian (7)

pomagają one wstawić do pola opisu zmian zalecane teksty, krótko opisujące co się zrobiło; np: jeśli poprawiło się błąd ortograficzny w tekście strony, należy kliknąć na "ort."; pole to nie występuje we wszystkich serwisach

opcje zapisu (8)

opcje te mogą być różne w różnych serwisach; zazwyczaj występuje jednak opcja **drobne zmiany** i opcja **obserwuj**; wybranie pierwszej opcji powoduje, że nasza edycja będzie na stronie specjalnej "ostatnie zmiany" oraz w historii strony oznakowana jako "drobna"; wybranie drugiej opcji powoduje, że aktualnie edytowana strona zostanie dodana do naszej listy **stron obserwowanych**

klawisze zapisu i podglądu (9,10,11)

klawisz zapisu (9): powoduje zapisanie naszej edycji i przejście do wyglądu właśnie edytowanej strony tak jak ją widzi czytelnik

klawisz "pokaż podgląd" (10): powoduje wyświetlenie wyglądu właśnie edytowanej strony pod lub nad oknem edycji, bez jej zapisywania; dzięki temu można obejrzeć efekty swojej pracy bez konieczności zapisu strony; stosowanie podglądu jest zalecane w większości projektów, gdyż bardzo wiele drobnych edycji powoduje niepotrzebne wydłużanie historii zmian

klawisz "podgląd zmian" (11): powoduje wyświetlenie tzw. **diffa** - czyli przedstawionego w dwóch kolumnach starej i nowej wersji strony z zaznaczeniem zmienionego tekstu odpowiednimi kolorami; działanie *diffa* jest dokładniej opisane w rozdziale [Dyskusje, konflikty, historia zmian](#).

pole znaków specjalnych (12)

służy ono do wpisywania do tekstu znaków, których nie można wstawić z klawiatury; używa się je klikając po prostu w odpowiedni znak; po kliknięciu znak jest automatycznie wstawiany do strony w miejscu gdzie aktualnie jest kursor; czasami w oknie edycji znak ten może wyglądać inaczej niż się można spodziewać, jednak po zapisaniu edycji, na stronie będzie wyglądał tak jak tego się oczekuje; zawartość tego pola jest różna w różnych projektach; zawiera ono jednak zwykle znaki diakrytyczne, litery greckie, wybrane symbole matematyczne; różne kreski, strzałki i nawiasy.

3.3. Piszemy od podstaw nieduży artykuł

W tym rozdziale znajduje się instrukcja jak stworzyć od podstaw prostą stronę w MediaWiki, na przykładzie artykułu "Krówka destylacyjna" w Wikipedii. Jego celem jest skrótowne przedstawienie podstawowych etapów procesu pisania. W rozdziale tym występują opisy działania wybranych elementów **wikikodu**, ale nie należy oczekiwać, że po jego przeczytaniu będzie się już wszystko na ten temat wiedziało.

Czytelnik powinien zapoznać się z rozdziałami [Okno edycji](#) i [Struktura ekranu](#) oraz mieć pojęcie jak działają linki wewnętrzne, kategorie i grafiki z punktu widzenia czytelnika (odpowiednio rozdziały: [Linki i wolne surfowanie](#), [Korzystanie z obrazków](#) i [Szukanie po kategoriach](#)). Nie jest wymagana nawet podstawowa znajomość wikikodu.

Na rys. 24 przedstawiony jest kod hasła tak jak wygląda on w oknie edycji, zaś na rys. 25 rezultat jego działania po zapisaniu, tak jak będzie go widział czytelnik.

Etap 1: Otwarcie okna edycji

Aby zacząć pisać nieistniejący wcześniej artykuł "Krówka destylacyjna" w Wikipedii wpisałem do wewnętrznej [wyszukiwarki](#) hasło "Krówka destylacyjna" i kliknąłem na "Przejdź", a następnie na czerwony link z sugestią napisania artykułu. Otworzyło mi się puste **okno edycyjne** zatytułowane "Edytujesz: Krówka destylacyjna" (1 na rys. 24) Po kliknięciu w pole tekstowe tego okna mogłem już zacząć pisać.

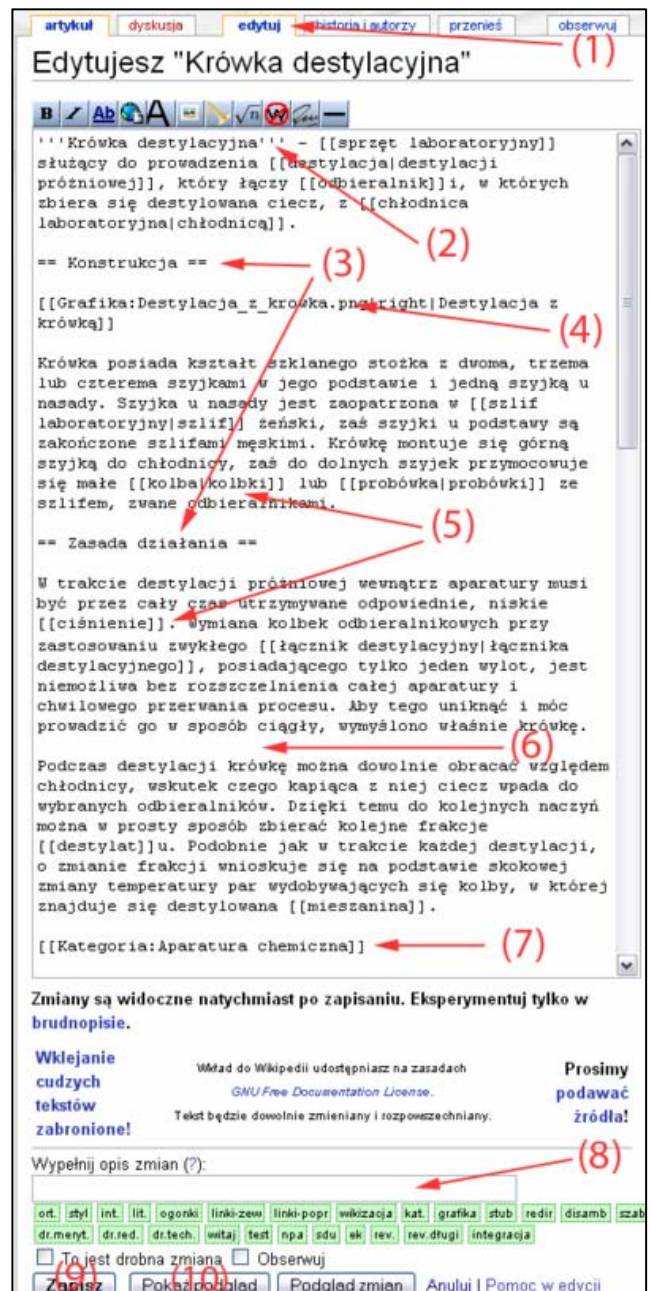
Etap 2: Pisanie strony

Zgodnie z zasadami przyjętymi w Wikipedii, artykuł zacząłem od wytłuszczonej jego nazwy (2 na rys. 24 i 25). Wytłuszczenie dokonałem przez zaznaczenie myszką tego tekstu i przyciśnięciu ikonki **B** na górze okna edycji. Na skutek tego oprogramowanie dodało po trzy apostrofy na początku i końcu tego tekstu:

```
'''Krówka destylacyjna'''
```

W ten sposób użyłem pierwszego wikikodu - **kodu wytłuszczenia**.

Następnie napisałem krótką definicję krówki destylacyjnej.

Rys. 24: Edycja hasła Krówka destylacyjna w Wikipedii

Po definicji postanowiłem napisać krótki podrozdział opisujący jej konstrukcję. Za pomocą klawisza "enter" zrobiłem pustą linię rozdzielającą definicję od początku podrozdziału i w kolejnej linii wpisałem tytuł podrozdziału, zaznaczyłem go myszką i kliknąłem na ikonkę **A**. Na skutek tego oprogramowanie dodało po dwa znaki "równa się" (==) na końcach tytułu (3 na rys. 24 i 25):

== Konstrukcja ==

W ten sposób użyłem drugiego wikikodu - **kodu tytułu podrozdziału drugiego rzędu**.

Następnie napisałem akapit omawiający konstrukcję krowki, rozpocząłem kolejny podrozdział "Zasada działania" w sposób omówiony powyżej, po czym napisałem dwa akapity tekstu. Aby akapity nie skleiły się z sobą rozdzieliłem je jedną pustą linią tekstu (6 na rys. 24 i 25). Taka pusta linia tekstu formalnie rzecz biorąc jest też rodzajem wikikodu: **kodu nowego akapitu**.

O formatowaniu tekstu można się więcej dowiedzieć w rozdziale: [Podstawy formatowania tekstu](#).

Etap 3: Dodanie linków i kategorii

Ponownie zgodnie, z zaleceniami jakie obowiązują w Wikipedii chciałem dodać linki wewnętrzne do stron opisujących pojęcia, które są albo blisko związane z tematem mojego artykułu, albo są terminami fachowymi i wymagają wyjaśnienia.

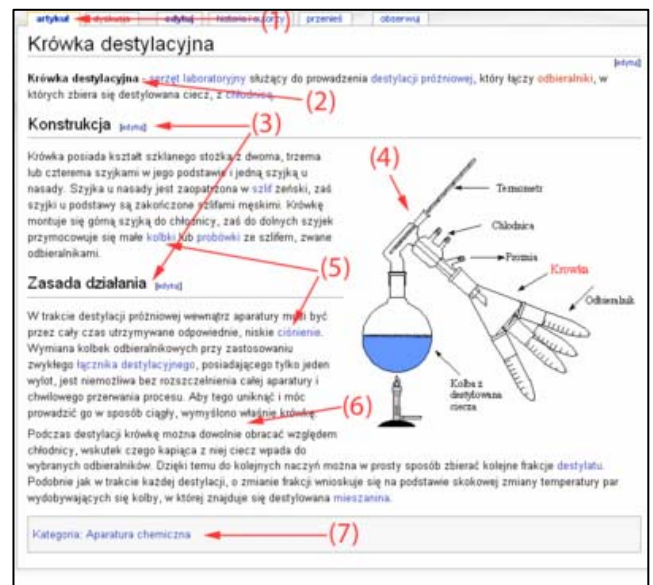
Zacząłem od utworzenia linku do hasła "ciśnienie" (5, strzałka w dół na rys 24 i 25). W tym celu zaznaczyłem myszką to słowo w tekście a następnie kliknąłem na ikonkę **Ab**. Oprogramowanie automatycznie objęło to słowo podwójnym, kwadratowym nawiasem:

[[ciśnienie]]

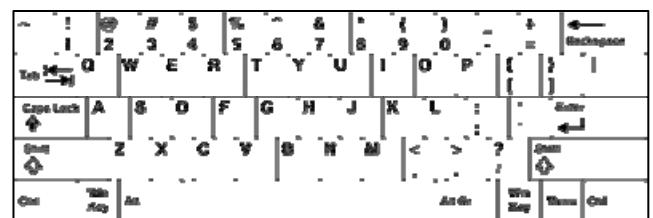
W ten sposób użyłem trzeciego wikikodu - **kodu prostego linku wewnętrznego**.

Następnie chciałem stworzyć link do hasła "kolba". Niestety z szyku zdania, które wcześniej pisałem wynikło, że w tekście miałem słowo "kolbki". Musiałem zatem zrobić tak, aby w tekście było jako link zaznaczone kolorem niebieskim słowo "kolbki", ale aby link ten kierował do hasła "kolba". Aby tego dokonać najpierw postąpiłem tak jak poprzednio, czyli zaznaczyłem słowo "kolbki" myszką, a następnie kliknąłem na ikonkę **Ab**, co dało taki efekt:

[[kolbki]]

Rys. 25: Wygląd hasła [Krowka destylacyjna](#) w Wikipedii

Rys 26: Typowa klawiatura stosowana w Polsce. **Pipe** znajduje się nad klawiszem "enter"

Następnie do tak otrzymanego kodu dopisałem fragment: "**kolba**|" co dało taki efekt:

```
[[kolba|kolbki]]
```

W ten sposób stworzyłem pierwszy złożony wikikod: **kod złożonego linku wewnętrznego**.

Jak widać pierwszy człon linku przed znakiem "|" to dokładna nazwa strony do której ma on linkować, zaś drugi człon po znaku "|" to słowo podświetlone jako link w tekście. Znak "|" (tzw. pipe) znajduje się w typowej klawiaturze nad klawiszem "enter" i aby go napisać należy przycisnąć "shift" (patrz rys. 26).

W ten sam sposób stworzyłem wszystkie inne linki w tekście, m.in. do haseł "sprzęt laboratoryjny", "destylacja", "odbieralnik" i wszystkie pozostałe widoczne na rys. 24 i 25.

Na koniec pozostało mi przypisać artykuł do jakiejś kategorii. Wcześniej, w kategorii chemia, znalazłem podkategorię "Aparatura chemiczna", która pasuje do mojego hasła jak ulał. Aby przypisać kategorię do hasła, na samym jego dole dodałem kod (7 na rys. 24 i 25):

```
[[Kategoria:Aparatura chemiczna]]
```

który jest jednocześnie linkiem do strony tej kategorii i przypisuje mój artykuł do niej. Stworzyłem więc kolejny wikikod: **kod kategorii**.

O tworzeniu linków i kategorii można się więcej dowiedzieć w rozdziale: [Linki](#).

Etap 4: Dodanie obrazka

Zaraz pod tytułem podrozdziału "konstrukcja" chciałem wstawić wcześniej przygotowany obrazek krowki, który wykonał dla mnie i umieścił na serwerze kolega (4 na rys. 24 i 25). W tym celu:

- kliknąłem na ikonkę "ekranik" na skutek czego oprogramowanie wpisało mi taki wikikod:

```
[[Grafika:Przyklad.JPG]]
```

- zamieniłem nazwę "Przyklad.JPG" na nazwę pliku, w którym jest obrazek krowki:

```
[[Grafika:Destylacja z krowka.png]]
```

- ponieważ chciałem, aby ta grafika była umieszczona po prawo i opływana przez tekst dodałem taki fragment kodu "**|right**":

```
[[Grafika:Destylacja z krowka.png|right]]
```

- na koniec chciałem dodać krótki opis tego obrazka, bo istnieje zalecenie, że należy takie opisy robić; dodałem zatem taki fragment kodu "**|Destylacja z krowką**":

```
[[Grafika:Destylacja_z_krowka.png|right|Destylacja z krowką]]
```

I to już jest cały, potrzebny **kod wstawienia obrazka z opisem i opływaniem z lewej strony**.

O stosowaniu obrazków w tekstach można się więcej dowiedzieć w rozdziale: [Wstawianie obrazków](#).

Etap 5: Podgląd

Gdy wydaje się, że strona jest już skończona, warto jeszcze sprawdzić jak wygląda przed zapisaniem. W tym celu należy kliknąć klawisz **Pokaż podgląd** (10 na rys. 24). Oprogramowanie wyświetli wtedy nad oknem edycji wygląd strony tak jak ona ukazuje się czytelnikowi. Często się zdarza, że pierwszy wygląd strony jest niezadawalający - np. zapomnieliśmy gdzieś domknąć podwójny, kwadratowy nawias i link się nie wyświetla.

Po zauważeniu błędów należy oczywiście je poprawić i ponownie kliknąć "pokaż podgląd", aż wreszcie strona będzie taka jak oczekiwaliśmy. Stosowanie podglądu skraca **historię zmian** strony i ma też tę zaletę, że błędy, które zrobiliśmy nie zostaną na zawsze zapamiętane na serwerze jako jedna z wersji strony.

Etap 6: Zapisanie

Wreszcie, gdy wszystko wydaje się być w kodzie strony tak jak należy, pozostaje tylko kliknąć na klawisz "**zapisz**" (9 na rys. 24), co spowoduje załadowanie napisanej strony na serwer i stanie się ona odtąd dostępna dla wszystkich czytelników (rys. 25). Dość często zdarza się, że po zapisaniu strony, mimo wielokrotnego jej sprawdzania za pomocą podglądu, nadal są w niej błędy. Gdy je zauważymy możemy oczywiście ponownie kliknąć na **edytuj** (1 na rys. 24) i je poprawić.

Jakkolwiek większość ludzi ma naturalną, psychologiczną skłonność do przywiązywania się do swoich *dział*, zanim się napisze coś w serwisie typu wiki trzeba mieć świadomość, że tekst ten nie jest własnością autora i że inni będą go mogli w przyszłości poprawiać lub nawet kompletnie przerabiać.

3.4. Podstawy formatowania tekstu

W tym rozdziale zostaną przedstawione podstawy **wikikodu** służącego do formatowania tekstu.

Wikikod został stworzony z myślą o ludziach, którzy nie znają XHTML. Z technicznego punktu widzenia wikikod jest w gruncie rzeczy odpowiednikiem tagów (znaków sterujących) języka XHTML stosowanego rutynowo do pisania stron WWW przez zawodowych webmasterów. Oprogramowanie MediaWiki zamienia automatycznie wikikod na odpowiednie tagi XHTML i wysyła tak wygenerowaną stronę WWW do przeglądarki użytkownika. Wikikod oferuje znacznie mniej możliwości od pełnego XHTML ale za to jest znacznie prostszy i bardziej intuicyjny. Jego podstaw można się nauczyć w godzinę, gdy tymczasem opanowanie XHTML wymaga dużo więcej czasu i pewnego, minimalnego obycia programistyczno-informatycznego. Wikikod składa się z prostych znaków w rodzaju "=" i "[[".

Aby lepiej zrozumieć ten artykuł należy wcześniej zapoznać się z rozdziałem: [Piszemy od podstaw nieduży artykuł](#) oraz [Okno edycji](#)

3.4.1. "Niewidzialne" wikokody

Wielu początkujących autorów dziwią w wikokodzie trzy rzeczy:

- ignoruje on normalne znaki **końca akapitu**, czyli wciśnięcia klawisza "enter", które w "normalnych edytorach" powodują rozpoczęcie nowej linii tekstu; nowy akapit można stworzyć dopiero przez dwukrotne przyciśnięcie klawisza "enter", czyli pozostawienie jednej pustej linii tekstu; pusta linia tekstu jest w istocie rodzajem "niewidzialnego" wikikodu, który powoduje właśnie rozpoczęcie nowego akapitu
- naciśnięcie klawisza "enter" powoduje za to **wylączenie** wszystkich aktualnie aktywnych wikikodów, co powoduje nieoczekiwane efekty, jak np. zaburzenie porządku numerowych list
- pozostawienie **spacji** na początku linii tekstu, co jest zwyczajowym sposobem rozpoczynania akapitu skutkuje dość nieoczekiwanym efektem - tekst jest wyświetlany na szarym tle i obwiedziony ramką oraz często wychodzi poza stronę - w istocie spacja na początku linii tekstu jest również rodzajem "niewidzialnego" wikikodu, który uruchamia **pole preformatowanego tekstu**.

Np. kod:

```
''W tym rozdziale znajduje się instrukcja jak stworzyć od podstaw prostą stronę w MediaWiki, na przykładzie artykułu "Krówka destylacyjna" w Wikipedii. Jego celem jest skrótowe przedstawienie podstawowych etapów procesu pisania. W rozdziale tym występują opisy działania wybranych elementów wikikodu, ale nie należy oczekiwać, że po jego przeczytaniu będzie się już wszystko na ten temat wiedziało.''
```

Wyświetli się jako:

W tym rozdziale znajduje się instrukcja jak stworzyć od podstaw prostą stronę w MediaWiki, na przykładzie artykułu "Krówka destylacyjna" w Wikipedii. Jego celem jest skrótowe przedstawienie podstawowych etapów procesu pisania. W rozdziale tym występują opisy działania wybranych

Definicje

Tzw. **definicje** tworzy się za pomocą znaków: ";" (średnik) i ":" (dwukropek). Definicja składa się z wytłuszczonego nagłówka (definiowanego pojęcia) i wciętego tekstu zwykłego (wyjaśnienia pojęcia.).

Przykładowy kod:

```
;Definicja : To jest definicja definicji
```

da efekt:

Definicja

To jest definicja definicji

Należy zwrócić uwagę, że definicja musi być napisana w jednej linii i między definicją pojęcia i dwukropkiem musi być spacja, a po dwukropku musi być kolejna spacja przed wyjaśnieniem pojęcia. Napisanie:

```
;Definicja :  
To jest definicja definicji
```

choć wydaje się intuicyjne, da zupełnie inny efekt:

Definicja

To jest definicja definicji

gdyż jak już było wspomniane wyżej wstawienie znaku "enter" wyłącza wszystkie wikikody.

Oczywiście wikokod "definicji" można używać nie tylko do wprowadzania definicji, lecz we wszystkich przypadkach gdzie to może być celowe.

Tekst preformatowany

O **tekście preformatowanym** była już mowa wyżej. Kodem tekstu preformatowanego jest "niewidzialna" spacja wstawiona na początku linii tekstu. Tekst preformatowany jest "wyłączany" przez rozpoczęcie kolejnej linii tekstu bez spacji na początku. Tekst preformatowany jak sama nazwa wskazuje nie jest formatowany przez oprogramowanie, co powoduje, że nie ignorowane są znaki końca akapitu ("enter") ale też linie tekstu nie są automatycznie zawijane do szerokości strony, co powoduje, że mogą sprawiać wrażenie jakby wychodziły za ekran.

Przykładowy "kod":

```
To jest długa linia tekstu, która z pewnością wyjdzie poza ekran, jak ktoś nie  
wierzy, to zaraz to zobaczy. O proszę bardzo, ten tekst wyszedł poza ekran.
```

Da taki efekt:

To jest długa linia tekstu, która z pewnością wyjdzie poza ekran, jak ktoś nie wierzy, to
---

Tekst preformatowany przydaje się często do przedstawiania kodu programów komputerowych, oraz tekstów dokumentów urzędowych, które się cytują.

3.4.3. Elementy struktury tekstu

Wikikod oprócz formatowania tekstu ciągłego umożliwia mu też nadanie logicznej struktury. Do tego celu służy zbiór kilku, dość prostych kodów.

Tytuły i sekcje

Wikikod pozwala dzielić tekst na **sekcje**. Każda sekcja posiada swój **tytuł**, który jest widoczny odpowiednio dużą czcionką. Sekcje tworzy się poprzez wstawienie na ich początku tytułu.

Tytuły tworzy się za pomocą wikikodu "**=**". Tytuły posiadają hierarchię od poziomu 1. (jeden znak "**=**") do poziomu 6. (sześć znaków "**=**"). Tytuły coraz niższych poziomów są wyświetlane coraz mniejszą czcionką. Poziom 5. wyświetlany jest taką samą czcionką jak zwykły tekst, 6. poziom wyświetlany jest czcionką o połowę mniejszą od normalnej. Poziomy 1. i 2. są dodatkowo wyróżniane poziomą kreską.

Sekcje mogą być zagłębiane jedna w drugiej i tworzyć w ten sposób **hierarchiczną strukturę**. Co więcej, oprogramowanie tworzy z tytułów sekcji automatycznie **spis treści**, który standardowo jest umieszczany zaraz nad pierwszą, utworzoną w dokumencie sekcją. Standardowo, spis treści pojawia się automatycznie, gdy na stronie jest więcej niż 2 sekcje tego samego poziomu.

Każdą sekcję można oddzielnie edytować, bez konieczności ładowania do okna edycji kodu pozostałej części strony, co jest szczególnie przydatne przy bardzo obszernych dokumentach. Robi się to klikając na mały link **[edytuj]**, który znajduje się po prawej stronie ekranu na wysokości danej sekcji. W przypadku sekcji posiadających podsekcje, kliknięcie na "[edytuj]" spowoduje wczytanie do pola edycji także kodu wszystkich podsekcji.

Przykładowy kod:

```
= 1 poziom =  
== 2 poziom ==  
=== 3 poziom ===  
==== 4 poziom ====  
===== 5 poziom =====  
===== 6 poziom =====
```

Aby uniknąć rozbicia struktury tego dokumentu, który również jest pisany z użyciem mechanizmu sekcji i tytułów, rezultat przykładowego użycia tytułów znajduje się w dodatku [Przykład stosowania tytułów](#).

Umiejscowieniem spisu treści można sterować za pomocą tzw. **magicznego słowa** **__TOC__**. Słowo **__TOC__** określa miejsce gdzie w tekście ma wystąpić spis treści. Spis treści można też wyłączyć przez napisanie w tekście **__NO_TOC__**.

Spisy

Wikikod **spisów** zwanych też **listami** umożliwia tworzenie automatycznie formatowanych "wyliczanek". Kody te należy wstawiać na początku linii tekstu, w przeciwnym razie zostaną zinterpretowane przez system jako zwykłe znaki. Istnieją dwa rodzaje takiego kodu.

- "*" - to lista nienumerowana, w której kolejne pozycje są oznaczane tzw. "bombą", czyli grubym kwadracikiem lub kulką - tak jak w tym przykładzie
- 1. "#" - to lista numerowana, w której kolejne pozycje są oznaczane standardowo kolejnymi liczbami arabskimi, począwszy od "1" - tak jak w tym przykładzie

Przykładowy kod **listy nienumerowanej**:

```
* pozycja z "bombą"  
* pozycja z "bombą"  
* pozycja z "bombą"
```

i efekt:

- pozycja z "bombą"
- pozycja z "bombą"
- pozycja z "bombą"

Przykładowy kod **list numerowanej**:

```
# pozycja 1  
# pozycja 2  
# pozycja 3
```

Listy można z sobą mieszać i tworzyć ich piętrowe struktury.

Przykład **złożonej, piętrowej i mieszanej listy**:

```
# pozycja 1  
## pozycja 1.1  
### pozycja 1.1.1  
###* pozycja 1.1.1. z "bombą"  
# pozycja 2  
#* pozycja 2 z "bombą"  
# pozycja 3
```

i efekt:

1. pozycja 1
  1. pozycja 1.1
    1. pozycja 1.1.1
      - pozycja 1.1.1. z "bombą"
2. pozycja 2
  - pozycja 2 z "bombą"
3. pozycja 3

Jak widać, piętrowa lista jest automatycznie numerowana systemem zgodnym z normą ISO, czyli 1. ; 1.1. ; 1.1.1 ; itd.

Aby utrzymać ciągłość numeracji list nie wolno rozdzielać jej **żadną linią tekstu** - również pustą. Zerwanie ciągłości listy powoduje, że numeracja zaczyna się ponownie od 1.

Przykład:

```
#pozycja 1
#pozycja 2
przerwa
#pozycja 3
#pozycja 4
```

i efekt:

1. pozycja 1
2. pozycja 2

przerwa

1. pozycja 3
2. pozycja 4

Zgodnie z zasadą, że znak zakończenia linii tekstu (przyciśnięcie klawisza "enter") powoduje wyłączenie wszelkich otwartych wikikodów, nie wolno użyć tego znaku w ramach jednej pozycji w liście, bo wtedy tekst po "enter" będzie wyświetlony w osobnej linii, w dodatku zaburzającej ciągłość numeracji.

Przykład:

```
#W tym rozdziale znajduje się instrukcja jak stworzyć od
podstaw prostą stronę w MediaWiki, na przykładzie artykułu
"Krówka destylacyjna" w Wikipedii.
#W tym rozdziale znajduje się instrukcja jak stworzyć od
podstaw prostą stronę w MediaWiki, na przykładzie artykułu
"Krówka destylacyjna" w Wikipedii.
```

i rezultat:

1. W tym rozdziale znajduje się instrukcja jak stworzyć od podstaw prostą stronę w MediaWiki, na przykładzie artykułu "Krówka destylacyjna" w Wikipedii.

1. W tym rozdziale znajduje się instrukcja jak stworzyć od podstaw prostą stronę w MediaWiki, na przykładzie artykułu "Krówka destylacyjna" w Wikipedii.

Pozioma linia

Pozioma linia przydaje się czasami do rozdzielania fragmentów tekstu, których nie chce się umieszczać w osobnych sekcjach. W wielu projektach nadużywanie poziomej linii nie jest mile widziane, gdyż mylą się one wizualnie z podkreśleniami tytułów sekcji 1. i 2. poziomu.

Poziomą linię wstawia się w tekst przy pomocy kodu w postaci czterech myślników: "----".

Przykład:

```
----
```

rezultat:

3.4.4. nowiki

Czasami zdarza się, że istnieje potrzeba wyświetlenia w tekście znaku, który normalnie zadziałałby jako wikikod. Służy do tego specjalnie zdefiniowany znacznik, **wyłaczający wykonywanie wikikodu** przez oprogramowanie. Ma on następującą postać:

```
<nowiki>Fragment wyłączony</nowiki>
```

W ten właśnie sposób zostały umieszczone w tym rozdziale wszystkie przykłady wikikodu, które bez "nowiki" zostały by po prostu wykonane przez oprogramowanie i nie można by ich samych zobaczyć.

3.4.5. Wzory matematyczne

MediaWiki umożliwia wpisywanie nawet bardzo skomplikowanych **wzorów matematycznych**, w których mogą występować piętrowe nawiasy, symbole całek, sum, granic. wektorów itp. Do wpisywania wzorów stosuje się popularny wśród matematyków i fizyków system składni o nazwie: [LaTeX](#). Jego pełne opisanie wykracza jednak znacznie poza zakres tego podręcznika^{[9][10]}.

W MediaWiki LaTeXowe wzory umieszcza się wewnątrz następującego kodu:

```
<math>Wzór</math>
```

LaTeXowy **wzór** jest przekształcany automatycznie przez oprogramowanie w obrazki wyświetlane na stronie.

Przykłady:

```
<math>\big|S-\sum\limits_{j=0}^{N-1} f(\xi_j)\cdot (t_{j+1}-t_j)\big|<\varepsilon/2</math>
```

i efekt:

$$\left| S - \sum_{j=0}^{N-1} f(\xi_j) \cdot (t_{j+1} - t_j) \right| < \varepsilon/2$$

Kod:

```
<math>m(v)=\frac{m}{\sqrt{1-\frac{v^2}{c^2}}}</math>
```

i efekt:

$$m(v) = \frac{m}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}}.$$

Kod:

```
<math>\int_{x_1}^{x_1 + \Delta x} f(t) dt = f(c) \Delta x</math>
```

i efekt:

$$\int_{x_1}^{x_1 + \Delta x} f(t) dt = f(c) \Delta x$$

3.5. Linki

Linki stanowią bardzo istotną część stron pisanych w MediaWiki, która odróżnia je od wydawnictw papierowych. W większości serwisów istnieją regulacje, które mówią co i jak linkować. Większość tych regulacji sugeruje linkowanie obfite, ale "z głową". Nadmierna liczba linków powoduje, że tekst źle się czyta, a zbyt mała ich ilość powoduje, że między stronami nie powstaje naturalna sieć powiązań co może utrudnić czytelnikowi wyszukiwanie informacji za pomocą surfowania.

Technicznie linki wstawia się za pomocą specjalnego wikikodu, który jest przez oprogramowanie zamieniany automatycznie na odpowiednie tagi języka XHTML, które są wysyłane do przeglądarki WWW czytelnika. Dzięki temu, użytkownik MediaWiki może tworzyć linki bez jakiegokolwiek znajomości języka XHTML.

Aby lepiej zrozumieć tę część podręcznika warto zapoznać się najpierw z rozdziałem [Linki i wolne surfowanie](#).

Wszystkie linki w MediaWiki tworzy się za pomocą podwójnych lub pojedynczych **nawiasów kwadratowych**. W standardowych ustawieniach są one widoczne na stronach jako zmiana koloru fragmentu tekstu stanowiącego link. W niektórych projektach niektóre linki tworzą się też automatycznie po rozpoznaniu przez oprogramowanie określonego tekstu jako prawdopodobny link.

3.5.1. Linki wewnętrzne

Linki wewnętrzne kierują do innych stron w ramach tego samego serwisu. Tworzy się je za pomocą **podwójnego** nawiasu kwadratowego.

W najprostszym przypadku link wewnętrzny tworzy się przez zawarcie w podwójnych kwadratowych nawiasach tytułu linkowanej strony.

Przykładowy kod:

```
[[IRC]]
```

da taki efekt:

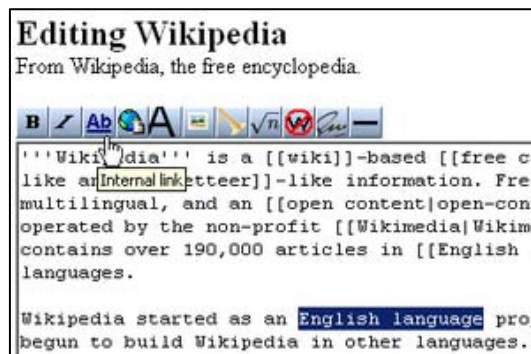
[IRC](#)

Gdy link kieruje do strony, która jeszcze nie istnieje, będzie on **czerwony** a nie niebieski.

Przykładowy kod:

```
[[niemamnie]]
```

da taki efekt:

Rys. 27: Tworzenie linku wewnętrznego z użyciem ikonki i zaznaczenia myszką zostało opisane w [Piszemy od podstaw nieduży artykuł](#)

[niemamnie](#)

Link można utworzyć nie tylko z jednego słowa ale z całej frazy.

Przykład:

```
[[MediaWiki w obrazkach]]
```

da taki efekt:

[MediaWiki w obrazkach](#)

Jeśli istnieje potrzeba zrobienia linku ze słowa lub frazy, które nie odpowiadają ściśle tytułowi linkowanej strony należy zastosować następujący schemat kodu:

```
[[tytuł hasła|to co się ma pokazać na ekranie jako link]]
```

Przykład:

```
[[MediaWiki w obrazkach|Powrót do spisu treści tego podręcznika]]
```

da taki efekt:

[Powrót do spisu treści tego podręcznika](#)

W języku polskim, w którym słowa często się odmienia mechanizm ten jest szczególnie przydatny, gdyż umożliwia linkowanie z odmienionych słów.

Przykład:

```
[[angielski|angielskiego]]
```

da taki taki efekt:

[angielskiego](#)

Warto zauważyć, że akurat w tym przypadku można się posłużyć trikiem, który upraszcza nieco kod. Trik ten polega na napisaniu końcówki odmiany poza podwójnym nawiasem:

```
[[angielski]]ego
```

co da taki sam efekt jak poprzednio::

[angielskiego](#)

gdyż oprogramowanie automatycznie obejmuje kolorem linku całe słowo, nawet jeśli tylko jego część jest zawarta w kwadratowych nawiasach.

Trik ten można jednak stosować wyłącznie do linkowania pojedynczych słów, w których nieodmieniony rdzeń odpowiada ściśle tytułowi strony. Np: nie da się tego samego zrobić ze słowa "Biochemii", gdy linkowana strona nazywa się "biochemia".

Linki wewnętrzne mogą też kierować do określonych **sekcji** strony. Tworzy się je za pomocą dodania na końcu tytułu strony znaku "#" (krzyżyk) po którym pisze się tytuł sekcji.

Przykład:

```
[[MediaWiki w obrazkach/Linki#Zastosowanie dwukropka|Przejdź do rozdziału "Zastosowanie dwukropka"]]
```

da taki efekt:

[Przejdź do rozdziału "Zastosowanie dwukropka"](#)

3.5.2. Przekierowania

Strony przekierowujące (eng. *redirect*) upraszczają nieco życie z linkami wewnętrznymi poprzez automatyczne przenoszenie czytelnika pod właściwy adres.

Aby utworzyć przekierowanie:

- należy utworzyć czerwony link w wyjściowej stronie
- kliknąć na ten link, co spowoduje przeniesienie do **okna edycji**
- napisać tym oknie, na samym jego początku:

```
#REDIRECT [[tytuł strony]]
```

gdzie oczywiście pod "tytuł strony" należy podstawić właściwą nazwę strony, do której chce się przekierować.

- nie pisać na stronie już **nic więcej** i kliknąć "zapisz".

Przekierowania są szczególnie przydatne gdy w serwisie istnieją strony, które mogą mieć alternatywne, ale **poprawne** tytuły. Np. jeśli istnieje strona "Polskie Towarzystwo Chemiczne" to być może warto zrobić przekierowania z "PTChem" i "PTCH" - dzięki czemu będzie można używać te skróty jako linki w innych stronach bez konieczności ciągłego pisania pełnej nazwy.

Na przykład zamiast:

```
[[Polskie Towarzystwo Chemiczne|PTCH]]
```

można po zrobieniu strony przekierowującej napisać:

```
[[PTCH]]
```

Dodatkową zaletą stron przekierowujących jest to, że są one **indeksowane** przez wewnętrzną wyszukiwarkę. Dzięki temu czytelnik po wpisaniu do wyszukiwarki skrótu "PTCH" i naciśnięciu "przejdź" będzie automatycznie kierowany na stronę "Polskie Towarzystwo Chemiczne".

Wadą stron przekierowujących jest jednak tworzenie chaosu i ryzyka, że kiedyś w przyszłości przekierowanie to może się okazać błędne. Np. po powstaniu strony o tytule "Polskie Towarzystwo Chirurgiczne", ktoś może wstawić do innej strony na tematy medyczne linki "PTCH" a czytelnik zostanie błędnie przekierowany do strony o "Polskim Towarzystwie Chemicznym".

Remedium na to jest zamienianie stron przekierowujących na **strony ujednoznaczające**, które zawierają listę stron o podobnym tytule. Nie dzieje się to jednak automatycznie, dlatego w wielu obszernych serwisach opartych na MediaWiki zdarzają się błędne przekierowania, o których istnieniu zapomnieli nawet ich autorzy. Strony ujednoznaczające tworzy się zupełnie zwyczajnie - po prostu wpisuje się do nich listę linków do stron o podobnym tytule z minimalnym opisem, która co zawiera.

Jak wyedytować przekierowanie

Strona z przekierowaniem może być edytowana tak samo jak każda inna. Jednak ze względu na to, że po jej wczytaniu następuje natychmiastowy przeskoczenie do strony docelowej nie ma jej jak "zatrzymać" na ekranie. Aby wrócić do strony z przekierowaniem ze strony docelowej należy kliknąć na specjalny mały link znajdujący się w tej sytuacji zaraz pod tytułem strony docelowej o treści "(Przekierowano z...)"

3.5.3. Linki zewnętrzne

Linki zewnętrzne mogą kierować do dowolnej strony WWW w Internecie. Zwykle są one stosowane w przypisach przy podawaniu źródeł, z których czerpało się pisząc swoją stronę w serwisie opartym na MediaWiki.

W najprostszym wariantcie link zewnętrzny tworzy po prostu przez wpisanie pełnego adresu docelowej strony WWW (tzw. **URI**)

Przykład:

```
http://www.pajacyk.org.pl
```

co da efekt:

<http://www.pajacyk.org.pl>

Wadą zewnętrznych linków bezpośrednich jest to, że wyglądają one brzydko w tekście strony, zwłaszcza jak adresy URI są bardzo rozbudowane i długie. Z tego względu często lepiej jest stosować linkowanie z użyciem nawiasów kwadratowych, które umożliwiają ukrycie "brzydkiego" adresu URI. Linki zewnętrzne tworzy się, w odróżnieniu od linków wewnętrznych za pomocą pojedynczych nawiasów kwadratowych.

Przykład:

```
[http://www.pajacyk.org.pl]
```

da efekt:

[\[1\]](http://www.pajacyk.org.pl)

Jak widać, oprogramowanie zamieniło długi adres w liczbę w kwadratowych nawiasach, co przypomina trochę **przypis**. Gdy na jednej stronie występuje więcej takich linków oprogramowanie automatycznie nadaje im kolejne numery.

Przykład:

```
[http://www.pajacyk.org.pl][http://www.pajacyk.org.pl]
```

co da efekt:

[\[2\]\[3\]](#)

Jak widać, oprogramowanie MediaWiki nie potrafi przypisać stałego numeru do kolejnych linków kierujących w to samo miejsce, lecz nadaje im kolejne numery niezależnie od tego, czy są to linki w to samo miejsce czy w inne.

Mechanizm tworzenia linków zewnętrznych umożliwia także "podmienianie" adresów URI dowolnymi słowami lub frazami. Wikikod, który to umożliwia ma następującą postać:

```
[adres_strony Opis strony]
```

Jak widać między adresem strony i opisem musi być jedna **spacja** a nie znak "|" (pipe) jak to jest w przypadku linków wewnętrznych.

Przykład:

```
[http://www.pajacyk.org.pl Kliknij w pajacyka i pomóż głodnym dzieciom]
```

co da taki efekt:

[Kliknij w pajacyka i pomóż głodnym dzieciom](#)

Mechanizm linków wewnętrznych umożliwia linkowanie nie tylko do stron WWW ale też do innych miejsc w Internecie.

Przykłady:

- link do adresu E-mail:

```
[mailto:zarzad@wikimedia.pl napisz do nas]
```

efekt:

[napisz do nas](mailto:zarzad@wikimedia.pl)

- link do kanału [IRC](#):

```
[irc://irc.freenode.org/polska wejdź na kanał #polska]
```

efekt:

[wejdź na kanał #polska](irc://irc.freenode.org/polska)

- link do dokumentu tekstowego:

```
[http://upload.wikimedia.org/wikimedia/pl/3/38/Ulotka_PR_low_Q.pdf Zobacz ulotkę promocyjną Stowarzyszenia Wikimedia Polska]
```

efekt:

[Zobacz ulotkę promocyjną Stowarzyszenia Wikimedia Polska](#)

Oprogramowanie MediaWiki, aby odróżnić linki do różnych miejsc w Internecie automatycznie dodaje do nich małą ikonkę kojarzącą się z ich zawartością.

Uwaga

W większości serwisów link zewnętrzny do plików z obrazkami nie wyświetla tego obrazka lecz zamiast tego wyświetla link do niego. Wynika to faktu, że umieszczanie obcych obrazków we własnym serwisie poprzez link do nich może naruszać prawa autorskie właściciela tych obrazków.

Druga uwaga

W odróżnieniu od linków wewnętrznych, oprogramowanie nie sprawdza czy linki zewnętrzne kierują do istniejących stron. Dlatego wszystkie linki zewnętrzne są wyświetlane na niebiesko.

3.5.4. Interwiki

Linki interwiki służą do bezpośredniego kierowania do stron na zaprzyjaźnionych serwisach opartych na MediaWiki. Mimo, że są to w zasadzie linki zewnętrzne, wyglądają one na stronie tak jakby były linkami wewnętrznymi.

Ogólny wikikod linków interwiki ma następującą postać:

```
[[xx:yy:Nazwa_hasła]]
```

gdzie xx:yy - to specjalny skrót oznaczający określony zaprzyjaźniony serwis MediaWiki.

Linki interwiki istnieją w dwóch rodzajach. Pierwszy dotyczy analogicznych stron w międzynarodowych projektach, z których każda wersja językowa stanowi osobny serwis wiki. W ten sposób funkcjonują niemal wszystkie projekty realizowane w ramach Fundacji Wikimedia. Linki te wykorzystują dwu lub trzyliterowy kod języków (np: **en:**, **pl:**). Linki te nie są widoczne w tekście strony, lecz są wyróżniane w osobnej sekcji włączonej na sam dół menu (1 na rys. 28) i to niezależnie od tego gdzie się je umieści w tekście. Zazwyczaj jednak grupuje się je wszystkie u samego dołu lub góry strony.

Przykładowy kod:

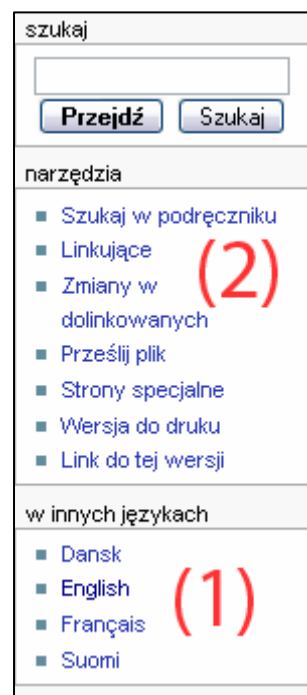
```
[[pl:Rower]]
```

Innym rodzajem linków interwiki są te, które kierują do innych serwisów w tym samym języku. Np. w projektach Wikimedia, skrót "w:" kieruje zwykle do Wikipedii.

Np:

```
[[w:Rower|Rower]]
```

spowoduje wyświetlenie linku:

Rys. 28:
Narzędzia (2) i linki interwiki (1)

[Rower](#)

który, jeśli znajduje się na którymś z polskojęzycznych serwisów Wikimedia, będzie kierował do hasła "Rower" w polskiej Wikipedii, a jeśli w którymś z francuskojęzycznych do Wikipedii po francusku.

Przykładowy kod:

```
[[w:en:Bicycle|Rower]]
```

który w tekście hasła wygląda tak samo jak poprzedni:

[Rower](#)

kieruje jednak do odpowiedniego hasła w angielskiej Wikipedii.

Listę skrótów zaprzyjaźnionych serwisów MediaWiki muszą stworzyć administratorzy danego projektu. Można w ten sposób "łączyć" z sobą dowolne projekty oparte na tym oprogramowaniu.

3.5.5. Kategorie

*Co to są **kategorie** i do czego służą można przeczytać w rozdziale [Szukanie po kategoriach](#).*

Linki do kategorii mają podwójne znaczenie:

- tworzą na samym dole tekstu link do odpowiedniej strony kategorii
- przypisują artykuł do danej kategorii.

Linki do kategorii tworzy się bardzo prosto:

```
[[Kategoria:Nazwa_kategorii|Indeks]]
```

gdzie: "Nazwa_kategorii" to tytuł tej kategorii, a "Indeks" to dowolny tekst, na podstawie którego oprogramowanie ustali miejsce strony na liście danej kategorii.

Np: kod:

```
[[Kategoria:MediaWiki|Linki]]
```

umieszczony na tej stronie, utworzył widoczny u jej dołu link do kategorii "MediaWiki" i jednocześnie przypisał tę stronę do tej kategorii, przy czym strona ta znajdzie się na liście tej kategorii pod literą "L".

Gdy pominie się w kodzie linku do kategorii parametr "indeks" strona zostanie zindeksowana na podstawie jej tytułu.

Indeks w postaci znaku "!" i "*" powoduje, że dana strona znajdzie się u szczytu listy, ponad normalną listą alfabetyczną.

Przykład:

```
[[Kategoria:MediaWiki|*]]
```


gdyby był wstawiony do tekstu tej strony umiejscowił by ją u szczytu kategorii "MediaWiki", nawet jakby tytuł tej strony zaczynał się na literę "Z".

Jeden artykuł może mieć dowolną liczbę kategorii.

Uwaga

Strony kategorii tworzą się **same**. Wystarczy przypisać kilka haseł do nie istniejącej jeszcze kategorii, aby oprogramowanie samo ją utworzyło. Zadaniem użytkownika jest tylko przypisanie nowej kategorii do kategorii wyższych.

Strukturę kategorii tworzy się dopisując po prostu na stronie kategorii linki do odpowiednich kategorii wyższych.

Np: dodanie linku

```
[[Kategoria:Internet]]
```

na stronie kategorii "MediaWiki" przypisze ją do kategorii "Internet".

Wstawiając linki kategorii do stron kategorii można tworzyć dowolną, hierarchiczną ich strukturę.

3.5.6. Zastosowanie dwukropka

Dwukropek umiejscowiony na początku kodu linku **interwiki**, **kategorii** a także kodu umieszczenia **obrazka**, powoduje że zamieniają się one w zwykłe linki, co umożliwia ich wplatanie w tekst.

Np. kod:

```
[[ :en:bicycle|rower ]]
```

da taki efekt:

[rower](#)

czyli zwykły link w tekście a nie link umieszczony na dole menu. Link ten będzie kierował do strony "Bicycle" na równoległym serwisie anglojęzycznym, do tego w którym ten link jest wstawiony.

Kod:

```
[[ :Kategoria:MediaWiki ]]
```

da taki efekt:

[Kategoria:MediaWiki](#)

i jest to link do kategorii "MediaWiki" ale nie wyświetlający się na dole strony, tylko w miejscu w którym występuje w tekście i **nie przypisujący** danej strony do tej kategorii.

3.5.7. Linki tworzone automatycznie

Oprogramowanie MediaWiki można tak skonfigurować, aby automatycznie rozpoznawało pewne skróty i tworzyło z nich odpowiednie linki automatycznie. Można w ten sposób np: tworzyć linki do książek za pomocą numerów [ISBN](#) i do dokumentów [RFC](#).

Przykład:

```
RFC 234
```

utworzy taki link:

[RFC 234](#)

który kieruje do zewnętrznego dokumentu odpowiedniego RFC umieszczonego na serwerze [IETF](#).

3.5.8. Przypisy (opis działania)

Ostatnią odmianą linków są **przypisy**. Przypisy mają nieco inną postać od reszty linków, gdyż opierają się na systemie bardziej przypominającym tagi XHTML niż typowy **wikikod**. System wstawiania przypisów w MediaWiki jest wysoce niedoskonały oraz mało intuicyjny, dlatego być może w kolejnych jej wersjach zostanie radykalnie zmieniony.

Mechanizm przypisów umożliwia tworzenie numerowanego systemu odwołań z tekstu głównego, do tekstu przypisów, które można umieścić na dole strony. Odwołania do przypisów w tekście głównym przyjmują formę liczb umieszczonych w kwadratowych nawiasach i w górnym indeksie tak jak na końcu tego zdania.^[11] Po kliknięciu w tę liczbę oprogramowanie automatycznie przenosi czytelnika na dół strony do tekstu przypisu. Teksty przypisów są umieszczane w takiej kolejności jak pojawiają się w tekście głównym i są pisane nieco mniejszą czcionką od tekstu głównego. Przed ich numerem znajduje się mała strzałka do góry, po której kliknięciu można spowrotem wrócić do miejsca odwołania w tekście głównym.

Przypisy w tekście głównym umieszcza się w następujący sposób:

```
Tekst główny.<ref>Tekst przykładowego przypisu</ref>
```

co da taki efekt:

Tekst główny.^[12]

Jak widać, tekst przypisu trzeba umieszczać między tagami `<ref></ref>` w tekście głównym, co nie jest zbyt intuicyjnie, zwłaszcza dla osób, które są przyzwyczajone do stosowania przypisów w edytorach tekstu.

W tekstach przypisów można bez przeszkód umieszczać dowolne linki.

Przykład:

```
Tekst główny.<ref>Przypis z linkiem wewnętrznym: ([[IRC]]) oraz zewnętrznym [http://www.pajacyk.org pajacyk org]</ref>
```

i rezultat:

Tekst główny.^[13]

Przypisy automatycznie nie pojawiają się na dole strony. Aby je tam ujrzeć (albo w dowolnym, innym miejscu na stronie) należy wstawić kod:

```
<references/>
```

i tam gdzie ten kod się pojawi, tam pojawi się lista przypisów, choćby to nawet był środek tekstu.

W wielu projektach tworzony jest specjalny [szablon](#), który ładniej formatuje teksty przypisów oraz dodaje automatycznie odpowiednią sekcję. W polskojęzycznych serwisach szablon ten nazywa się zwykle `{{przypisy}}`, a wynik jego działania można obejrzeć poniżej:

3.5.9. Przypisy (przykład)

1. ↑ [Oficjalna strona MediaWiki](#) - zawiera w miarę kompletny, techniczny opis tego oprogramowania po angielsku.
2. ↑ [System pomocy Wikipedii](#) - obszerny, ale łatwo się w nim pogubić
3. ↑ To jest przykład przypisu
4. ↑ Pobrane z hasła [Kategoryzacja](#) z polskiej Wikipedii.
5. ↑ [Strona główna Wikimedia Commons](#)
6. ↑ [Zbigniew Domaszewicz, Web 2.0 to rewolucja w internecie?, gazeta.pl, 2006-03-06](#)
7. ↑ [Strona główna Mass spectrometry wiki](#)
8. ↑ [Główna strona PoeWiki](#)
9. ↑ Anglojęzyczne Wikibooks ma dość dobry opis składni LaTeXu w: [LaTeX/Mathematics](#)
10. ↑ Wstęp do pisania wzorów matematycznych w LaTeX można znaleźć na stronie: [Pomoc:Wzory](#) w Wikipedii
11. ↑ Przykładowy przypis
12. ↑ Tekst przykładowego przypisu
13. ↑ Przypis z linkiem wewnętrznym: [\(IRC\)](#) oraz zewnętrznym [pajacyk.org](#)

3.6. Wstawianie obrazków

Obrazki są istotnym elementem stron w MediaWiki. Oprogramowanie to umożliwia w dość prosty sposób ładowanie obrazków na serwer i łączenie ich na różne sposoby z tekstem i tabelami na tworzonej stronie.

Aby lepiej zrozumieć ten rozdział warto wcześniej przeczytać rozdziały: [Korzystanie z obrazków](#) oraz [Linki](#).

Uwaga

Większość serwisów opartych na MediaWiki ma ścisłe reguły jakie obrazki wolno, a jakich nie wolno ładować na serwer. Np: w projektach Wikimedia Commons wolno ładować tylko takie obrazki, które można objąć jedną z **wolnych licencji**. Ponadto dozwolone są tylko niektóre typy plików: [PNG](#), [JPG](#) i [SVG](#). Zanim załadujesz plik na serwer sprawdź jakie obowiązują na nim zasady. Ponadto, na wielu projektach przesyłanie plików możliwe jest dopiero po [zalogowaniu się](#).

3.6.1. Przesyłanie plików na serwer

Przesyłanie plików na serwer zostanie omówione na przykładzie **Wikimedia Commons**, repozytorium plików multimedialnych Fundacji Wikimedia.

Przed rozpoczęciem przesyłania warto umieścić swój plik na znanym sobie miejscu i sprawdzić jego jakość. W przypadku Wikimedia Commons, które ma niemal nieograniczone zasoby miejsca, warto ładować pliki o jak największej rozdzielczości. Później, będzie można je w szerszym zakresie skalować na stronie.

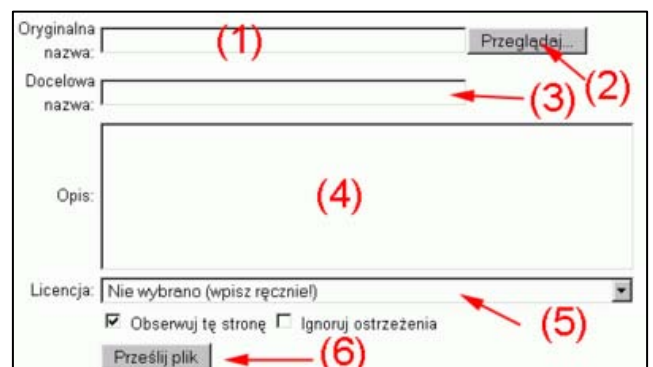
Wikimedia Commons wymaga, aby przed przesyłem zalogować się na swoje konto. Procedura przesyłu pliku rozpoczyna się od kliknięcia na link *Prześlij plik* w menu po lewej stronie (patrz *rys. 29*). Oprogramowanie otworzy specjalną stronę z **formularzem** do ładowania plików (patrz *rys. 30*)

Obsługa formularza wygląda następująco (*rys. 30*):

1. klikamy na klawisz **przełóżaj** (2) i wyszukujemy na naszym twardym dysku plik, który chcemy przesłać, a następnie przyciskamy "OK" lub jakiś inny klawisz potwierdzający wybór
2. w polu **Oryginalna nazwa** (1) powinna się pojawić nazwa wybranego pliku wraz z jego ścieżką dostępu
3. jeśli nasz oryginalny plik ma niewiele mówiącą nazwę (np: IMG12345678.PNG) - w okienku **docelowa nazwa** (3) wpisujemy jakąś bardziej opisową nazwę odnoszącą się do tego co na obrazku jest (np: "kosciol_w_Kamiennej_Gorze.png")
4. dodajemy **opis pliku** w polu (4), w którym musimy w skrócie wyjaśnić co on

Rys. 29: Umiejscowienie linku "Prześlij plik" w Wikimedia Commons

Rys. 30: Formularz przesyłania plików z Wikimedia Commons

przedstawia, kto i kiedy go wykonał i dlaczego mamy prawo objąć go wybraną przez nas licencją - powinniśmy też dodać do opisu link do odpowiedniej *kategori*.

5. wybieramy z listy (5) jedną z **licencji**, na której chcemy udostępnić nasz plik - dla prac własnych polecaną licencją jest "Own work, attribution required (multilicensed GNU FDL and CC-BY 2.5)"
6. klikamy na **prześlij plik** (6)
7. po pewnym czasie, zależnym od rozmiaru pliku i szybkości łącza pokaże nam się **strona z obrazkiem** i jego opisem, co oznacza, że jest on załadowany poprawnie na serwer.

Na koniec, aby nie zapomnieć **dokładnej nazwy** tego pliku warto zostawić sobie otwartą stronę z jego opisem, do czasu umiejscowienia obrazka na odpowiedniej stronie docelowej.

3.6.2. Wikikod grafiki

Wikikod służący do wstawiania grafiki przypomina swoją strukturą kod linków wewnętrznych. Tworzy się go za pomocą **podwójnych, kwadratowych nawiasów**. Jednak zamiast tworzyć link tekstowy, wyświetlają one obrazki w tekście strony.

Ogólna postać kodu

Kod ten ma ogólną postać:

```
[[Grafika:Nazwa_pliku|opcje|Opis]]
```

gdzie

- **Nazwa_pliku** to dokładny tytuł pliku w którym zapisany jest obrazek na serwerze
- dozwolone **opcje** to: **thumb**, **frame**, **left**, **right**, **center** i rozmiar obrazka w **pikselach** - przy czym można podać kilka niesprzecznych z sobą opcji na raz, jedna za drugą w dowolnej kolejności; kolejne opcje oddziela się znakiem "|" (*pipe*),
- **Opis** to dowolny tekst, który będzie dołączony do obrazka, może on także zawierać linki wewnętrzne i zewnętrzne.

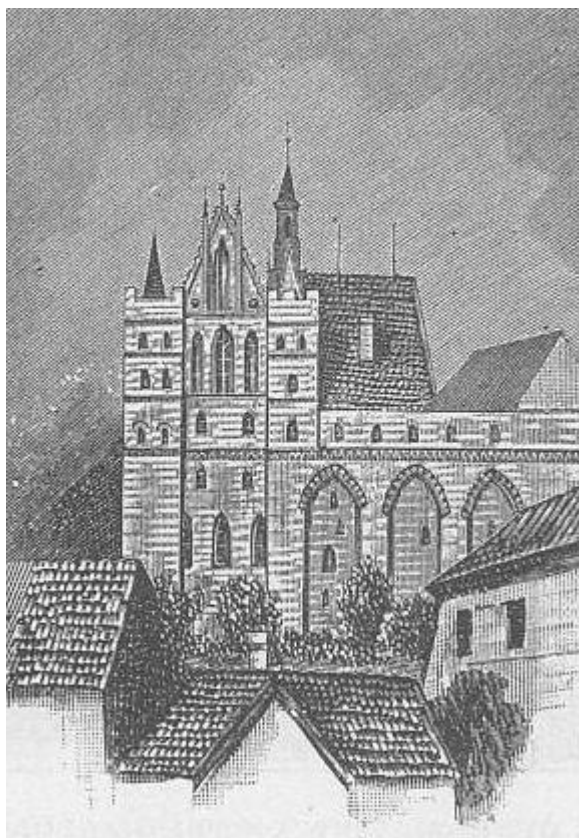
Podanie opcji i opisu nie jest wymagane przez oprogramowanie, choć zwykle jest zalecane. W obcojęzycznych projektach Wiki zamiast **Grafika:** należy użyć **Image:**.

Skalowanie obrazków

Najprostszy sposób wstawienia obrazka, np:

```
[[Grafika:Zamek krzyzacki w Malborku.jpg]]
```

nie daje zwykle zadowalających efektów, zwłaszcza gdy obrazek jest duży:

Aby zmniejszyć obrazek należy użyć opcji skalowania, czyli podać **jego rozmiar w pikselach**. Liczba ta oznacza maksymalną szerokość obrazka.

Przykład:

```
[[Grafika:Zamek krzyzacki w Malborku.jpg|150 px]]  
[[Grafika:Zamek krzyzacki w Malborku.jpg|100 px]]  
[[Grafika:Zamek krzyzacki w Malborku.jpg|50 px]]
```


co da taki efekt: 150 px:

100 px:

50 px:

Pozycjonowanie obrazków

Jak widać, standardowo obrazek jest umieszczany w dość przypadkowym miejscu ekranu i trudno jest przewidzieć jak będzie opływany przez tekst. **Optywanie tekstu** i jednocześnie **umiejscowienie obrazka** kontroluje się przy pomocy opcji:

- **left** - obrazek będzie się znajdował z **lewej** strony ekranu i będzie opływany przez tekst z prawej
- **right** - obrazek będzie się znajdował z **prawej** strony ekranu i będzie opływany przez tekst z lewej
- **center** - obrazek będzie **wycentrowany** i nie będzie opływany przez tekst.

Przykłady:

```
[[Grafika:Felicidade A very happy boy.jpg|200 px|left]]
[[Grafika:Felicidade A very happy boy.jpg|200 px|right]]
[[Grafika:Felicidade A very happy boy.jpg|200 px|center]]
```

I rezultat:

To jest testowy tekst, który opływa obrazek z opcją **left** - czyli dosunięty do lewej strony i opływany z prawej. To jest testowy tekst, który opływa obrazek z opcją left - czyli dosunięty do lewej strony i opływany z prawej. To jest testowy tekst, który opływa obrazek z opcją left - czyli dosunięty do lewej strony i opływany z prawej.

To jest testowy tekst, który opływa obrazek z opcją **right** - czyli dosunięty do prawej strony i opływany z lewej. To jest testowy tekst, który opływa obrazek z opcją right - czyli dosunięty do prawej strony i opływany z lewej. To jest testowy tekst, który opływa obrazek z opcją right - czyli dosunięty do prawej strony i opływany z lewej.

To jest testowy tekst, który nie opływa obrazka z opcją **center**

lecz znajduje się pod nim lub nad nim.

Thumb i frame

Opcje **thumb** i **frame** powodują otoczenie obrazka szarą ramką z możliwością dodania tekstu pod zdjęciem w ramce. **Thumb** dodatkowo powoduje **zmniejszenie obrazka** do ustalonego z góry rozmiaru, który w większości serwisów MediaWiki wynosi standardowo 180 pikseli. Zarówno z **thumb** jak i z **frame** można ustalić dowolny rozmiar obrazka podając jego rozmiar w pikselach. Obrazki z opcją **thumb** i **frame** domyślnie są umieszczane z opcją **right** - czyli są dosuwane do prawej strony ekranu i opływane z lewej. To jednak również można zmienić stosując opcję **center** i **left**.

Przykłady:

```
[[Grafika:Cyanocitta-cristata-004.jpg|thumb|Modrosójka błękitna]]
[[Grafika:Cyanocitta-cristata-004.jpg|thumb|left|250 px|Modrosójka błękitna]]
[[Grafika:Cyanocitta-cristata-004.jpg|thumb|center|400 px|[[w:Modrosójka
błękitna|Modrosójka błękitna]]]]
```

I rezultat:

To jest testowy tekst, który opływa obrazek z opcją **thumb** - bez zmienionego rozmiaru i opływania. To jest testowy tekst, który opływa obrazek z opcją thumb - bez ustawionego rozmiaru i opływania. To jest testowy tekst, który opływa obrazek z opcją thumb - bez ustawionego rozmiaru i opływania.

To jest testowy tekst, który opływa obrazek z opcją **thumb** z opcją opływania **left** i rozmiarem zmieniony na **250 px**. To jest testowy tekst, który opływa obrazek z opcją thumb z opcją opływania "left" i rozmiarem zmieniony na 250 px. To jest testowy tekst, który opływa obrazek z opcją thumb z opcją opływania "left" i rozmiarem zmieniony na 250 px.

To jest testowy tekst, który nie opływa obrazka z opcją **thumb**, **center** i rozmiarem ustalonym na **400 pikseli**.

Dodatkowo pokazano tu możliwość wstawienia do opisu obrazka linku do strony w Wikipedii.

3.6.3. Media i dwukropek

Dwukropek na początku kodu obrazka powoduje przekształcenie go w zwykły link. Przydaje się to gdy nie chce się wyświetlać obrazka na stronie, ale chce się do niego skierować czytelnika, aby mógł go sobie obejrzeć po kliknięciu w link.

Przykład:

```
[[:Grafika:Fortepian - schemat.svg|Schemat konstrukcji fortepianu]]
```

i efekt:

[Schemat konstrukcji fortepianu](#)

Zmiana słowa "Grafika" na "**Media**" w kodzie obrazka powoduje, że nie jest on wyświetlany, lecz pojawia się tylko link z jego opisem tak samo jak w przypadku stosowania dwukropka. Ponadto jednak, po kliknięciu na tak utworzony link wyświetli się nie strona obrazka z opisem, lecz sam "goły" obrazek.

Przykład:

```
[[Media:Fortepian - schemat.svg|Schemat konstrukcji fortepianu]]
```

i efekt:

[Schemat konstrukcji fortepianu](#)

Oprócz tego link "media" może być stosowany do linkowania wszelkich plików multimedialnych, filmów, muzyki, pokazu slajdów itp.

Przykład:

```
[[Media:Apollo 15 CSM moving away from LM.ogg|Start lądownika Apollo 15, film w formacie ogg]]
```

i efekt:

[Start lądownika Apollo 15, film w formacie ogg](#)

Uwaga

link ten zadziała pod warunkiem, że mamy poprawnie zainstalowany program, który potrafi odtwarzać **pliki ogg**. W przeciwnym razie najprawdopodobniej rozpocznie się zapisywanie pliku z filmem gdzieś na twardym dysku użytkownika.

3.6.4. Galerie obrazków

Gdy ma się zamiar wstawić na stronę wiele obrazków warto użyć mechanizmu tworzenia **galerii**. Przy standardowych ustawieniach MediaWiki galerie automatycznie grupują miniaturki obrazków o rozmiarach 150 pikseki po cztery w rzędzie.

Kod galerii ma ogólną postać:

```
<gallery>
Grafika:Nazwa_pliku1|opis1
Grafika:Nazwa_pliku2|opis2
Grafika:Nazwa_pliku3|opis3
...itd
</gallery>
```

Przykład:

```
<gallery>
Grafika:Formosan sika deer.jpg|[[Jeleń wschodni]]
Grafika:Bubo bubo winter 1.jpg|[[Puchacz]]
Grafika:Turdus pilaris2.jpg|[[Kwiczół]]
Grafika:Cyanocitta-cristata-004.jpg|[[Modrosójka błękitna]]
</gallery>
```

i efekt działania:

W galeriach nie stosuj kwadratowych nawiasów do linkowania obrazków

częstym błędem początkujących, jest odruchowe dodawanie w kodzie galerii podwójnych, kwadratowych nawiasów przy nazwie poszczególnych plików, na wzór "normalnego" sposobu umieszczania obrazków, co powoduje, że galeria nie wyświetla się poprawnie. Nie ma natomiast przeciwskazań aby stosować linki do stron w opisach obrazków w galeriach.

3.6.5. Uwagi

Jakkolwiek pozornie wstawianie obrazków w MediaWiki wydaje się proste, przy braku wprawy prowadzi ono czasem do dziwnych, niespodziewanych efektów i problemów.

Problemy z nazwą obrazka

Częstym problemem jaki mają początkujący użytkownicy jest wpisanie poprawnej nazwy pliku, w którym jest obrazek. MediaWiki wymaga **stuprocentowo ścisłego** odnoszenia się do nazw plików. Oprogramowanie rozróżnia wielkość liter w nazwach oraz wszelkie znaki specjalne, takie jak spacje, myślniki, podkreślenia itd.

Przykład: Plik nazywa się: **Fitz Roy framed trees (colour balans).jpg**

```
[[Grafika:fitz roy framed trees (colour balans).JPG|thumb|Zła nazwa - różni się wielkością liter]]
[[Grafika:Fitz Roy framed trees(colour balans).jpg|thumb|Zła nazwa "- różnica polega tylko na braku spacji między "trees" i nawiasem]]
[[Grafika:Fitz Roy framed trees (colour balans).jpg|thumb|Wreszcie dobrze !]]
```

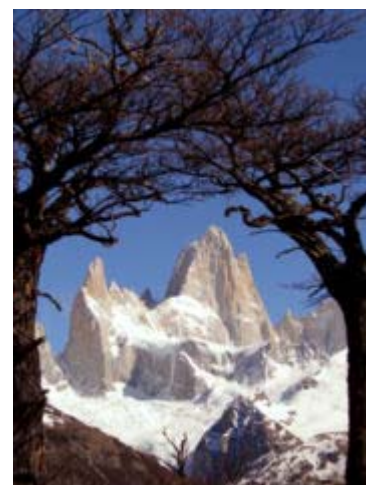
i efekt:

[Grafika:Fitz roy framed trees \(colour balans\).JPG](#)

Zła nazwa - różni się wielkością liter

[Grafika:Fitz Roy framed trees\(colour balans\).jpg](#)

Zła nazwa "- różnica polega tylko na braku spacji między "trees" i nawiasem

Wreszcie dobrze !

Najprostszym sposobem aby uniknąć kłopotów z nazwą pliku jest wyświetlić w osobnym oknie **stronę opisu obrazka** i skopiować jego nazwę z tytułu strony wprost do kodu pisanej strony.

"Kiszgowaty tekst"

Tzw. **kiszgowaty tekst** powstaje wtedy, kiedy stłoczy się zbyt wiele obrazków o zbyt dużych rozmiarach w jednym miejscu. Efekt "kiszgowatości" może być niedostrzegalny dla autora strony, jeśli pracuje on z ekranem ustawionym w **wysokiej rozdzielczości**, natomiast może on się pojawić na ekranie czytelnika, która używa mniejszą od autora rozdzielczość ekranu. Z tego względu warto po napisaniu strony sprawdzić jak ona wygląda przy mniejszych rozdzielczościach ekranu.

Przykład kiszgowatego tekstu:

Zaraz pojawi się kiszgowaty tekst, który wygląda szczególnie brzydko, gdy wcześniej jest tekst normalny.

To jest przykładowy tekst, który się robi kiszgowaty przy rozdzielczości poniżej 1280 px. To jest przykładowy tekst, który się robi kiszgowaty przy rozdzielczości poniżej 1280 px. To jest przykładowy tekst, który się robi kiszgowaty przy rozdzielczości poniżej 1280 px.

Aby **uniknąć** tego rodzaju efektów należy:

- nie mieszać obrazków opływanych na lewo i prawo zbyt blisko siebie
- nie stosować większej rozdzielczości obrazków niż 350-400 px

Jak uniknąć wchodzenia obrazków na dwie sekcje

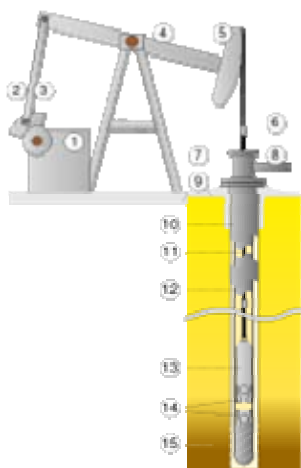
Kolejnym, często spotykanym problemem jest wchodzenie obrazków na dwie lub więcej **sekcji tekstu**. Zdarza się to, gdy tekst w sekcji jest za krótki, a obrazek jest "za długi". Możliwość zaobserwowania tego efektu również jest zależna od rozdzielczości ekranu. W odróżnieniu jednak od poprzedniego przypadku, zdarza się on częściej przy większej rozdzielczości ekranu. W większej rozdzielczości ekranu tekst ma "więcej miejsca" a wysokość obrazka się nie zmienia.

Przykładowy kod:

```
==== Przykład 1 ====
[[Grafika:Oil well scheme.svg|thumb|150 px]]
To jest, testowy, krótki tekst.
==== Przykład wchodzenia obrazka na tytuł sekcji od prawej strony ====
[[Grafika:Oil well scheme.svg|thumb|left|150 px]]
To jest, testowy, krótki tekst.
==== To jest tytuł "zaatakowany" obrazkiem z lewej strony ====
To jest testowy, krótki tekst.
```

i rezultat:

Przykład 1

To jest, testowy, krótki tekst.

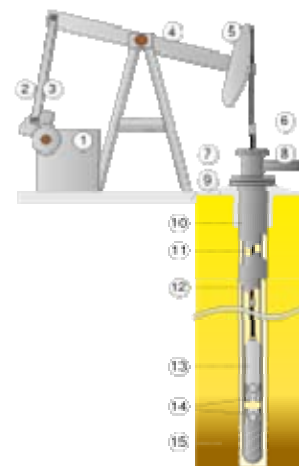
Przykład wchodzenia obrazka na tytuł sekcji od prawej strony

To jest, testowy, krótki tekst.

To jest tytuł "zaatakowany" obrazkiem z lewej

strony

To jest testowy, krótki tekst.

Na ten problem nie ma prostego rozwiązania. Należy po prostu unikać krótkich sekcji z obrazkami. Pewnym rozwiązaniem jest tu używanie tagu XHTML o postaci:

```
<br clear="all"/>
```

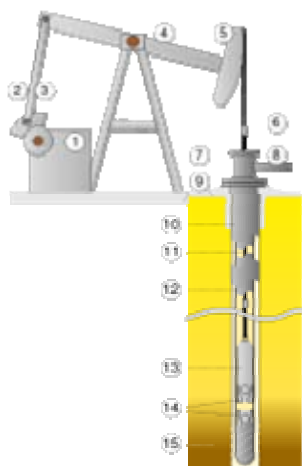
który powoduje, że tytuł kolejnej sekcji pojawi się dopiero poniżej obrazka. Rozwiązanie to pozostawia jednak duże, puste pola na ekranie.

Przykładowy kod:

```
==== Przykład 2 ====
[[Grafika:Oil well scheme.svg|thumb|150 px]]
To jest, testowy, krótki tekst.
<br clear="all"/>
==== Teraz nie nachodzi z prawej ====
[[Grafika:Oil well scheme.svg|thumb|left|150 px]]
To jest, testowy, krótki tekst.
<br clear="all"/>
==== Teraz nie nachodzi z lewej ====
To jest testowy, krótki tekst.
```

i rezultat:

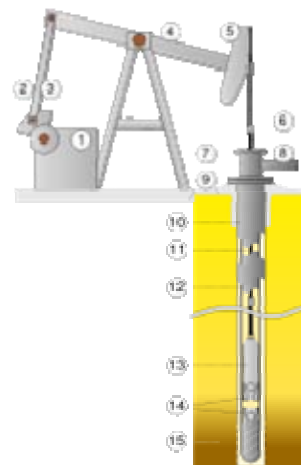
Przykład 2

To jest, testowy, krótki tekst.

Teraz nie nachodzi z prawej

To jest, testowy, krótki tekst.

Teraz nie nachodzi z lewej

To jest testowy, krótki tekst.

3.7. Tabele

Tabele stanowią przydatne narzędzie przy podawaniu wielu danych na raz. Mogą też być stosowane do tworzenia ogólnej struktury stron wielokolumnowych. Za pomocą tabel często są tworzone w projektach MediaWiki strony główne serwisów, wikiportale tematyczne, spisy treści obszernych działów itp.

Niestety **wikikod** tabel jest stosunkowo prymitywny i sam w sobie umożliwia tworzenie tylko bardzo prostych tabel. Dopiero kombinacja wikikodu tabel i atrybutów dostępnych w języku [XHTML](#) oraz [CSS](#) umożliwia tworzenie ładnych i rozbudowanych tabel, co jednak wymaga biegłości w posługiwaniu się tymi dwoma językami tworzenia stron WWW. Dokładne opisanie wszystkich możliwości tworzenia wyglądu tabel z użyciem XHTML i CSS sprowadzałoby się do przedstawienia tu pełnego opisu tych języków co znacznie wykracza poza zakres tego podręcznika.

3.7.1. Podstawowy kod tabel

Każda tabela może składać się z: **tytułu**, **nagłówków**, **rzędów**, **kolumn** i poszczególnych **cel**, które występują na skrzyżowaniu rzędów i kolumn. Wikikod tabel umożliwia w zasadzie **wyłącznie** tworzenie **podstawowej struktury tabel** i nic poza tym. Całą resztę trzeba zatem tworzyć przy pomocy CSS i XHTML.

Elementy wikikodu tabeli:^[14]

{	początek tabeli <i>niezbędne</i>
+	tytuł tabeli <i>opcjonalnie</i> ; może być tylko jeden w jednej tabeli, musi być umieszczony zaraz po rozpoczęciu tabeli
-	nowy rząd tabeli - jeśli jest tylko jeden w całej tabeli oprogramowanie "domyślnie" go tworzy
!	nagłówek cel tabeli, <i>opcjonalnie</i>
	pojedyncza cęla tabeli, <i>absolutnie niezbędne!</i>
}	koniec tabeli <i>niezbędne</i> - zapomnienie o tym daje dziwne, nieprzewidywalne rezultaty

- Wszystkie kody powyżej muszą być koniecznie umieszczone **na samym początku linii tekstu**. Inaczej nie zadziałają.
- **Atrybuty XHTML** - można dołączać do każdego elementu tabeli poza kodem końca; atrybuty te trzeba wpisać w jednej linii zaraz po odpowiednim kodzie danego elementu; atrybuty te trzeba oddzielić od kodu **jedną i tylko jedną spacją** i jeśli podaje się ich kilka również jedną spacją od siebie nawzajem.
  - **Nagłówki, tytuły i cele** (|, ! i |+) tabeli zawierają zwykle jakąś treść; atrybuty XHTML w tych elementach trzeba oddzielić od tej treści jednym znakiem "|" (tzw. **pipe'm**)
  - **Kody początku tabeli i rozpoczęcia nowego rzędu** ({| i |-) nie mogą zawierać żadnej treści, ale mogą zawierać atrybuty XHTML; omyłkowe dodanie znaku "|" na końcu listy atrybutów w tych kodach powoduje **błędy** niszczące strukturę tabel
- **Treść** cel, tytułu i nagłówków można wpisywać w jednej linii z kodami tych elementów tabeli lub wpisywać je w nowym wierszu, jeśli jednak treść zawiera sama w sobie wikikod, działający tylko na początku linii tekstu (np: listy, tytuły, inne tabele) koniecznie należy wpisywać treść w nowym wierszu.

3.7.2. Prosty przykład

Poniżej znajduje się **prosty przykład** stworzenia tabeli składającej się z **tytułu**, **nagłówka kolumn**, **dwóch kolumn** i **trzech rzędów**.

Najpierw prześledzimy krok po kroku tworzenie kodu, następnie będzie przedstawiony kod w całości i wreszcie rezultat jego działania.

Tabelę zaczynamy oczywiście od kodu jej **otwarcia**:

```
{|
```

dalej tworzymy jej **tytuł**:

```
|+ Tytuł przykładowej tabeli
```

następnie tworzymy **nagłówek** dwóch kolumn:

```
! Kolumna 1  
! Kolumna 2
```

teraz musimy rozpocząć pierwszy **rząd** cel:

```
|-
```

i po tym możemy wpisać treść dwóch **cel** w pierwszym rzędzie:

```
| kolumna 1 rząd 1  
| kolumna 2 rząd 1
```

po czym musimy zacząć **drugi** rząd:

```
|-
```

i możemy wpisywać treść cel **drugiego** rzędu:

```
| kolumna 1 rząd 2  
| kolumna 2 rząd 2
```

i ponownie rozpoczynamy, ostatni już **3 rząd**:

```
|-
```

oraz wpisujemy treść cel **trzeciego** rzędu:

```
| kolumna 1 rząd 3  
| kolumna 2 rząd 3
```

a na koniec musimy **zamknąć** tabelę:

```
|}
```


W sumie więc powstał taki kod:

```
{|
|+ Tytuł przykładowej tabeli
! Kolumna 1
! Kolumna 2
|-
| kolumna 1 rząd 1
| kolumna 2 rząd 1
|-
| kolumna 1 rząd 2
| kolumna 2 rząd 2
|-
| kolumna 1 rząd 3
| kolumna 2 rząd 3
|}
```

i efekt:

Tytuł przykładowej tabeli	
Kolumna 1	Kolumna 2
kolumna 1 rząd 1	kolumna 2 rząd 1
kolumna 1 rząd 2	kolumna 2 rząd 2
kolumna 1 rząd 3	kolumna 2 rząd 3

Jak widać efekt jest w sumie taki sobie, a to dlatego, że nie użyliśmy żadnych atrybutów XHTML i CSS, które sformatowały by tę tabelę dodając do niej np: **siatkę kresek** oddzielających kolumny od rzędów. Osoby nie znające XHTML i CSS mogą zatem posługiwać się tabelami w **bardzo ograniczonym zakresie**.

Na szczęście, w nowszych wersjach MediaWiki zaimplementowano standardową **klasę CSS** tabeli o nazwie **wikitable**, która w schludny sposób "sama" ją formatuje. Klasę tę można przypisać do tabeli za pomocą atrybutu **class=""** w kodzie rozpoczęcia tabeli:

```
{| class="wikitable"
```

Po tej prostej zmianie kod całej tabeli będzie wyglądał następująco:

```
{| class="wikitable"
|+ Tytuł przykładowej tabeli
! Kolumna 1
! Kolumna 2
|-
| kolumna 1 rząd 1
| kolumna 2 rząd 1
|-
| kolumna 1 rząd 2
| kolumna 2 rząd 2
|-
| kolumna 1 rząd 3
| kolumna 2 rząd 3
|}
```

i efekt:

Tytuł przykładowej tabeli

Kolumna 1	Kolumna 2
kolumna 1 rząd 1	kolumna 2 rząd 1
kolumna 1 rząd 2	kolumna 2 rząd 2
kolumna 1 rząd 3	kolumna 2 rząd 3

który dla tabel, mających zawierać proste zbiory danych jest w zupełności zadowalający.

3.7.3. Kilka przykładów wykorzystania atrybutów XHTML i CSS

Jak już wcześniej wspomniano opisanie działania wszystkich atrybutów XHTML i CSS, które można zastosować do tabeli znacznie wykracza poza zakres tego podręcznika. Zostanie tu jednak omówione kilka najważniejszych.

Pozycjonowanie

Pozycjonowanie całej tabeli można dokonywać za pomocą atrybutu XHTML **align** wstawianego do kodu rozpoczęcia tabeli. Może on przyjmować kilka wartości, z których najważniejsze to:

- **left** - powoduje, że tabela jest umieszczana z **lewej** strony ekranu i opływana z prawej tekstem
- **right** - powoduje, że tabela jest umieszczana z **prawej** strony ekranu i opływana tekstem z lewej strony
- **center** - powoduje, że tabela jest umieszczana w **środku** ekranu i **nie jest** opływana przez tekst.

Przykładowe dodanie atrybutu pozycjonującego do pierwszej linii tabeli:

```
{| class="wikitable" align="left"
{| class="wikitable" align="right"
{| align="center"
```

I rezultat:

Tytuł przykładowej tabeli

Kolumna 1	Kolumna 2
kolumna 1 rząd 1	kolumna 2 rząd 1
kolumna 1 rząd 2	kolumna 2 rząd 2
kolumna 1 rząd 3	kolumna 2 rząd 3

To jest testowy tekst, który opływa tabelę z opcją **left** - czyli dosuniętą do lewej strony i opływaną z prawej. To jest testowy tekst, który opływa tabelę z opcją **left** - czyli dosuniętą do lewej strony i opływaną z prawej. To jest testowy tekst, który opływa tabelę z opcją **left** - czyli dosuniętą do lewej strony i opływaną z prawej.

Tytuł przykładowej tabeli

Kolumna 1	Kolumna 2
kolumna 1 rząd 1	kolumna 2 rząd 1
kolumna 1 rząd 2	kolumna 2 rząd 2
kolumna 1 rząd 3	kolumna 2 rząd 3

To jest testowy tekst, który opływa tabelę z opcją **right** - czyli dosuniętą do prawej strony i opływaną z lewej. To jest testowy tekst, który opływa tabelę z opcją **right** - czyli dosuniętą do prawej strony i opływaną z lewej. To jest testowy tekst, który opływa tabelę z opcją **right** - czyli dosuniętą do prawej strony i opływaną z lewej.

To jest testowy tekst, który nie opływa tabeli z opcją **center**

Tytuł przykładowej tabeli

Kolumna 1	Kolumna 2
kolumna 1 rząd 1	kolumna 2 rząd 1
kolumna 1 rząd 2	kolumna 2 rząd 2
kolumna 1 rząd 3	kolumna 2 rząd 3

lecz znajduje się pod nią lub nad nią.

Jak widać, działa to analogicznie do podobnych opcji dla grafiki. Nic dziwnego zatem, że przy mieszaniu tabeli z tekstem tworzą się **takie same problemy** jak przy grafice, tj. tworzenie się kieszkowatych tekstów przy nadmiernie stłoczonych tabelach porzucanych na lewo i prawo, oraz nachodzenie długich tabel na tytuły sekcji. (patrz:[Wstawianie obrazków#Uwagi](#)) W przypadku tabel jednak, dodatkowym problemem jest to, że mogą one mieć zmienną szerokość i wysokość, zależnie od ustawień przeglądarki czytelnika.

Szerokość tabel

Szerokość tabeli można w pewnym stopniu sterować za pomocą atrybutu **width**, przy pomocy którego definiuje się stały jej rozmiar w pikselach lub procentach szerokości całej strony. Atrybut ten jednak może spowodować, że tekst wewnątrz tabeli, przy niektórych rozdzielczościach i innych ustawieniach przeglądarki użytkownika może wyglądać nieładnie. Tabela może się nam cała "rozjechać", jeśli np: ustalimy mniejszą jej szerokość niż szerokość umieszczonego w niej obrazka.

Atrybut "width" można też zastosować do pojedynczych kolumn i cel - należy tylko pamiętać aby suma szerokości wszystkich kolumn nie przekraczała szerokości całej tabeli.

Przykład:

```
{| width="300 px" class="wikitable" - cała tabela ma mieć 300 pikseli
|+ Tytuł przykładowej tabeli
! Kolumna 1
! Kolumna 2 -
|-
| kolumna 1 rząd 1
| width="200 px" | kolumna 2 rząd 1 -a kolumna druga 200 px, czyli kolumnie pierwszej
zostaje się szerokość 100 px
|-
| kolumna 1 rząd 2
| kolumna 2 rząd 2
|-
| kolumna 1 rząd 3
| kolumna 2 rząd 3
|}
```

i efekt:

Tytuł przykładowej tabeli

Kolumna 1	Kolumna 2
kolumna 1 rząd 1	kolumna 2 rząd 1
kolumna 1 rząd 2	kolumna 2 rząd 2
kolumna 1 rząd 3	kolumna 2 rząd 3

Kolory

Do zmiany kolorów tła służy atrybut XHTML:

bgcolor="xxx"

gdzie "xxx" - to angielska nazwa koloru - np: "red", "yellow", "green" itd. lub **kod RGB** zapisany w systemie szesnastkowym i poprzedzony krzyżkiem np: "#FFFFFF" (biały). Zapis kodem szesnastkowym daje oczywiście dużo więcej możliwych kolorów niż nazewnictwo słowne - ale wymaga korzystania z tabel kodów lub stosowania programów graficznych zamieniających określony kolor na ten kod. Można się w tym celu posłużyć też bezpłatnymi stronami WWW, takimi jak *Color picker* na free-webmaster-tools.com.^[15]

Przykład:

```
{|
|+ Tytuł przykładowej tabeli - tytuł na niebiesko
! Kolumna 1
! Kolumna 2
|- bgcolor="#FFF8DC" - jasnooliwkowy rząd
| kolumna 1 rząd 1
| kolumna 2 rząd 1
|- bgcolor="#FFF8DC" - jasnooliwkowy rząd
| kolumna 1 rząd 2
| kolumna 2 rząd 2
|- bgcolor="#FFF8DC" - jasnooliwkowy rząd
| kolumna 1 rząd 3
| bgcolor="salmon" | kolumna 2 rząd 3 - wyróżnienie jednej celi kolorem "łososowym"
|}
```

i rezultat:

Tytuł przykładowej tabeli

Kolumna 1	Kolumna 2
kolumna 1 rząd 1	kolumna 2 rząd 1
kolumna 1 rząd 2	kolumna 2 rząd 2
kolumna 1 rząd 3	kolumna 2 rząd 3

Łączenie cel

Czasami w trakcie tworzenia tabel pojawia się potrzeba **połączenia** wybranych cel w jedną. Np: w pierwszej kolumnie chcemy mieć jeden rząd cel, a w pozostałych trzy, lub w jednym rzędzie chcemy mieć dwie kolumny, a w pozostałych dwie.

Łączenia cel dokonuje się za pomocą atrybutów XHTML o nazwie:

- **colspan="x"** - łączenie "x" kolumn w jednym rzędzie
- **rowspan="y"** - łączenie "y" rzędów w jednej kolumnie.

Przykład na *rowspan*:

```
{| class="wikitable"
| Kolumna 1, rząd 1
| rowspan=2 | Kolumna 2, rząd 1 (oraz 2) - połączenie rzędów w kolumnie
| Kolumna 3, rząd 1
|-
| Kolumna 1, rząd 2
| Kolumna 3, rząd 2
|}
```

i efekt:

Kolumna 1, rząd 1	Kolumna 2, rząd 1 (oraz 2)	Kolumna 3, rząd 1
Kolumna 1, rząd 2		Kolumna 3, rząd 2

Przykład na **colspan**

```
{| class="wikitable"
| Kolumna 1, rząd 1
| colspan=2 | Kolumna 2 (i 3), rząd 1 - połączenie kolumn w rzędzie
|-
| Kolumna 1, rząd 2
| Kolumna 2, rząd 2
| Kolumna 3, rząd 2
|}
```

i rezultat:

Kolumna 1, rząd 1	Kolumna 2 (i 3), rząd 1	
Kolumna 1, rząd 2	Kolumna 2, rząd 2	Kolumna 3, rząd 2

3.7.4. Obrazki w tabeli

Tabele czasami przydają się też do **łączenia tekstu z grafiką** w bardziej kontrolowany sposób niż oferuje to sam wikikod wstawiania obrazków.

Przykład:

Chcemy stworzyć prostą kolumnę ze zdjęciem ptaka i opisem jego podstawowych cech w artykule encyklopedycznym na jego temat, czyli tzw. **infobox**.

Tworzymy następującą tabelę^[16]:

```
{| width="255 px" align="left" class="wikitable" - tutaj użyto wcześniej opisanego
  atrybutu XHTML width="255 px", który ogranicza szerokość tabeli do 255 px.
! Modrosójka Błękitna
|-
| [[Grafika:Cyanocitta-cristata-004.jpg|250 px|center]] - obrazek w tabelce, jest o 5
  px węższy od tabelki, dzięki czemu ładnie się w niej komponuje
|-
! Opis
|-
|
| Północnoamerykański ptak o niebiesko-lawendowym upierzeniu od
  czubka głowy do połowy ciała. Od połowy w dół, kolor zmienia się w ciemniejszy
  odcień niebieskiego do czarnego. Skrzydła w kolorze jasno-niebieskim
  i białawy kuper.
  Ptak ma białawy spód, czarną opaskę na szyi i boku głowy
|}
```

która wygląda następująco:

Modrosójka Błękitna

Opis
Północnoamerykański ptak o niebiesko-lawendowym upierzeniu od czubka głowy do połowy ciała. Od połowy w dół, kolor zmienia się w ciemniejszy odcień niebieskiego do czarnego. Skrzydła w kolorze jasno-niebieskim i białawy kuper. Ptak ma białawy spód, czarną opaskę na szyi i boku głowy.

3.8. Szablony

Szablony jest to mechanizm umożliwiający półautomatyczne wstawianie treści jednej strony MediaWiki do drugiej. Głównym celem tworzenia szablonów jest uproszczenie wstawiania często powtarzających się fragmentów stron bez konieczności każdorazowego pisania od nowa pełnego kodu tych fragmentów. Dodatkowo szablony umożliwiają dokonywanie szybkich zmian na wielu stronach na raz. Zmiana szablonu powoduje bowiem automatycznie zmiany na wszystkich stronach, do których jest on dołączony.

Aby zrozumieć dobrze ten rozdział niniejszego podręcznika należy koniecznie zapoznać się wcześniej z działami: [Podstawy formatowania tekstu](#), [Linki](#), [Wstawianie obrazków](#) i [Tabele](#).

Technicznie, szablon jest **taką samą stroną** MediaWiki jak każda inna i edytuje się je w ten sam sposób. W większości projektów szablony są wydzielone do osobnej **przestrzeni nazw**, która nazywa się zwykle "szablon", a w serwisach anglojęzycznych "template". Mechanizm tworzenia szablonów umożliwia jednak wstawienie każdej strony do każdej innej jako rodzaju szablonu. Można też tworzyć wielokrotnie zagłębione szablony, tzn. szablony, które wykorzystują inne szablony.

Specyficzną cechą szablonów jest możliwość stosowania w ich kodzie **parametrów**, przy pomocy których można dynamicznie zmieniać ich treść. Istnieje też możliwość tworzenia **szablonów warunkowych** - tzn. zachowujących się inaczej zależnie od podanych parametrów oraz miejsca, w którym zostały umieszczone. Tworzenie szablonów warunkowych jest jednak dość trudne i wymaga znajomości zasad działania języka [PHP](#) oraz ogólnej wprawy w programowaniu. Wykracza to poza ramy tego podręcznika i dlatego nie będzie omówione.

3.8.1. Wstawianie szablonów

Podstawowy wikikod

Wikikod wstawiania szablonów ma następującą postać:

```
{{metoda:Nazwa_szablonu|parametr1|parametr2|...itd}}
```

gdzie:

metoda: - może być pominięta lub może to być: **subst:** oraz **msgnw:**

Nazwa_szablonu - to tytuł strony, w której zapisany jest szablon z pominięciem przedrostka "Szablon:"

parametr(1), parametr(2)... itd - to lista kolejnych parametrów szablonu, jeśli szablon je wykorzystuje (*więcej o samych parametrach można przeczytać w rozdziale [na ten temat](#)*).

Tworzenie trwałego powiązania z szablonem

Poniższy kod:

```
{{Nazwa_szablonu}}
```

tworzy **trwale powiązanie** z określonym szablonem.

Trwale powiązanie powoduje wyświetlanie aktualnego tekstu szablonu przy każdym wczytaniu strony zawierającej ten wikikod.

Przykład:

Utworzyliśmy prosty szablon, który znajduje się na stronie [Szablon:MediaWikiTest](#) i jego kod roboczy wygląda tak:

```
{| class="wikitable" align="center"
| Tekst szablonu
|-
| To jest przykładowy szablon
|}
```

czyli jest to prosta tabelka.

Następujący kod wstawiony do naszej strony:

```
{{MediaWikiTest}}
```

utworzy **trwale powiązanie** ze wcześniej napisanym szablonem, co da taki efekt:

Tekst szablonu
To jest przykładowy szablon

W kodzie naszej strony nie będzie wstawionego bezpośrednio kodu strony [Szablon:MediaWikiTest](#) lecz tylko odniesienie do niego, które jest wykonywane od nowa przy każdym wczytaniu naszej strony. Gdybyśmy coś zmienili na stronie *Szablon:MediaWikiTest*, to wówczas nasza strona też się zmieni, mimo że jej nie edytowaliśmy. Oczywiście, jeśli wstawimy kod trwałego odniesienia do *szablonu:MediaWikiTest* do **pięciuset** (lub dowolnej innej liczby) innych stron, to po zmianie tego szablonu nastąpi zmiana wyglądu wszystkich tych pięciuset stron!

Uwaga

Jeśli aktualnie mamy wczytaną stronę z trwałym powiązaniem z szablonem i dokonamy zmiany tego szablonu, to strona **nie zmieni się natychmiast** na naszym ekranie, lecz musimy ją **przeładować** aby zobaczyć rezultaty.

Jednokrotne wstawianie szablonu (subst:)

Kod:

```
{{subst:Nazwa_szablonu}}
```

powoduje wykonanie **jednokrotnego wstawienia** treści szablonu do danej strony. Po zapisaniu tej strony kod ten jest jednokrotnie "podmieniany" przez oprogramowanie treścią szablonu i **nie tworzy się** trwałego powiązanie między szablonem a naszą stroną.

Na przykład, jeśli wstawimy szablon [MediaWikiTest](#) przy pomocy kodu:

```
{{subst:MediaWikiTest}}
```

to wówczas po zapisaniu naszej strony, oprogramowanie wstawi w to miejsce treść szablonu *MediaWikiTest*, czyli wcześniej pokazaną tabelkę, zaś kod: `{{subst:MediaWikiTest}}` po prostu zniknie.

Wizualny efekt **subst:** i bez "subst:" jest pozornie taki sam - ale strona, do której został wstawiony szablon metodą "subst:" nie będzie się zmieniała, gdy później zmieni się treść samego szablonu.

Pokazywanie kodu szablonu (msgnw:)

Kod:

```
{{msgnw:Nazwa_szablonu}}
```

tworzy **trwale powiązanie** z szablonem, ale w treści strony, do której został wstawiony nie jest wyświetlany wygląd szablonu lecz jego kod. Czyli działa to tak, jabyśmy wstawili szablon objęty tagami `<nowiki></nowiki>`.

Przykład:

```
{{msgnw:MediaWikiTest}}
```

da taki efekt:

```
<noinclude> Ten szablon jest częścią podręcznika [[MediaWiki w obrazkach]] i jest zastosowany w rozdziale [[MediaWiki w obrazkach/Szablony|Szablony]] </noinclude>
```

```
{| class="wikitable" align="center" ! Tekst szablonu |- | To jest przykładowy szablon |}
```

```
<noinclude> [[Kategoria:MediaWiki|Szablon]] </noinclude>
```

Mechanizm ten jest czasami przydatny do pokazywania kodu szablonu bez konieczności przepisywania go.

3.8.2. Tworzenie szablonów z parametrami

Parametry szablonu stosuje się wtedy gdy, chcemy wstawiać do wielu stron fragmenty, które mają mieć taki sam wygląd ogólny, ale inną treść. Treść parametrów szablonów może być zupełnie dowolna - mogą to być proste teksty, linki a nawet obrazki i inne szablony.

Miejsce gdzie ma pojawić się treść parametru zaznacza się w kodzie szablonu **potrójnymi nawiasami klamrowymi** i liczbami określającymi numer parametru, np: `{{{1}}}`, `{{{2}}}` itd. Liczby te odnoszą się do kolejności parametrów wpisywanych w kodzie odwołania do niego.

Przykład:

Tworzymy szablon o nazwie *[Szablon:MediaWikiTest1](#)* o następującym kodzie roboczym:

```
{| class="wikitable" align="center"
! colspan=2 | Tekst szablonu
|-
! Parametr 1
! Parametr 2
|-
| {{{1}}} - miejsce gdzie ma występować treść parametru 1
| {{{2}}} - miejsce gdzie ma występować treść parametru 2
|}
```

który teraz trochę potestujemy z użyciem różnych parametrów.

Kod odwołania:

```
{{MediaWikiTest1|krowa|koń}}
```

da taki efekt:

Tekst szablonu	
Parametr 1	Parametr 2
krowa	koń

Teraz wstawimy do tego szablonu linki wewnętrzne:

```
{{MediaWikiTest1|[[IRC]]|[[PHP]]}}
```

i efekt:

Tekst szablonu	
Parametr 1	Parametr 2
IRC	PHP

a teraz wstawimy do tej tabelki zdjęcia:

```
{{MediaWikiTest1|[[Grafika:Cow portrait.jpg|thumb|center|150px|Krowa]]|[[Grafika:Horse profile.jpg|thumb|center|150px|Koń]]}}
```

i efekt

Tekst szablonu	
Parametr 1	Parametr 2
 Krowa 	 Koń

Wybrane, przydatne zmienne systemowe^[17]:

Opis	Nazwa	Efekt
Daty i zmienne Wiki		
Nr. aktualnego miesiąca	{{CURRENTMONTH}}	02
Nazwa aktualnego miesiąca	{{CURRENTMONTHNAME}}	luty
Dopełniacz nazwy aktualnego miesiąca	{{CURRENTMONTHNAMEGEN}}	lutego
Skrót aktualnego miesiąca	{{CURRENTMONTHABBREV}}	lut
Dzień miesiąca	{{CURRENTDAY}}	16
Dzień tygodnia	{{CURRENTDOW}}	5
Nazwa dnia tygodnia	{{CURRENTDAYNAME}}	piątek
Bieżący tydzień roku	{{CURRENTWEEK}}	7
Aktualny rok	{{CURRENTYEAR}}	2007
Aktualny czas	{{CURRENTTIME}}	22:00
Liczba stron w tym serwisie Wiki	{{NUMBEROFARTICLES}}	1 786
Liczba załadowanych plików	{{NUMBEROFFILES}}	407
Zmienne serwerowe		
Nazwa serwisu	{{SITENAME}}	Wikibooks
Nazwa serwera	{{SERVERNAME}}	pl.wikibooks.org
Adres serwera	{{SERVER}}	http://pl.wikibooks.org
Związane ze stroną		
Nazwa strony	{{PAGENAME}}	MediaWiki w obrazkach/Wersja do druku
Nazwa przestrzeni nazw	{{NAMESPACE}}	
Numer ostatniej edycji	{{REVISIONID}}	47112

3.8.4. Szablony i kategorie czyli "noinclude"

Szablony są potężnym narzędziem do [kategoryzowania](#) stron.

Jeśli stronę szablonu przypisze się do danej kategorii, to automatycznie wszystkie strony, które będą miały wpisane wcześniej wspomniane **trwale powiązanie** do tego szablonu również zostaną przypisane do tej kategorii. Umożliwia to oczywiście szybką zmianę kategorii setek stron na raz za pomocą zmienienia przypisania kategorii w jednym szablonie. Z drugiej jednak strony pozornie uniemożliwia to tworzenie osobnych kategorii przeznaczonych **tylko dla szablonów**.

W dużych serwisach, gdzie istnieją setki szablonów dobrze jest mieć osobne kategorie dla szablonów aby nad nimi panować i o żadnym nie zapomnieć. Z tego m.in. względu stworzono specjalny tag, umożliwiający zamieszczenie w kodzie szablonów fragmentów, które są widoczne na samych stronach tychże szablonów, ale **nie są** eksportowane do stron, w których te szablony są zamieszczone.

Fragmenty kodu szablonu, które nie ma być eksportowany do innych stron umieszcza się między tagami:

```
<nowiki></nowiki>
```

Przykłady zastosowania tego mechanizmu można zobaczyć na stronach używanych wcześniej szablonów: [Szablon:MediaWikiTest](#) i [Szablon:MediaWikiTest1](#).

3.9. Dyskusje, konflikty, historia zmian

W tym rozdziale opisane są specjalne narzędzia wspomagające **wspólną z innymi uczestnikami** projektu pracę nad stronami.

Narzędzia te można ogólnie podzielić na dwa rodzaje:

- umożliwiające podjęcie **dyskusji** nad kształtem stron oraz wspomagające (przynajmniej w teorii) rozwiązywanie **konfliktów** pojawiających w trakcie wspólnej pracy
- umożliwiające **śledzenie zmian** - zarówno na poszczególnych stronach jak i w całym projekcie.

Aby dobrze zrozumieć ten rozdział należy zapoznać się z rozdziałami: [Najpierw się zaloguj](#) oraz [Okno edycji](#)

3.9.1. Strony dyskusyjne

W **stronę dyskusyjną** zaopatrzona jest każda edytowalna strona MediaWiki. Jest to podstawowe narzędzie do wymiany opinii, zgłaszania uwag i rozwiązywania konfliktów edycyjnych.

Strony dyskusyjne dzielą się generalnie na dwa rodzaje:

- przypisane do **stron ogólnych** serwisu
- przypisane do **indywidualnych stron użytkowników**.

Oprócz tego dyskusje toczy się również na tzw. **meta-stronach** projektu. Meta-strony projektów zawierają zwykle informacje o samym projekcie, a także stanowią przestrzeń dla ogólnych dyskusji i głosowań odbywających się w ramach społeczności danego projektu.

Strony dyskusyjne i meta-strony mają zwykle inne **tło** niż strony dla "czytelników". Przy standardowych ustawieniach MediaWiki strony dyskusyjne są **oliwkowo-żółte**, zaś meta-strony i strony użytkowników mają kolor **morski**.

Ogólne strony dyskusyjne

Stronę dyskusyjną można zobaczyć klikając na zakładkę "dyskusja" na dowolnej stronie MediaWiki. Edytuje się ją **dokładnie tak samo** jak zwykle strony. Cała różnica polega na tym, że na stronach dyskusyjnych z zasady pisze się "od siebie". Wypowiedzi te oddziela się za pomocą różnego rodzaju **wikikodu** - tytułów, list, wcięć itd.

Jedynym specyficznym wikikodem stosowanym na stronach dyskusyjnych jest składanie czegoś w rodzaju "elektronicznego podpisu". Robi się to za pomocą **czterech tyld**:

~~~~

który to kod automatycznie wpisuje link do naszej strony osobistej oraz dokładną datę i czas, pod warunkiem, że jesteś zalogowani:

[Podręcznik](#) 20:35, 4 lut 2007 (CET)

Trzy tyldy:

~~~

powodują pojawienie się tylko linku do strony użytkownika:

[Podręcznik](#)

zaś pięć tyld:

~~~~~

to sama data.

Tylda w większości klawiatur stosowanych w Polsce znajduje się w prawym, górnym rogu klawiatury, przy klawiszu "1".

W wielu projektach "podpisywanie się" jest zdecydowanie zalecane przy wszelkich dyskusjach; jest to często jedyna, dozwolona metoda oddawania głosów w różnego rodzaju wewnętrznych wyborach.

Strony dyskusyjne użytkowników

Strony dyskusyjne użytkowników są dostępne po wejściu na **stronę osobistą użytkownika**, kliknięciu na zakładkę "dyskusja" i "edytuj". Ze stron tych korzysta się tak samo jak z ogólnych stron dyskusyjnych, tyle, że napisanie tam czegokolwiek powoduje, że "właścicielowi" tej strony pojawi się duży, pomarańczowy komunikat "Masz nowe wiadomości" (rys. 21).

Rys. 21: komunikat "Masz nowe wiadomości"

Wielu początkujących użytkowników popełnia błąd i odpowiada na wpisy, które ktoś umieścił na ich stronie dyskusyjnej również na tej samej stronie. W większości serwisów MediaWiki zalecane jest odpowiadać na wpisy do swojej strony dyskusyjnej na stronie **tego użytkownika, który zostawił nam wiadomość**. Gdy wpisujemy się użytkownikowi, który do nas napisał na jego stronie dyskusyjnej, zostanie on o tym powiadomiony pomarańczowym komunikatem, natomiast jeśli odpowiemy na naszej stronie dyskusyjnej **może on tego w ogóle nie zauważyć**.

3.9.2. Historia zmian i pochodne

Historia zmian

Historia zmian to lista zawierająca informacje o **kolejnych edycjach** jednej strony MediaWiki. Oprogramowanie MediaWiki przechowuje wszystkie kolejne wersje każdej strony. Mechanizm historii zmian pozwala zobaczyć każdą z tych wersji z osobna, porównać różnice między każdymi dwoma wersjami oraz daje możliwość półautomatycznego przywrócenia stanu strony do którejś ze starszych jej wersji. Osobna **Wersja strony** to jej stan po każdym naciśnięciu klawisza "zapisz", nawet jeśli w trakcie swojej edycji ktoś dokonał zamiany tylko jednej literki w tekście.

Historię zmian wywołuje się poprzez kliknięcie w zakładkę **historia i autorzy** (1 na rys. 31).

U góry listy znajduje się **narzędzie nawigacyjne** (2 na rys. 31), które umożliwia szybkie przeskakiwanie do kolejnych fragmentów listy, w paczkach po 20, 50, 100 itd.. pozycji.

Klawisz **Porównaj wybrane wersje** (3 na rys. 31) umożliwia wywołanie specjalnej strony, na której przedstawiana jest różnica między dwoma wybranymi wersjami. (patrz: rys. 35 w sekcji [Ekran zmian](#))

Pod klawiszem "Porównaj..." znajduje się to co najważniejsze, czyli **lista kolejnych wersji strony**. Lista ta jest uszeregowana w odwrotnym porządku chronologicznym, tzn. idąc od góry do dołu przechodzi się do coraz dawniejszych wersji strony. W standardowych ustawieniach MediaWiki lista ta zawiera początkowo tylko 50 ostatnich wersji analizowanej strony. W projektach, w których jest wielu uczestników, niektóre strony mają czasami historie zmian o długości do kilkuset, a nawet kilku tysięcy pozycji.

Każdy wpis na liście składa się z następujących elementów (patrz rys. 31):

- linków **(bież.)(poprz.)** (4 i 5); kliknięcie w link "bież." powoduje wyświetlenie porównania zmian tej wersji z **wersją bieżącą**, tzn. tą którą aktualnie widzi czytelnik; kliknięcie w link "poprz." powoduje zaś wyświetlenie porównania zmian tej wersji z wersją znajdującą się na liście bezpośrednio niżej
- okrągłego **poła zaznaczania** (6); gdy zaznaczy się pola przy dwóch dowolnych wersjach strony, a następnie kliknie się na klawisz "Porównaj..." wyświetli się porównanie zmian tych dwóch zaznaczonych wersji strony; można w ten sposób porównać **każde dwie wersje** strony o ile są one widoczne naraz na liście; zaraz po wczytaniu listy standardowo zaznaczone są dwie najnowsze wersje strony - bieżąca i jedna wcześniej - dzięki czemu klikając od razu na klawisz "Porównaj..." można szybko sprawdzić jakich zmian dokonano w ostatniej edycji
- **daty i godziny zapisania** (7) danej wersji strony; jest to jednocześnie link, po kliknięciu którego można obejrzeć wersję strony zapisanej o podanym w linku czasie
- **pseudonimu edytora** (8), który dokonał danej edycji; pseudonim ten jest jednocześnie linkiem do jego/jej strony osobistej; gdy edycji dokonała osoba niezalogowana, zamiast pseudonimu pojawia się jego/jej numer IP, tak jak w przykładzie (11)

Rys. 31: Historia zmian artykułu [MediaWiki](#) w Wikipedii

- zaraz za pseudonimem znajdują się linki (**dyskusje|edycje**) (9) umożliwiające bezpośrednie przejście odpowiednio na stronę dyskusyjną tego edytora lub obejrzenie całego jego wkładu w projekt (np. takiego jak na *rys. 34*)
- ostatnim elementem listy jest **opis zmian**, który zawiera to co autor wpisał w polu o tej samej nazwie w *oknie edycji*.

Rewert

Rewert to wśród edytorów MediaWiki termin oznaczający **przywrócenie dawniejszej wersji strony**. Dokonuje się go wtedy, gdy uznamy, że dawna wersja była lepsza od tego co jest obecnie. Mechanizm **historii zmian** umożliwia dość proste dokonanie takiego przywrócenia. W tym celu należy (patrz *rys. 31*):

- klikając na zakładkę "historia i autorzy" (1) wywołać wyżej opisaną **historię zmian**
- znaleźć za jej pomocą tę wersję strony, którą chcemy przywrócić i kliknąć na jej datę (7)
- po pojawieniu się na ekranie tej wersji strony, należy kliknąć na zakładkę "edytuj"; oprogramowanie ostrzeże nas, że edytujemy nieaktualną wersję strony
- następnie wystarczy kliknąć na klawisz "zapisz" pod polem edycji, zignorować kolejne ostrzeżenie o zapisywaniu nieaktualnej wersji i rewert jest już dokonany.

Administratorzy serwisu posiadają dodatkowy klawisz umożliwiający szybki powrót o jedną wersję artykułu wstecz, co ułatwia walkę z wandalizmami, które są plagą w projektach typu "każdy może zacząć edytować".

Ostatnie zmiany

Ostatnie zmiany to strona, na której znajduje się lista **wszystkich** ostatnio dokonanych edycji we wszystkich stronach znajdujących się w danym serwisie. Jest to zatem narzędzie administracyjne, które umożliwia nadzorowanie z jednego miejsca wszystkiego co się dzieje w projekcie. W większości projektów przynajmniej kilka osób parę razy dziennie przegląda "ostatnie zmiany" i interweniuje w razie potrzeby dokonując **rewertów**, poprawiając błędy po początkujących edytorach, ostrzegając za pomocą mechanizmu stron dyskusyjnych

użytkowników, którzy "źle się zachowują" itp.

Stronę "Ostatnie zmiany" może obejrzeć każdy uczestnik projektu, dzięki czemu każdy z nich może włączyć się w tzw. **patrowanie ostatnich zmian**, czyli sprawdzanie edycji po edycji i wykonywanie w razie potrzeby odpowiednich akcji. Na *rys. 32* pokazany jest przykładowy wygląd "Ostatnich zmian", w wersji jaką widzą zwykli, zalogowani użytkownicy. Administratorzy mają kilka dodatkowych linków i klawiszy umożliwiających m.in. **blokowanie** "niegrzecznych" użytkowników, szybkie dokonywanie **rewertu** i paru innych akcji.

Stronę "ostatnie zmiany" wywołuje się klikając na odpowiedni link w menu po lewej stronie ekranu. Strona "ostatnie zmiany" (*rys. 32*) składa się z:

Rys. 32: Przykładowe "Ostatnie zmiany" w Wikipedii

- **poła ogłoszeń** (2), w którym administratorzy mogą umieszczać linki do rozmaitych pożytecznych stron narzędziowych albo informować o czymś ogół edytorów
- **narzędzia nawigacyjnego** (3), które działa mniej więcej tak samo jak analogiczne narzędzie na stronach "historii zmian", choć jest nieco bardziej rozbudowane
- listy wyboru (4), która umożliwia wyświetlenie ostatnich zmian stron znajdujących się tylko w jednej **przestrzeni nazw** - można np. wybierając przestrzeń "grafika" zobaczyć jakie ostatnio zdjęcia załadowano do serwisu
- właściwej **listy zmian**; struktura tej listy jest zbliżona do tej z **historii zmian** choć występują tu pewne, dość istotne różnice:
  - link (**różn.**) (5) - na samym początku elementu listy powoduje wyświetlenie ekranu różnicy między aktualną i jedną wcześniej wersją strony, zaś link (**hist.**) - kieruje do historii zmian danej strony
  - dalej na prawo znajduje się **tytuł zmienionej strony** (6), który jest jednocześnie linkiem do niej, a zaraz za tytułem znajduje się **czas** (7) dokonania ostatniej edycji
  - liczba w nawiasach (8) oznacza o ile **znaków** skróciła (-) lub wydłużyła (+) się strona w wyniku ostatniej edycji; daje to pewien pogląd na to czy edycja ta dodała lub odejęła znaczną porcję tekstu, czy też polegała tylko na jej niewielkiej korekcie
  - kolejne części elementu listy są w zasadzie identyczne do **historii zmian** - występuje tu kolejno pseudonim autora edycji (9), link do jego strony dyskusyjnej i wkładu (10) oraz opis zmian (11).

Obserwowane

Strona ta prezentuje ostatnie zmiany na stronach, które sobie dodaliśmy do naszej **prywatnej listy "obserwowanych"**.

Strony dodaje się do listy "obserwowanych" poprzez kliknięcie na zakładkę "obserwuj", w momencie gdy oglądamy daną stronę i jesteśmy zalogowani do serwisu. Oprócz tego do listy obserwowanych automatycznie trafiają wszystkie strony, które pierwotnie zostały przez nas utworzone. W **preferencjach** można też sobie ustawić dodawanie do tej listy wszystkich edytowanych kiedykolwiek przez nas stron.

Rys. 33: Przykładowe "Obserwowane" w Wikipedii

Lista "obserwowanych" umożliwia kontrolowanie co się dzieje ze stronami, na których nam szczególnie zależy i ew. interweniowanie w sytuacji, gdy sprawy przybiorą niekorzystny z naszego punktu widzenia obrót. Jeśli nie interesuje nas dany serwis jako całość, patrolowanie "obserwowanych" jest dla nas lepszym rozwiązaniem niż wyłuskiwanie zmian w tych stronach na pełnej liście **ostatnich zmian**. Ponadto, nasze "obserwowane" będą się pojawiały pogrubionym pismem na ogólnej liście "ostatnich zmian".

Listę ze **zmianami ograniczoną wyłącznie do obserwowanych stron** (rys. 33) wywołuje się poprzez kliknięcie na link "obserwowane", który znajduje się na samej górze ekranu, między "moje preferencje" i "moje edycje". Warto zauważyć, że nie jest to zwykła lista wszystkich stron obserwowanych, lecz lista **ostatnich edycji** tychże stron. Lista ta jest skonstruowana niemal identycznie z pełną listą **ostatnich zmian**, oprócz innego wyglądu **poła komunikatów** (2). W polu tym występują dwa linki:

- **Pokaż i edytuj pełną listę** - który przenosi do zwykłej listy wszystkich stron obserwowanych
- **Wyczyść listę obserwowanych** - który umożliwia "wyzerowanie" naszej listy obserwowanych.

Wkład użytkownika

Ta strona prezentuje **listę wszystkich edycji** dokonanych przez **jednego użytkownika**. Umożliwia ona zatem przejrzanie i ocenę całego wkładu tego użytkownika do danego projektu. W razie konieczności, gdy np: użytkownik okazał się Wandalą, można przy pomocy tej listy dokonać **rewertu** części, bądź wszystkich edycji tego użytkownika.

Rys. 34: Przykładowy "Wkład użytkownika" w Wikipedii

Swój własny "wkład użytkownika" można obejrzeć klikając na link **moje edycje**, który znajduje się u góry ekranu, między "obserwowane" i "wylogowanie". Aby zobaczyć wkład innego użytkownika należy:

- wyświetlić jego/jej stronę osobistą
- w menu po lewej stronie w sekcji "narzędzia" pojawi się link "wkład użytkownika", na który trzeba oczywiście kliknąć.

Można też zobaczyć ów wkład korzystając z wcześniej opisywanego linku **wkład** na liście **ostatnich zmian**, **historii zmian** lub **obserwowanych**.

Strona wkładu użytkownika (rys. 34) jest skonstruowana bardzo podobnie do strony "ostatnich zmian" i "obserwowanych". Występują w niej jednak dwa elementy typowe tylko dla tej strony:

- w **polu komunikatów** (2) znajdują linki **blokady** i **rejstry operacji** - linki te umożliwiają odpowiednio: sprawdzenie, czy i kiedy użytkownik był blokowany przez administratorów, oraz jakich dokonywał operacji na stronach innych niż edycje (np: przenoszenie stron pod inną nazwą)
- na końcu poszczególnych opisów edycji znajduje się czasem wytłuszczony napis (**jako ostatnia**) (9); napis ten pojawia się gdy po tym użytkowniku nikt do tej pory nie dokonywał zmian w edytowanej przez niego stronie; oznacza to, że czytelnik widzi tę stronę w takiej formie jaką nadał jej ten użytkownik - ma to szczególne znaczenie gdy chcemy zrewertować wandalizmy tego użytkownika.

Stronę wkładu użytkownika można także wywołać dla niezalogowanego. W takim przypadku wkład ten będzie zawierał edycje wykonane spod określonego numeru IP. W przypadku gdy jest to tzw. **dynamiczny numer IP** edycje widoczne we wkładzie nie są konieczne wykonane przez jedną osobę, choć jeśli następowały szybko jedna, po drugiej to były najprawdopodobniej rzeczywiście wykonane przez jednego użytkownika.

3.9.3. Ekran zmian

Ekran zmian zwany popularnie *diffem* służy do szybkiego porównywania dwóch wersji tej samej strony. Jest to szczególnie przydatne narzędzie w przypadku bardzo obszernych stron, w których dokonano tylko drobnych zmian. Umożliwia to między innymi wyłapanie drobnych wandalizmów, które bez tego mechanizmu były trudne do wykrycia.

Ekran zmian porównujący dwie ostatnie wersje strony można szybko wywołać klikając pierwszy link "bież." (4 na rys. 31) w **historii zmian** lub link "różn." w **ostatnich zmianach, obserwowanych** lub **wkładzie użytkownika**. Ekran porównujący dwie dowolne wersje strony można uzyskać poprzez trzy kliknięcia w sposób opisany w sekcji [Historia zmian](#).

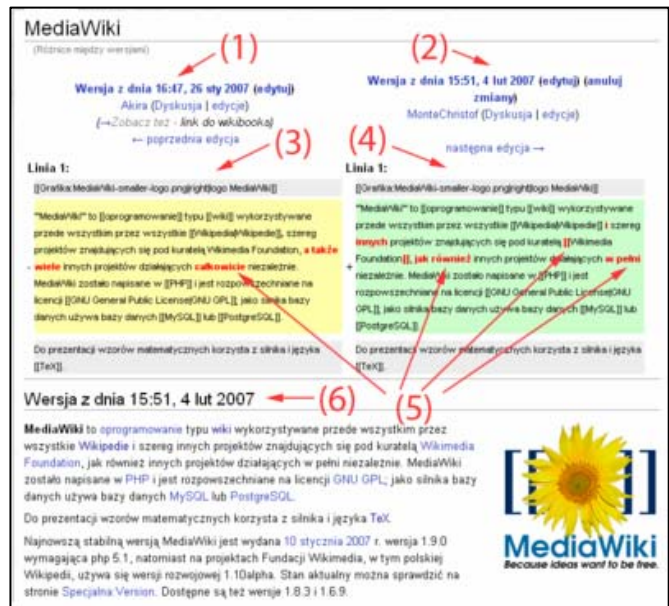
Typowy wygląd ekranu zmian, w przypadku, gdy strona została zmodyfikowana w niewielkim stopniu przedstawia rys. 35. Ekran ten jest podzielony na dwie kolumny. W lewej kolumnie (1) znajduje się tekst **starszej wersji strony**, a w prawej (2) **nowszej**. Na górze każdej z kolumn znajdują się informacje o dacie pokazywanej wersji, jej autorze, opisie itd.

Zaraz poniżej znajdują się linki ← **poprzednia edycja** (po lewej stronie) i **następna edycja** → (po prawej), które umożliwiają obejrzenie ekranu zmian dla odpowiednio wcześniejszych lub późniejszych par wersji artykułu.

W dalszej części kolumn znajduje się tekst obu wersji strony (3 i 4). W tekście tym na **szarym tle** pokazywane są te fragmenty stron, które są identyczne w obu wersjach, natomiast na **żółtym tle** dla wersji starszej i **seledynowym** dla wersji młodszej prezentowane są fragmenty, które zostały zmienione. W zmienionych fragmentach tekstu różnice między nimi są uwidocznione **czerwoną czcionką**. (5) W wersji starszej (żółtej) pokazywane na czerwono są te słowa, które z niej zostały **usunięte**, natomiast w nowszej (seledynowej), te które zostały **dodane**.

Wreszcie, pod dwoma kolumnami prezentującymi zmiany, znajduje się normalny wygląd nowszej z porównywanych wersji analizowanej strony (6). Wyświetlanie normalnego wyglądu można wyłączyć lub przenieść nad kolumny ze zmianami za pomocą opcji dostępnych w **preferencjach**.

Mechanizm ekranu zmian jest przydatny szczególnie do wyszukiwania **drobnych zmian** w stronach, natomiast jego użyteczność do porównywania **poważnych zmian** stron jest dość ograniczona. Gdy do nowszej wersji zostały dodane całe akapity lub w starszej wersji całe akapity zostały usunięte, albo całe akapity zostały pozamieniane miejscami, są one całe przedstawiane w jednej kolumnie czerwoną czcionką, a w drugiej kolumnie pojawia się w tym miejscu biała przerwa. Gdy dodanych/usuniętych/przestawionych fragmentów jest sporo porównanie zaczyna się "rozjeżdżać" i staje się praktycznie bezużyteczne.

Rys. 35: Przykładowy ekran zmian w Wikipedii (hasło [MediaWiki](#))

3.9.4. Konflikt edycji

Konflikt edycji - jest to sytuacja, w której dwóch autorów pracuje w tym samym momencie nad jednym artykułem, nie mając o tym świadomości.

Np:

- Ala klika na zakładkę "edytuj".
- Janek klika na zakładkę "edytuj" tej samej strony.
- Ala kończy edycję artykułu o 12.15 i klika na klawisz "Zapisz" - jej wersja artykułu zostaje zapisana bez przeszkód.
- Janek kończy edycję artykułu o 12.16 i klika na klawisz "zapisz" - w tym momencie oprogramowanie zgłasza mu **konflikt edycji**.

Konflikt edycji nie występuje zawsze w takim przypadku, lecz tylko wtedy, gdy Janek edytował akurat dokładnie ten sam akapit tekstu, który wcześniej zdążyła zmienić Alicja. O ile to tylko możliwe, jeśli Janek edytował inny fragment tekstu, oprogramowanie zmienia automatycznie tylko tę część strony, bez "nadpisywania" części, którą przed chwilą zmieniła i zapisała Alicja.

Struktura ekranu konfliktu edycji

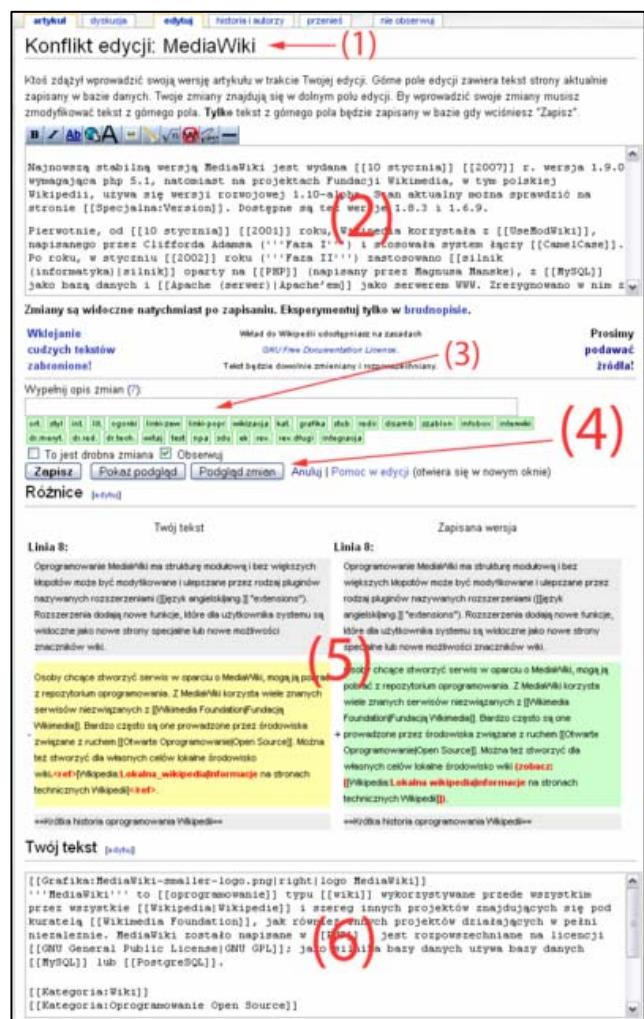
Po wystąpieniu konfliktu, oprogramowanie Wikipedii wyświetla Jankowi specjalną stronę (rys. 36), która składa się z **dwóch pól edycji** (2 i 6). W górnym polu (2) jest umieszczony tekst wersji zapisanej przed chwilą przez Alicję, zaś w dolnym (6) wersja Janka. Między tymi oknami znajduje się pole z różnicami między wersją Alicji i Janka, które do złudzenia przypomina zwykły **ekran zmian**.

Janek nie może zwyczajnie "nadpisać" swojej wersji nad wersją Alicji, gdyż nie pozwala na to oprogramowanie. Może on tylko przekopiować tekst, lub jego fragment ze swojej wersji (6), do wersji Ali (2) i zapisać powstałą w ten sposób stronę klikając na klawisz "zapisz", znajdujący się pod "jej" oknem edycyjnym.

Rozwiązywanie konfliktu edycji

Jeśli Janek dokonał tylko **niewielkich zmian**, a Alicja dokonała dużo większych, Janek może po prostu nanieść swoje zmiany na wersji Alicji, nie niszcząc jej pracy.

Jeśli Janek dokonał dużych zmian, a Alicja tylko małych, być może Jankowi będzie łatwiej pracować na jego wersji. W tej sytuacji może on wykasować cały tekst wersji Ali w "jej" oknie (2), przekopiować tam cały swój tekst (6) i ewentualnie ręcznie

Rys. 36: Przykładowy ekran konfliktu edycji w Wikipedii (hasło [MediaWiki](#))

wprowadzić poprawki, które zrobiła wcześniej Ala. Na koniec, przed zapisaniem, może on sprawdzić klikając na klawisz "podgląd zmian" (4), czy uwzględnił wszystkie drobne poprawki Alicji.

Jeśli oboje dokonali **poważnych zmian** na stronie, sprawa robi się bardziej skomplikowana. Wówczas Janek może zdecydować o nadpisaniu swojej wersji nad wersją Ali, a następnie może z nią skonsultować czyja wersja jest lepsza i gdy zdecydują, że jednak Ali - można do niej wrócić poprzez **rewert** z użyciem mechanizmu historii zmian. Janek może też wycofać się z własnej edycji, kopiując ją wcześniej do schowka własnego komputera, przeczytać spokojnie wersję Ali i ewentualnie wykonać następną edycję, kasując jej wersję i kopiując w to miejsce swoją wersję ze schowka komputera.

Ze względu na to, że **rewertowanie** w trybie automatycznym, z użyciem historii zmian nie wywołuje u osoby rewertującej konfliktu edycji - w przypadku stwierdzenia, że rewert nadpisał się nad zmianą dokonaną w trakcie jego przeprowadzania, należy sprawdzić w historii strony, co zostało dopisane i ewentualnie włączyć to do rewertowanej wersji artykułu.

Unikanie konfliktów edycji

Ze względu na to, że konflikty edycji są mocno stresujące, należy w miarę możliwości ich unikać. Oto proste sposoby na ich unikanie:

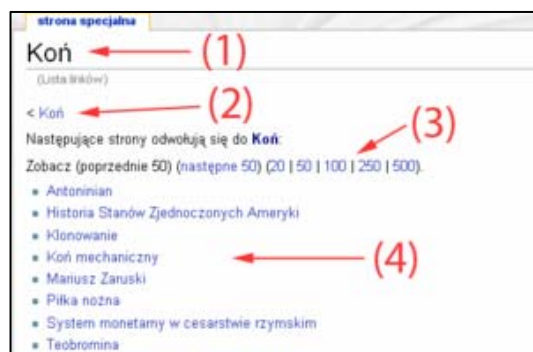
- jeśli edytujesz długą stronę podzieloną na sekcje i wprowadzasz zmiany tylko w jednej sekcji - nie edytuj całego artykułu tylko tę jedną sekcję - klikając na **[Edytuj]** nie w górnej zakładce, lecz na link przy interesującej Cię sekcji
- nie edytuj zbyt długo - czym dłużej trwa edycja, tym większe prawdopodobieństwo, że powstanie konflikt edycji
- w wielu projektach aby uniknąć konfliktu edycji stosuje się specjalny szablon, ostrzegający, że aktualnie pracuje się nad daną stroną - należy najpierw umieścić taki szablon na stronie, zapisać ją a następnie ponownie zacząć edytować.

3.9.5. Pozostałe narzędzia

Linkujące

Linkujące to przydatne narzędzie umożliwiające szybkie sprawdzenie w ilu i jakich stronach w obrębie jednego serwisu MediaWiki występuje link do interesującej nas strony. Przydaje się to w momencie podejmowania decyzji o zmianie nazwy strony, a także umożliwi sprawdzenie, czy wszystkie linki do naszej strony są poprawne. Np: tworzymy stronę o tytule "żuraw", w której opisujemy ptaka. Używając "linkujących" możemy sprawdzić, czy w jakichś stronach nie ma linku do strony "żuraw" w kontekście żurawia-dźwigu.

Aby zobaczyć listę linkujących, należy wyświetlić interesującą nas stronę, a następnie kliknąć na słowo "linkujące" w menu po lewej stronie ekranu. Oprogramowanie wyświetli nam listę jak w przykładzie na *rys. 37*. Na górze ekranu znajduje się **tytuł** (1) strony dla której stworzona została lista. Poniżej znajduje się link (2) umożliwiający szybki powrót do tej strony. Bezpośrednio nad samą listą jest typowe **narzędzie nawigacyjne** (3) znane

Rys. 37: Przykładowa lista linkujących (do hasła [Koń](#) w Wikipedii)

ze stron **historia zmian**, **obserwowane** itd. Sama, **właściwa lista** (4) składa się z prostych linków do stron, w których występuje choć raz link do naszej strony.

Przenoszenie

Przenoszenie - to narzędzie umożliwiające **zmianę nazwy strony**, bez utraty powiązania z jej stroną dyskusyjną i historią zmian. Przenoszenie stron robi się z różnych względów. Np: w pierwotnej nazwie strony jest błąd literowy albo nazwa ta jest niejasna i utrudnia znalezienie strony przy pomocy [wewnętrznej wyszukiwarki](#).

Teoretycznie można by po prostu utworzyć nową stronę o poprawnej treści, przenieść do niej treść starej, a w starej zostawić **przekierowanie** lub ją usunąć. W ten sposób traci się jednak stronę dyskusyjną starej strony oraz jej historię zmian.

Procedurę przenoszenia rozpoczyna się od kliknięcia w zakładkę **przenieś**, znajdującą się nad tekstem strony, między "historia i autorzy" oraz "obserwuj". Pojawia się wtedy prosty formularz (rys. 38). W polu (1) formularza należy wpisać nową nazwę strony, zaś w polu **powód** (2) należy wyjaśnić przyczyny przeniesienia. Następnie trzeba sprawdzić czy zaznaczona jest opcja **przenieś także stronę dyskusji** i kliknąć na klawisz **przenieś stronę** (4).

Jeśli istnieje już strona o podanej, docelowej nazwie oprogramowanie odmówi wykonania tej operacji. Jeśli nie istnieje, oprogramowanie automatycznie przeniesie tam treść strony wraz z jej historią zmian i wyświetli nam ją już pod nowym tytułem. Pod starym tytułem zostanie natomiast automatycznie utworzone **przekierowanie**. Przekierowanie to można zostawić lub skasować, ale dopiero po zamianie wszystkich linków, które kierowały do dawnej nazwy strony.

Rys. 38: Ekran przeniesienia pod nową nazwę z Wikipedii

3.10. Wiki to społeczność

Oprogramowanie MediaWiki jest tak zaprojektowane, aby służyło pewnej **społeczności** współtwórców. Bez tej społeczności istnienie projektów opartych na tym oprogramowaniu w zasadzie nie ma większego sensu. Istnieje wiele wygodniejszych narzędzi szybkiego pisania stron WWW, które łatwiej jest zaimplementować i wykorzystywać, jeśli celem jest tylko tworzenie tradycyjnego serwisu internetowego, który jest nastawiony na **bierno czytanie** zawartych tam treści.

3.10.1. Każdy może edytować...

Wiele osób stykających się po raz pierwszy z publicznymi, otwartymi dla każdego projektami MediaWiki, jest zaskoczona **możliwością zmieniania** niemal każdej strony WWW bez pytania się o zgodę kogokolwiek. Po prostu klikasz na "edytuj" a potem piszesz co chcesz...

W większości dobrze zorganizowanych projektów MediaWiki, wrażenie że można pisać co się chce, jest jednak złudne. Szybko się może bowiem okazać, że nasze zmiany na pierwszej edytowanej przez nas stronie zostały szybko **zrewertowane**, lub ktoś bez żadnego pardonu nadpisał je swoją wersją. Jak to się dzieje, że to funkcjonuje? Dlaczego ludzie nie grzęzną masowo w **niekończących się sporach**? Cemu większość stron - mimo, że każdy może je w każdej chwili **zwandalizować** lub napisać w nich każdą bzdurę - ma jednak **wartościową treść**, która przyciąga do projektu kolejne osoby?

3.10.2. ...ale pod warunkiem, że zaakceptuje pewne zasady

Odpowiedzią na to jest właśnie magiczne słowo "społeczność". Społeczność to bowiem nie przypadkowa grupa ludzi, lecz grupa wyznająca wspólne wartości, dążąca do określonego celu i ustalająca reguły współżycia i działania. Praktyka pokazuje, że gdy wokół jakiegoś projektu MediaWiki nie powstanie tego rodzaju społeczność, to wówczas projekt ten wcześniej czy później upadnie.

Z tego względu zanim się zacznie uczestniczyć w jakimś projekcie MediaWiki należy zapoznać się z panującymi w nim **zasadami**, przeczytać jakie ma on **cele** i zorientować się co się w nim aktualnie dzieje.

3.10.3. Włącz się do społeczności

Większość projektów, mając świadomość znaczenia dla swojego istnienia skupionej wokół niego społeczności, ma specjalne strony nazywane **barami**, **kawiarenkami**, **stronami ogłoszeniowymi** czy **portalami użytkowników**, których zadaniem jest tworzenie wspólnej przestrzeni do dyskusji i wzajemnego poznawania się. Oprócz tego rodzaju miejsc wewnątrz samego serwisu MediaWiki, często powstają tradycyjne fora dyskusyjne, listy mailowe, kanały [IRC](#), związane z danym projektem. Wreszcie, uczestnicy niektórych projektów organizują też spotkania na żywo.

Jeśli chce się uczestniczyć w projekcie i mieć wpływ na jego kształt włączenie się do społeczności jest najlepszą drogą ku temu. Ignorowanie społeczności, zasad, które wypracowała, tworzenie wokół siebie ciągłych konfliktów i ogólnie "aspoleczna postawa" prowadzi zwykle do marginalizacji w danym projekcie i w skrajnym przypadku nawet do odrzucenia.

3.10.4. Wikietykieta

Jakkolwiek w różnych projektach istnieją różne zasady i obyczaje wypracowane przez ich społeczności, pewien, podstawowy zestaw ogólnych reguł zachowania jest dla nich wspólny. Jest on zgodny z zasadami ogólnie przyjętej w całym Internecie netykiety, ale ma też parę specyficznych cech wynikających z natury oprogramowania:

Oto zasady **Wikietykiety** przyjęte w Wikipedii (co nie znaczy, że zawsze są tam przestrzegane):

1. **Zakładaj dobrą wolę drugiej strony** - przyjmij, że osoba, z którą dyskutujesz, z pewnością również działa w dobrej wierze.
2. **Pochwal, zanim skrytykujesz** - dyskusję zaczynaj zawsze od jakiejś pochwały. Gdy tak zrobisz, krytykowana osoba nie odbierze krytyki jako osobistego ataku i będzie bardziej skłonna zareagować na nią pozytywnie.
3. **Usuwać starą krytykę** - gdy osoba przez Ciebie krytykowana przyjęła do wiadomości uwagi i pozytywnie na nie zareagowała, usuń z tekstu dyskusji słowa dawnej krytyki lub ewentualnie streść ją do absolutnego minimum. Osoba krytykowana często nie ma śmiałości zrobić tego za Ciebie.
4. **Mów jak najczęściej miłe rzeczy** - strony dyskusyjne nie służą wyłącznie do sporów. Jeśli uznałeś jakąś stronę za szczególnie ciekawą, nie wstydz się napisać o tym w dyskusji.
5. **Krytykuj za pomocą pytań** - zamiast stwierdzać po prostu, że dana osoba jest w błędzie, można ją spytać, czy jest pewna, że ma rację. Na przykład zamiast pisać "Rower nie musi być koniecznie jednośladem!" można napisać "Czy słyszałeś o tym, że istnieją rowery poziome, które mają trzy koła?"
6. **Pisz w pierwszej osobie** - pamiętaj, że krytykując kogoś, wyrażasz tylko swoje zdanie. Dlatego lepiej jest krytykować, pisząc "Moim zdaniem to nie jest prawda" niż "Wszystkim wiadomo, że to nieprawda".
7. **Nie pisz nigdy w drugiej osobie** - zdania w rodzaju "Słuchaj, nie masz racji" są szczególnie przykre, bo są odbierane jako atak osobisty. Ogólnie unikaj atakowania osób - dyskutuj zawsze tylko o poglądach.
8. **Daj do zrozumienia, że dotarły do Ciebie argumenty** - zanim zaczniesz krytykować, napisz, że rozumiesz argumenty osoby krytykowanej (nawet jeśli się z nimi nie zgadzasz). Nie pisz "To nieprawda, że...", tylko "Rozumiem Twoje argumenty, ale się z nimi nie zgadzam, bo...".
9. **Moderuj zbyt gorące dyskusje** - jeśli widzisz, że dyskusja dwóch osób wkracza w niebezpieczną fazę, włącz się w nią jako bezstronny moderator. Wypunktuj im wyraźnie różnice i podobieństwa ich stanowisk oraz zaproponuj koniec dyskusji, jeśli ta kręci się w kółko.
10. **Nie angażuj się przesadnie** - pamiętaj, że to jest encyklopedia, a nie forum dyskusyjne. Jeśli dyskusja stała się zbyt gorąca, spróbuj zaniechać dalszej i napisz jakieś inne hasło.
11. **Nie kasuj prób dyskusji o hasle** - jeśli jedna strona próbuje przedyskutować zmiany w hasle dokonane przez Ciebie, odpowiedz na jej pytania - nie kasuj i nie rewertuj bez zastanowienia.

12. **Reaguj na łamanie Wikietykiety** - jeżeli widzisz, że ktoś łamie zasady Wikietykiety nie czekaj, aż zareaguje osoba dłużej działająca w Wikipedii czy osoba posiadająca uprawnienia administratora. Jeżeli zauważysz, że ktoś naruszył którąś z zasad Wikietykiety, zwróć mu na to uwagę. Oczywiście zwracając uwagę, sam nie łam żadnej z tych zasad.
13. **Przejdź na priv** - jeżeli wokół jakiegoś zagadnienia toczy się między Tobą, a innym wikipedystą dyskusja przez dłuższy czas, osoby obserwujące *ostatnie zmiany* bardzo łatwo zauważą tego typu spór. W takim przypadku lepiej zaproponuj drugiej osobie prywatną rozmowę poza Wikipedią poprzez pocztę elektroniczną lub komunikatory. W ten sposób szybciej będziecie mogli dojść do ładu i nikt też nie będzie wam zakłócał samej dyskusji, czasami mogącej trwać bardzo długo.
14. **Nie zwalczaj chamstwa chamstwem** - chociaż często wydaje się, że takie działania bywają skuteczne, to jednak reagując chamstwem na chamstwo, sam uczysz się, w taki sposób reagować, jak i uczyć się tego mogą Wikipedyści, którzy dopiero co dołączyli do projektu. Osobie, która zachowuje się w sposób chamski, przedstawiaj Wikietykietę neutralnie, lecz twardo. W takich przypadkach nie dawaj się wyprowadzić z równowagi, a jeżeli trudno Ci się opanować, poproś innego Wikipedystę, aby zajął się danym przypadkiem chamskiego zachowania.

4. Terminologia

A

Atrybut

w stronach WWW parametr przypisywany do określonego ich elementu powodujący zmiany ich prezentacji w przeglądarce internetowej; atrybuty można przypisywać bezpośrednio za pomocą języka XHTML lub pośrednio za pomocą arkuszy stylów CSS; w MediaWiki, niektóre atrybuty XHTML można przypisywać do elementów stron przy pomocy prostego wikikodu.

B

Ban, blokada

Czasowe lub trwałe zablokowanie użytkownika; w MediaWiki ban powoduje, że użytkownik nie może edytować i nie może założyć nowego konta, ale może nadal czytać wszystkie strony serwisu; możliwość banowania posiadają administratorzy serwisu.

BBS

serwis komputerowy, polegający na udostępnianiu na maszynie jego właściciela miejsca, gdzie można umieszczać i czytać ogłoszenia, obsługiwać własną skrzynkę pocztową, dokonywać transferu plików ; BBS-y były popularne w czasach gdy Internet nie był jeszcze ogólnodostępny.

C

Ciasteczko, cookie

niewielkie pliki tekstowe, wysyłane przez serwer WWW i zapisywane na twardym dysku użytkownika; w MediaWiki są stosowane do rozpoznawania użytkowników w trakcie procedury logowania.

CSS

kaskadowe arkusze stylów - język służący do opisu sposobu pokazywania stron WWW, poszerzający możliwości języka XHTML; można go stosować w MediaWiki do np: formatowania tabel.

D

Diff

patrz **Ekran zmian**.

Disambig

patrz **Ujednoznacznienie**.

E

Edytor, autor

w kontekście MediaWiki - każda osoba, która współtworzy projekt.

Ekran zmian, diff

w MediaWiki specjalna strona, która przedstawia różnice dwóch wersji tej samej strony.

F

Fundacja Wikimedia (Wikimedia Foundation)

organizacja stworzoną w celu opieki nad projektami opartymi na idei WikiWiki, takimi jak Wikipedia; jest spółką typu non profit założoną zgodnie z prawem stanu Floryda, a jej istnienie zostało oficjalnie ogłoszone przez Jimbo Walesa 20 czerwca 2003 roku.

Forum dyskusyjne

strona WWW na której można zamieszczać swoje wypowiedzi, które są zazwyczaj porządkowane w tematycznych wątkach.

H

Historia strony

w MediaWiki jest to lista wszystkich wcześniejszych wersji strony, wraz z datą ich powstania i przypisaniem autorstwa.

Hipertekst

tekst z linkami, które umożliwiają automatycznie przeskakiwanie do innych tekstów - podstawa systemu WWW.

HTML

Patrz **XHTML**.

I

Ikonka

mała grafika symbolizująca wykonanie jakiejś akcji; bardzo często ikonki wskazują na miejsca, w których są linki.

Infobox

tabela na stronie MediaWiki, która w syntetyczny sposób gromadzi podstawowe dane na temat przedmiotu tej strony.

Interfejs oprogramowania

sposób "porozumiewania się" programu komputerowego z jego użytkownikiem - zwykle jest to zbiór okien, ikonek, menu i pól do których można wpisywać teksty.

IP

numer przyporządkowany komputerom przyłączonym do Internetu; dzięki któremu są one rozpoznawane przez inne komputery w sieci; Numery IP mogą też być wykorzystywane w sieciach lokalnych.

J

JPG

format bitmapowych plików graficznych oraz system stratnej kompresji danych graficznych; pliki JPG są zalecane do zdjęć obiektów naturalnych; zwykle ich wielkość jest mniejsza od wielkości analogicznych plików PNG ale występują w nich artefakty, zauważalne przy ostrych konturach.

K

Kategoria

w MediaWiki - specjalna strona, na której znajduje się lista zwykłych stron, które są z sobą powiązane tematycznie; kategorie tworzą system hierarchiczny, podobny do katalogu w bibliotece; **cross-kategoria** - to kategoria nie włączona w system hierarchiczny lecz grupująca strony wg. nowego klucza; które już wcześniej zostały dopisane do innych kategorii.

Koniec linii

"niewidzialny" znak powodujący łamanie tekstu - zakończenie jednej linii i rozpoczęcie drugiej; wstawia się go do tekstu naciskając klawisz "enter".

L

Link

specjalnie wyróżniony fragment tekstu lub grafika, po kliknięciu na który jest się automatycznie przenoszonym w inne miejsce w Internecie; w MediaWiki: **link wewnętrzny** kieruje do innej strony w tym samym serwisie; **link zewnętrzny** kieruje do strony w innym serwisie; **link interwiki** kieruje do strony na innym, zaprzyjaźnionym serwisie MediaWiki.

Logowanie

procedura uwierzytelniania swojej tożsamości w serwisie internetowym, dająca zwykle dostęp do możliwości, które są niedostępne dla osób niezalogowanych.

Login, nick, nickname

w MediaWiki jest to nazwa użytkownika, stosowana do procedury logowania i widoczna w historii zmian stron oraz podpisie.

LaTeX

złożony system formatowania tekstu; w MediaWiki jego składnia jest wykorzystywana do wprowadzania skomplikowanych wzorów matematycznych.

M

Magiczne słowo

w MediaWiki - specjalna część wikikodu w postaci skrótu lub słowa pisanego wielkimi literami i otoczonego z obu stron znakami podwójnego podkreślenia; powodują one rozmaite "efekty specjalne"; np: `__TOC__` powoduje wyświetlenie spisu treści strony w miejscu gdzie zostało to słowo wstawione.

MediaWiki

jeden z pakietów oprogramowania typu wiki, rozwijany przez Fundację Wikimedia.

MySQL

system zarządzania relacyjnymi bazami danych dostępny na wolnej licencji, tworzony przez szwedzką firmę MySQL AB.

Meta-strona

w MediaWiki strona zawierająca informacje o projekcie; na meta-stronach znajdują się opisy zasad panujących w danym projekcie, jego celów, instrukcje obsługi, porady dla edytorów a także prowadzi się na nich rozmaite dyskusje i wymianę opinii na temat projektu.

O

Opis zmian

opis tego co się dokonało w danej edycji strony; opis ten jest na stałe przypisany do tej wersji strony, która była wynikiem tej edycji - widoczny jest w **historii zmian** i **ostatnich zmianach**.

Ostatnie zmiany

specjalna strona na której znajduje się lista wszystkich edycji dokonanych w danym projekcie w ostatnim czasie.

Okno edycji

specjalna strona w MediaWiki, która umożliwia tworzenie i zmienianie stron z poziomu przeglądarki internetowej; pojawia się po kliknięciu na zakładkę "edytuj".

Ogg

format kompresji plików multimedialnych, dostępny w odróżnieniu do mp3, DivX, Quick-time i avi na wolnej licencji i nieopatentowany.

P

PHP

skryptowy język programowania służący przede wszystkim do tworzenia dynamicznych stron WWW i wykonywany po stronie serwera.

Piksel

najmniejszy element obrazu bitmapowego; jeden piksel to bardzo mały kwadrat wypełniony w całości jednolitym kolorem; rozmiary obrazków w wikikodzie podaje się właśnie w pikselach.

Pipe

znak w postaci pionowej kreski |, który jest dość powszechnie wykorzystywany w wikikodzie do oddzielania od siebie parametrów.

PNG

format bitmapowych plików graficznych oraz system bezstratnej kompresji danych graficznych; pliki PNG są zalecane do grafik, które zawierają dużo szczegółów (teksty, kreski itp).

Przekierowanie, Redirect

specjalna strona w MediaWiki, której jedynym zadaniem jest automatycznie przenieść użytkownika do innej strony; stosowana, gdy strona może mieć kilka, równoważnych tytułów.

Przestrzeń nazw

w MediaWiki jest to wydzielona grupa haseł o określonym charakterze; w każdy serwisie MediaWiki występuje przestrzeń główna i kilka-kilkanaście przestrzeni dodatkowych takich jak "user", "grafika", "meta", "pomoc" itp; strony znajdujące się poza główną przestrzenią nazw mają w tytułach przedrostek odpowiadający nazwie przestrzeni, np: "Pomoc:Dla początkujących".

R

Redirect

patrz: **Przekierowanie**

Rewert

w MediaWiki półautomatyczna operacja przywrócenia stanu strony do jednej z jej wcześniejszych wersji.

RFC

specjalne dokumenty, w których zawarte są normy protokołów podstawowych protokołów sieciowych, dzięki którym Internet tworzy jedną całość.

RGB

skrót od *red*, *green*, *blue* (czerwony, zielony, niebieski) - układu barw podstawowych, z których składa się w monitorach komputerowych wszystkie inne barwy; każdą barwę na ekranie można zapisać w formie podania proporcji udziału trzech barw podstawowych.

S

Spacja

"niewidzialny", ale istniejący znak - przerwa między dwoma wyrazami; wstawia się go stukając na "długi klawisz" u samego dołu klawiatury.

Stopwords

trywialne słowa takie jak "aby", "oraz", "ale", których nie wolno wpisywać do wyszukiwarki MediaWiki.

Strona dyskusyjna

w MediaWiki jest to podstrona przypisana do każdej strony w serwisie służąca do zgłaszania komentarzy, uwag, głosów polemicznych.

Surfowanie

w kontekście stron WWW - spontaniczne przechodzenie od strony do strony poprzez klikanie w linki, bez wcześniejszego "planu podróży".

Stub

ledwo zapoczątkowana, niedokończona strona, która zawiera bardzo mało treści.

Szablon

w MediaWiki - specjalna podstrona, której treść można w prosty sposób wpleść do wielu innych stron.

Ścieżka dostępu

- ciąg znaków określający położenie pliku w strukturze katalogów na komputerowym nośniku danych; najczęściej ma postać listy katalogów odseparowanych ukośnikami.

SVG

uniwersalny format wektorowych plików graficznych, który jest bezpośrednio obsługiwany przez MediaWiki; zalecany do wykresów, rysunków technicznych, wzorów chemicznych i innych obrazków, które są złożone z tekstu i kresek.

T

Tag

Patrz **znacznik**.

Thumb, thumbnail, miniaturka

w MediaWiki - pomniejszony obrazek w ramce z opisem, wpleciony w tekst strony.

Tylda

specjalny znak: ~ wykorzystywany w MediaWiki do podpisywania się w dyskusjach.

U

Ujednoznacznienie, disambig

specjalna strona MediaWiki zawierająca wyłącznie listę stron o bardzo podobnych tytułach, które jednak dotyczą czegoś innego.

URI, URL

jednolity sposób zapisu adresów do rozmaitych zasobów w Internecie, stosowany m.in. w linkach zewnętrznych MediaWiki i oknach adresowych przeglądarek internetowych.

W

Wandalizm

Celowe niszczenie stron projektów wiki poprzez dopisywanie do nich obraźliwych tekstów, złośliwe wstawianie fałszywych informacji, usuwanie treści stron itp.

Wiki, WikiWiki

nazwa pewnego rodzaju stron internetowych, które można tworzyć, edytować i zmieniać bezpośrednio z poziomu przeglądarki. Nazwą tą określa się również oprogramowanie umożliwiające wspólną pracę wielu użytkowników przy tworzeniu zawartości takich stron.

Wikia Inc.

przedsiębiorstwo na którego serwerach można tworzyć bezpłatnie własne projekty wiki, w zamian za zgodę na umieszczanie w nim reklam.

Wikikod

specjalny, w miarę prosty system znaczników formatujących tekst, umożliwiający łączenie go z tekstem i tabelami stosowany w MediaWiki.

Wikietykieta

odpowiednik netykiety w projektach opartych na technologii wiki; zbiór ogólnych zasad dobrego wychowania i zgodnej współpracy edytorów projektów wiki.

Wikilove

Manifest napisany w anglojęzycznej Wikipedii twierdzący, że podstawą skuteczności tworzenia projektów wiki jest wzajemne zaufanie i częste okazywanie sobie sympatii przez uczestników projektu; jego przejawem są m.in. "medale", "kwiatki", "gwiazdki" i inne "odznaczenia" nadawane sobie wzajemnie przez edytorów projektu.

Wikiportal

tematyczna strona w MediaWiki o złożonej strukturze, zwykle dwukolumnowej przypominająca portale internetowe; w dużych serwisach wikiportale służą do koordynacji pracy oraz do syntetycznego prezentowania zbiorów stron na określony temat.

Wolna licencja

licencja udzielana przez właściciela praw autorskich tekstów, grafik, muzyki i innej twórczości, która zezwala na nieskrępowane, nieodpłatne kopiowanie i modyfikowanie tej twórczości; przykładami wolnych licencji są: [GNU FDL](#), [GPL](#), [CC-BY-SA](#), [FAL](#), [DSL](#).

Wyszukiwarka

usługa polegająca na wyświetlaniu listy stron po wpisaniu słów kluczowych.

X

XHTML

podstawowy język znaczników służący do tworzenia stron WWW; XHTML jest następcą nierozwijanego już języka HTML.

Z

Znacznik, Tag

w XHTML i wikikodzie - specjalne znaki kodujące formatowanie tekstu, wstawianie linków i grafik, tworzenie akapitów itp.

5. Krótka tabela wikikodu

Tabele te nie zawierają kompletnego zbioru wszystkich **wikikodów**, lecz tylko te, które się najczęściej przydają. Tabele te pochodzą ze strony mediawiki.org.^[18]

5.1. Formatowanie

Dokładniejszy opis: patrz: [Podstawy formatowania tekstu](#).

Opis	Wikikod	Rezultat
<i>działa w każdym miejscu</i>		
pochyłe pismo	<code>''pochyłe''</code>	<i>pochyłe</i>
pogrubione pismo	<code>'''pogrubione'''</code>	pogrubione
Pogrubione i pochyłe	<code>''''grube i pochyłe''''</code>	<i>grube i pochyłe</i>
wyłączenie wikikodu	<code><nowiki>'wikikod' nie działa</nowiki></code>	"wikikod" nie działa
wzory matematyczne (za pomocą LaTeXu)	<code><math>\tfrac{x+1}{y^2}</math></code>	$\frac{x+1}{y^2}$
<i>działa tylko na początku linii</i>		
Tytuły sekcji różne rozmiary	<code>==poziom 2== ===poziom 3=== ====poziom 4==== =====poziom 5=====</code>	[edytuj] poziom 2 [edytuj] poziom 3 [edytuj] poziom 4 [edytuj] poziom 5
Pozioma linia	<code>----</code>	<hr/>
Lista nienumerowana	<code>* jeden * dwa * trzy ** trzy i jedna trzecia ** trzy i dwie trzecie</code>	<ul style="list-style-type: none"> • jeden • dwa • trzy <ul style="list-style-type: none"> ○ trzy i jedna trzecia ○ trzy i dwie trzecie
Lista numerowana	<code># jeden # dwa # trzy ## trzy i jeden ## trzy i dwa</code>	<ol style="list-style-type: none"> 1. jeden 2. dwa 3. trzy <ol style="list-style-type: none"> 1. trzy i jeden 2. trzy i dwa
Definicja	<code>;Termin :wyjaśnienie 1 :wyjaśnienie 2</code>	Termin wyjaśnienie 1 wyjaśnienie 2
tekst preformatowany	<code>preformatowany tekst robi się spacją na początku linii</code>	preformatowany tekst robi się spacją na początku linii

5.2. Linki

Dokładniejszy opis: patrz: [Linki](#).

Opis	Wikikod	Rezultat
Prosty linki wewnętrzny	<code>[[MediaWiki w obrazkach]]</code>	MediaWiki w obrazkach
Złożony link wewnętrzny	<code>[[MediaWiki w obrazkach spis treści]]</code>	spis treści
Link do sekcji	<code>[[#Formatowanie link do sekcji]]</code>	link do sekcji
Link zewnętrzny jawny	<code>http://mediawiki.org</code>	http://mediawiki.org
Link zewnętrzny, z opisem	<code>[http://mediawiki.org MediaWiki]</code>	MediaWiki
Link zewnętrzny, bez opisu	<code>[http://mediawiki.org]</code>	[4]
Linki interwiki	<code>[[w:MediaWiki]]</code>	w:MediaWiki
link mailto bez nazwy	<code>[mailto:info@example.org]</code>	[5]
link mailto z nazwą	<code>[mailto:info@example.org info]</code>	info
przekierowanie	<code>#REDIRECT [[MediaWiki w obrazkach]]</code>	-> MediaWiki w obrazkach
link z dwukropkiem	<code>[[:Kategoria:MediaWiki]]</code>	Kategoria:MediaWiki

5.3. Obrazki

Dokładniejszy opis: patrz: [Wstawianie obrazków](#).

Opis	Wikikod	Rezultat
proste wstawienie (z opisem)	<code>[[Grafika:Example.jpg Przykład]]</code>	
Link do opisu obrazka	<code>[[:Grafika:Example.jpg]]</code> <code>[[:Grafika:Example.jpg Przykład]]</code>	Grafika:Example.jpg Przykład
Link wprost do pliku	<code>[[Media:Example.jpg]]</code> <code>[[Media:Example.jpg Przykład]]</code>	Media:Example.jpg Przykład
Miniaturka (wycentrowana, 100 pikseli z opisem)	<code>[[Grafika:Example.jpg center thumb 100px Przykład]]</code>	

5.4. Tabele

Dokładniejszy opis: patrz: [Tabele](#).

Wikikod	Opis
<code>{ </code>	początek tabeli (<i>niezbędny</i>)
<code> +</code>	tytuł tabeli (<i>opcjonalnie, może być tylko jeden w tabeli i musi być zaraz po rozpoczęciu</i>)
<code> -</code>	rozpoczęcie rzędu (<i>opcjonalne w pierwszym rzędzie</i>)
<code>!</code>	nagłówki kolumn (<i>opcjonalnie</i>)
<code> </code>	pojedyncza cela (<i>cele są absolutnie niezbędne!</i>)
<code> }</code>	zamknięcie tabeli (<i>niezbędne</i>)

5.5. Szablony

Dokładniejszy opis: patrz: [Szablony](#).

Opis	Wikikod	Rezultat						
trwale powiązanie	<code>{{MediaWikiTest}}</code>	<table border="1"> <tr> <td>Tekst szablonu</td> </tr> <tr> <td>To jest przykładowy szablon</td> </tr> </table>	Tekst szablonu	To jest przykładowy szablon				
Tekst szablonu								
To jest przykładowy szablon								
jednokrotne wstawienie	<code>{{subst:MediaWikiTest}}</code>	<table border="1"> <tr> <td>Tekst szablonu</td> </tr> <tr> <td>To jest przykładowy szablon</td> </tr> </table>	Tekst szablonu	To jest przykładowy szablon				
Tekst szablonu								
To jest przykładowy szablon								
wyświetlenie kodu	<code>{{msgnw:MediaWikiTest}}</code>	nie da się pokazać bo rozwali tabelę						
wywołanie z parametrami	<code>{{MediaWikiTest1 krowa koń}}</code>	<table border="1"> <tr> <td colspan="2">Tekst szablonu</td> </tr> <tr> <td>Parametr 1</td> <td>Parametr 2</td> </tr> <tr> <td>krowa</td> <td>koń</td> </tr> </table>	Tekst szablonu		Parametr 1	Parametr 2	krowa	koń
Tekst szablonu								
Parametr 1	Parametr 2							
krowa	koń							
w szablonie: sekcja nie eksportowana		nie da się pokazać.						
szablon podpisu indywidualnego	~~~~	Podręcznik 00:11, 6 lut 2007 (CET)						

6. Niepełna lista polskojęzycznych projektów opartych na MediaWiki

Pod uwagę zostały wzięte projekty spełniające następujące kryteria:

- minimum 100 stron
- minimalna aktywność: 10 edycji w ostatnim miesiącu od dnia utworzenia tej listy
- ma jasno zdefiniowaną licencję i nie zawiera zbyt wiele treści skopiowanej z naruszeniem praw autorskich.

6.1. Projekty Fundacji Wikimedia

Większość projektów Wikimedia jest oparta o licencję GNU FDL, za wyjątkiem Wikiźródeł (w większość domena publiczna) i Wikinews (CC-BY-SA).

- [Wikipedia](#) - wolna encyklopedia internetowa (ponad 300 000 artykułów w wersji polskojęzycznej)
- [Wikimedia Commons](#) - repozytorium plików graficznych (ponad milion plików multimedialnych)
- [Wikinews](#) - serwis prasowy (ok 3000 artykułów)
- [Wikicytaty](#) - zbiór cytatów (ok 4000 artykułów)
- [Wikispecies](#) - lista gatunków zwierząt i roślin (ponad 73 000 artykułów)
- [Wikiźródła](#) - repozytorium tekstów źródłowych (9000 tekstów źródłowych)
- [Wikisłownik](#) - wielojęzyczny słownik (ok 60 000 haseł w wersji polskojęzycznej)
- [Wikibooks](#) - podręczniki pisane w trybie Wiki (ok 1 700 tzw. modułów, w sumie kilkaset pełnych podręczników + kilkaset niedokończonych lub napoczętych)
- [Wikimedia meta](#) - dyskusje o projektach Fundacji Wikimedia (ok 9000 artykułów, z czego kilkadziesiąt po polsku)
- [Wikimedia Polska](#) - wiki [Stowarzyszenia Wikimedia Polska](#) (ok 200 artykułów)

6.2. Projekty wiki rozwijane na wikia.com

Wszystkie projekty serwisu **Wikia** są obowiązkowo na licencji GNU FDL - niektóre są też dostępne na dodatkowych wolnych licencjach.

- [Wikia:Nonsensopedia](#) (ok. 6000 haseł)
- [Encyklopedia tradycji](#) (ok. 1000 haseł) – tradycja polska i nie tylko
- [Warszawikia](#) (ok 400 haseł) – o [Warszawie](#)
- [Micropedia](#) (ok. 400 haseł) – o tzw. [mikronacjach](#)
- [Empirepedia](#) (ok 250 haseł) o [Gwiezdnych wojnach](#)
- [Bionicle](#) (ok. 270 haseł) o [w:Bionicle](#)
- [OGame](#) (ok. 200 haseł) – o grze [w:OGame](#)
- [Fantasypedia](#) (ok. 180 haseł) – o świecie [w:fantasy](#)
- [Dolny Śląsk](#) (180 haseł) – głównie o [Wrocławiu](#)
- [Historiopedia](#) (ok 160 haseł) – ogólnie o [historii](#)
- [Desperate](#) (ok. 100 haseł) – o serialu [Gotowe na wszystko](#)

6.3. Encyklopedie

- [Helionica](#) - encyklopedia firmy Helion licencja GFDL (6100 haseł)
- [EMD](#) - wiki poświęcone muzyce awangardowej, elektronicznej, ambitnemu jazzowi i rockowi - mieszane licencje CC (ok. 2000 haseł)

6.4. Wiki szkolne i uczelnianie

- [Bednarpedia](#) - encyklopedia poświęcona Zespołowi Społecznych Szkół Ogólnokształcących "Bednarska" im. Maharadży Jam Saheba Digvijay Sinhji - licencja GFDL (ok. 800 haseł)
- [Lexopedia](#) - wiki studentów prawa w Krakowie, licencja: "wszystkie prawa zastrzeżone".

6.5. Wiki projektów wolnego oprogramowania

- [GentooWiki](#) – Wiki Gentoo Linux - licencja GFDL (ok 100 artykułów)
- [Kadu](#) - wiki komunikatora internetowego Kadu - licencja GFDL (kilkaset haseł)

6.6. Wiki gier komputerowych i RPG

- [shadowrun.rpg.pl](#) - wiki dla graczy Shadowrun RPG - licencja "restricted" (ok. 200 przetłumaczonych + ok. 1000 nieprzetłumaczonych)
- [Wiedźmin Wiki](#) - wiki łączące świat wiedźminów Andrzeja Sapkowskiego z powstającą w Polsce grą The Witcher - licencja GFDL (1000+ artykułów)

6.7. Wiki hobbistyczne i specjalistyczne

- [AstroWiki](#) - Encyklopedia Astrologii - licencja GFDL (kilkaset artykułów)
- [Atopowe Zapalenie Skóry](#) - Strona o charakterze medycznym o atopowym zapaleniu skóry - licencja GFDL (kilkaset artykułów)
- [WikiKuchnia.org](#) - przepisy kucharskie - licencja GFDL (208 artykułów) (zobacz też [książkę kucharską na Wikibooks](#))
- [PoeWiki](#) - dyskusje o literaturze, publikacja własnych tekstów literackich - licencja PoeWiki [\[6\]](#) (ok. 180 artykułów, nie licząc opublikowanych wierszy i prozy użytkowników)
- [Biblioteka Ossus](#) - polska encyklopedia Gwiezdných wojen] - licencja GNU FDL, ok 2000 artykułów.
- [Lostpedia](#) - o serialu Lost, licencja CC-BY-SA, ok 500 artykułów.

7. Autorzy

Użytkownicy, którzy mieli istotny wkład w powstanie tego podręcznika:

- [Polimerek](#)

Pomoc i konsultacje:

- [MonteChristof](#) - pomoc w zrobieniu rysunku 36: [Image:Pl Wikipedia konflikt edycj.png](#) i dyskusje na gg oraz IRCu, oraz przygotowanie podręcznika do druku.
- [Szoferka](#) - uwagi na temat rozdziału "Uwaga! to jest wiki"
- [Derbeth](#) - przygotowanie obrazka [Grafika:Screen shot captcha pl.png](#) i uwagi na temat rozdziału "Najpierw się zaloguj".

8. Bibliografia

8.1. Pozycje anglojęzyczne:

- [Artykuł "wiki" w Wikipedii-en](#)
- [Artykuł "MediaWiki" w Wikipedii-en](#)
- [Wiki "MediaWiki"](#) - projekt napisania kompletnej dokumentacji oprogramowania MediaWiki, a w szczególności:
  - [Help:Formatting](#)
  - [Help:Link](#)
  - [Help:Images](#)
  - [Help:Tables](#)
  - [Help:Templates](#)
  - [Help:Variables](#)
  - [Help:Tracking changes](#)
- [artykuł "MediaWiki" w meta.wikimedia.org](#) - dawne miejsce, w którym gromadzono dokumentację oprogramowania MediaWiki (obecnie stopniowo przenoszony do mediawiki.org)
- [Spis treści pomocy meta.wikimedia.org](#) a w szczególności:
  - [Help:Moving a page](#) - meta.wikimedia.org
- [MediaWiki w sourceforge.net](#)
- [Niepełna lista polskojęzycznych stron używających MediaWiki](#) - na stronach mediawiki.org

8.2. Pozycje polskojęzyczne:

- [Artykuł "wiki" w Wikipedii-pl](#) (m.in niepełna lista polskojęzycznych stron używających MediaWiki)
- [Artykuł "MediaWiki" w Wikipedii-pl](#)
- [Artykuł o "Wikii" w Wikipedii-pl](#)
- [Strona pomocowa w Wikipedii-pl](#) - najobszerniejsze źródło polskojęzyczne opisujące MediaWiki, a w szczególności:
  - [Formatowanie tekstu](#)
  - [Logowanie](#)
  - [Tabela metod tworzenia linków](#)
  - [Pomoc:Przesyłanie plików](#)
  - [Uwagi o wstawianiu obrazków](#)
  - [Pomoc:Tabele](#)
  - [Tworzenie automatycznych komunikatów](#)
  - [Pomoc:Parametry](#)
  - [Pomoc:Konflikt edycji](#)
  - [Pomoc:Historia strony](#)
  - [Wikietykieta](#)
  - [Chłodne nastawienie](#)
- [Pierwsze kroki/Formularz](#) - z Wikimedia Commons
- [Przewodnik obrazkowy poewiki](#) - główna inspiracja do napisania tego podręcznika

8.3. Przypisy

1. ↑ [Oficjalna strona MediaWiki](#) - zawiera w miarę kompletny, techniczny opis tego oprogramowania po angielsku.
2. ↑ [System pomocy Wikipedii](#) - obszerny, ale łatwo się w nim pogubić
3. ↑ To jest przykład przypisu
4. ↑ Pobrane z hasła [Kategoryzacja](#) z polskiej Wikipedii.
5. ↑ [Strona główna Wikimedia Commons](#)
6. ↑ [Zbigniew Domaszewicz, Web 2.0 to rewolucja w internecie?, gazeta.pl, 2006-03-06](#)
7. ↑ [Strona główna Mass spectrometry wiki](#)
8. ↑ [Główna strona PoeWiki](#)
9. ↑ Anglojęzyczne Wikibooks ma dość dobry opis składni LaTeXu w: [LaTeX/Mathematics](#)
10. ↑ Wstęp do pisania wzorów matematycznych w LaTeX można znaleźć na stronie: [Pomoc:Wzory](#) w Wikipedii
11. ↑ Przykładowy przypis
12. ↑ Tekst przykładowego przypisu
13. ↑ Przypis z linkiem wewnętrznym: [\(IRC\)](#) oraz zewnętrznym [pajacyk.org](#)
14. ↑ [Tłumaczenie tabeli z Help:Tables w mediawiki.org](#)
15. ↑ [Color picker' na free-webmaster-tools.com](#)
16. ↑ Tekst pochodzi z hasła [Modrosójka Błękitna](#) w Wikipedii
17. ↑ [Pełna list zmiennych systemowych, na stronie mediawiki.org](#)
18. ↑ [Spis treści stron pomocowych mediawiki.org](#)

Dodatek: Przykład stosowania tytułów

Jest to dodatek do [MediaWiki w obrazkach/Podstawy formatowania tekstu#Tytuły i sekcje](#)

Przykładowy kod:

```
= 1 poziom =  
== 2 poziom ==  
=== 3 poziom ===  
==== 4 poziom ====  
===== 5 poziom =====  
===== 6 poziom =====
```

i jego rezultat:

1 poziom

2 poziom

3 poziom

4 poziom

5 poziom

6 poziom

Licencja

Version 1.2, November 2002

Copyright (C) 2000,2001,2002 Free Software Foundation, Inc.
51 Franklin St, Fifth Floor, Boston, MA 02110-1301 USA
Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies
of this license document, but changing it is not allowed.

0. PREAMBLE

The purpose of this License is to make a manual, textbook, or other functional and useful document "free" in the sense of freedom: to assure everyone the effective freedom to copy and redistribute it, with or without modifying it, either commercially or noncommercially. Secondly, this License preserves for the author and publisher a way to get credit for their work, while not being considered responsible for modifications made by others.

This License is a kind of "copyleft", which means that derivative works of the document must themselves be free in the same sense. It complements the GNU General Public License, which is a copyleft license designed for free software.

We have designed this License in order to use it for manuals for free software, because free software needs free documentation: a free program should come with manuals providing the same freedoms that the software does. But this License is not limited to software manuals; it can be used for any textual work, regardless of subject matter or whether it is published as a printed book. We recommend this License principally for works whose purpose is instruction or reference.

1. APPLICABILITY AND DEFINITIONS

This License applies to any manual or other work, in any medium, that contains a notice placed by the copyright holder saying it can be distributed under the terms of this License. Such a notice grants a world-wide, royalty-free license, unlimited in duration, to use that work under the conditions stated herein. The "Document", below, refers to any such manual or work. Any member of the public is a licensee, and is addressed as "you". You accept the license if you copy, modify or distribute the work in a way requiring permission under copyright law.

A "Modified Version" of the Document means any work containing the Document or a portion of it, either copied verbatim, or with modifications and/or translated into another language.

A "Secondary Section" is a named appendix or a front-matter section of the Document that deals exclusively with the relationship of the publishers or authors of the Document to the Document's overall subject (or to related matters) and contains nothing that could fall directly within that overall subject. (Thus, if the Document is in part a textbook of mathematics, a Secondary Section may not explain any mathematics.) The relationship could be a matter of historical connection with the subject or with related matters, or of legal, commercial, philosophical, ethical or political position regarding them.

The "Invariant Sections" are certain Secondary Sections whose titles are designated, as being those of Invariant Sections, in the notice that says that the Document is released under this License. If a section does not fit the above definition of Secondary then it is not allowed to be designated as Invariant. The Document may contain zero Invariant Sections. If the Document does not identify any Invariant Sections then there are none.

The "Cover Texts" are certain short passages of text that are listed, as Front-Cover Texts or Back-Cover Texts, in the notice that says that the Document is released under this License. A Front-Cover Text may be at most 5 words, and a Back-Cover Text may be at most 25 words.

A "Transparent" copy of the Document means a machine-readable copy, represented in a format whose specification is available to the general public, that is suitable for revising the document straightforwardly with generic text editors or (for images composed of pixels) generic paint programs or (for drawings) some widely available drawing editor, and that is suitable for input to text formatters or for automatic translation to a variety of formats suitable for input to text formatters. A copy made in an otherwise Transparent file format whose markup, or absence of markup, has been arranged to thwart or discourage subsequent modification by readers is not Transparent. An image format is not Transparent if used for any substantial amount of text. A copy that is not "Transparent" is called "Opaque".

Examples of suitable formats for Transparent copies include plain ASCII without markup, Texinfo input format, LaTeX input format, SGML or XML using a publicly available DTD, and standard-conforming simple HTML, PostScript or PDF designed for human modification. Examples of transparent image formats include PNG, XCF and JPG. Opaque formats include proprietary formats that can be read and edited only by proprietary word processors, SGML or XML for which the DTD and/or processing tools are not generally available, and the machine-generated HTML, PostScript or PDF produced by some word processors for output purposes only.

The "Title Page" means, for a printed book, the title page itself, plus such following pages as are needed to hold, legibly, the material this License requires to appear in the title page. For works in formats which do not have any title page as such, "Title Page" means the text near the most prominent appearance of the work's title, preceding the beginning of the body of the text.

A section "Entitled XYZ" means a named subunit of the Document whose title either is precisely XYZ or contains XYZ in parentheses following text that translates XYZ in another language. (Here XYZ stands for a specific section name mentioned below, such as "Acknowledgements", "Dedications",

"Endorsements", or "History".) To "Preserve the Title" of such a section when you modify the Document means that it remains a section "Entitled XYZ" according to this definition.

The Document may include Warranty Disclaimers next to the notice which states that this License applies to the Document. These Warranty Disclaimers are considered to be included by reference in this License, but only as regards disclaiming warranties: any other implication that these Warranty Disclaimers may have is void and has no effect on the meaning of this License.

2. VERBATIM COPYING

You may copy and distribute the Document in any medium, either commercially or noncommercially, provided that this License, the copyright notices, and the license notice saying this License applies to the Document are reproduced in all copies, and that you add no other conditions whatsoever to those of this License. You may not use technical measures to obstruct or control the reading or further copying of the copies you make or distribute. However, you may accept compensation in exchange for copies. If you distribute a large enough number of copies you must also follow the conditions in section 3.

You may also lend copies, under the same conditions stated above, and you may publicly display copies.

3. COPYING IN QUANTITY

If you publish printed copies (or copies in media that commonly have printed covers) of the Document, numbering more than 100, and the Document's license notice requires Cover Texts, you must enclose the copies in covers that carry, clearly and legibly, all these Cover Texts: Front-Cover Texts on the front cover, and Back-Cover Texts on the back cover. Both covers must also clearly and legibly identify you as the publisher of these copies. The front cover must present the full title with all words of the title equally prominent and visible. You may add other material on the covers in addition. Copying with changes limited to the covers, as long as they preserve the title of the Document and satisfy these conditions, can be treated as verbatim copying in other respects.

If the required texts for either cover are too voluminous to fit legibly, you should put the first ones listed (as many as fit reasonably) on the actual cover, and continue the rest onto adjacent pages.

If you publish or distribute Opaque copies of the Document numbering more than 100, you must either include a machine-readable Transparent copy along with each Opaque copy, or state in or with each Opaque copy a computer-network location from which the general network-using public has access to download using public-standard network protocols a complete Transparent copy of the Document, free of added material. If you use the latter option, you must take reasonably prudent steps, when you begin distribution of Opaque copies in quantity, to ensure that this Transparent copy will remain thus accessible at the stated location until at least one year after the last time you distribute an Opaque copy (directly or through your agents or retailers) of that edition to the public.

It is requested, but not required, that you contact the authors of the Document well before redistributing any large number of copies, to give them a chance to provide you with an updated version of the Document.

4. MODIFICATIONS

You may copy and distribute a Modified Version of the Document under the conditions of sections 2 and 3 above, provided that you release the Modified Version under precisely this License, with the Modified Version filling the role of the Document, thus licensing distribution and modification of the Modified Version to whoever possesses a copy of it. In addition, you must do these things in the Modified Version:

- **A.** Use in the Title Page (and on the covers, if any) a title distinct from that of the Document, and from those of previous versions (which should, if there were any, be listed in the History section of the Document). You may use the same title as a previous version if the original publisher of that version gives permission.
- **B.** List on the Title Page, as authors, one or more persons or entities responsible for authorship of the modifications in the Modified Version, together with at least five of the principal authors of the Document (all of its principal authors, if it has fewer than five), unless they release you from this requirement.
- **C.** State on the Title page the name of the publisher of the Modified Version, as the publisher.
- **D.** Preserve all the copyright notices of the Document.
- **E.** Add an appropriate copyright notice for your modifications adjacent to the other copyright notices.
- **F.** Include, immediately after the copyright notices, a license notice giving the public permission to use the Modified Version under the terms of this License, in the form shown in the Addendum below.
- **G.** Preserve in that license notice the full lists of Invariant Sections and required Cover Texts given in the Document's license notice.
- **H.** Include an unaltered copy of this License.
- **I.** Preserve the section Entitled "History", Preserve its Title, and add to it an item stating at least the title, year, new authors, and publisher of the Modified Version as given on the Title Page. If there is no section Entitled "History" in the Document, create one stating the title, year, authors, and publisher of the Document as given on its Title Page, then add an item describing the Modified Version as stated in the previous sentence.
- **J.** Preserve the network location, if any, given in the Document for public access to a Transparent copy of the Document, and likewise the network locations given in the Document for previous versions it was based on. These may be placed in the "History" section. You may omit a network location for a work that was published at least four years before the Document itself, or if the original publisher of the version it refers to gives permission.
- **K.** For any section Entitled "Acknowledgements" or "Dedications", Preserve the Title of the section, and preserve in the section all the substance and tone of each of the contributor acknowledgements and/or dedications given therein.
- **L.** Preserve all the Invariant Sections of the Document, unaltered in their text and in their titles. Section numbers or the equivalent are not considered part of the section titles.

- **M.** Delete any section Entitled "Endorsements". Such a section may not be included in the Modified Version.
- **N.** Do not retitle any existing section to be Entitled "Endorsements" or to conflict in title with any Invariant Section.
- **O.** Preserve any Warranty Disclaimers.

If the Modified Version includes new front-matter sections or appendices that qualify as Secondary Sections and contain no material copied from the Document, you may at your option designate some or all of these sections as invariant. To do this, add their titles to the list of Invariant Sections in the Modified Version's license notice. These titles must be distinct from any other section titles.

You may add a section Entitled "Endorsements", provided it contains nothing but endorsements of your Modified Version by various parties--for example, statements of peer review or that the text has been approved by an organization as the authoritative definition of a standard.

You may add a passage of up to five words as a Front-Cover Text, and a passage of up to 25 words as a Back-Cover Text, to the end of the list of Cover Texts in the Modified Version. Only one passage of Front-Cover Text and one of Back-Cover Text may be added by (or through arrangements made by) any one entity. If the Document already includes a cover text for the same cover, previously added by you or by arrangement made by the same entity you are acting on behalf of, you may not add another; but you may replace the old one, on explicit permission from the previous publisher that added the old one.

The author(s) and publisher(s) of the Document do not by this License give permission to use their names for publicity for or to assert or imply endorsement of any Modified Version.

5. COMBINING DOCUMENTS

You may combine the Document with other documents released under this License, under the terms defined in section 4 above for modified versions, provided that you include in the combination all of the Invariant Sections of all of the original documents, unmodified, and list them all as Invariant Sections of your combined work in its license notice, and that you preserve all their Warranty Disclaimers.

The combined work need only contain one copy of this License, and multiple identical Invariant Sections may be replaced with a single copy. If there are multiple Invariant Sections with the same name but different contents, make the title of each such section unique by adding at the end of it, in parentheses, the name of the original author or publisher of that section if known, or else a unique number. Make the same adjustment to the section titles in the list of Invariant Sections in the license notice of the combined work.

In the combination, you must combine any sections Entitled "History" in the various original documents, forming one section Entitled "History"; likewise combine any sections Entitled "Acknowledgements", and any sections Entitled "Dedications". You must delete all sections Entitled "Endorsements."

6. COLLECTIONS OF DOCUMENTS

You may make a collection consisting of the Document and other documents released under this License, and replace the individual copies of this License in the various documents with a single copy that is included in the collection, provided that you follow the rules of this License for verbatim copying of each of the documents in all other respects.

You may extract a single document from such a collection, and distribute it individually under this License, provided you insert a copy of this License into the extracted document, and follow this License in all other respects regarding verbatim copying of that document.

7. AGGREGATION WITH INDEPENDENT WORKS

A compilation of the Document or its derivatives with other separate and independent documents or works, in or on a volume of a storage or distribution medium, is called an "aggregate" if the copyright resulting from the compilation is not used to limit the legal rights of the compilation's users beyond what the individual works permit. When the Document is included in an aggregate, this License does not apply to the other works in the aggregate which are not themselves derivative works of the Document.

If the Cover Text requirement of section 3 is applicable to these copies of the Document, then if the Document is less than one half of the entire aggregate, the Document's Cover Texts may be placed on covers that bracket the Document within the aggregate, or the electronic equivalent of covers if the Document is in electronic form. Otherwise they must appear on printed covers that bracket the whole aggregate.

8. TRANSLATION

Translation is considered a kind of modification, so you may distribute translations of the Document under the terms of section 4. Replacing Invariant Sections with translations requires special permission from their copyright holders, but you may include translations of some or all Invariant Sections in addition to the original versions of these Invariant Sections. You may include a translation of this License, and all the license notices in the Document, and any Warranty Disclaimers, provided that you also include the original English version of this License and the original versions of those notices and disclaimers. In case of a disagreement between the translation and the original version of this License or a notice or disclaimer, the original version will prevail.

If a section in the Document is Entitled "Acknowledgements", "Dedications", or "History", the requirement (section 4) to Preserve its Title (section 1) will typically require changing the actual title.

9. TERMINATION

You may not copy, modify, sublicense, or distribute the Document except as expressly provided for under this License. Any other attempt to copy, modify, sublicense or distribute the Document is void, and will automatically terminate your rights under this License. However, parties who have received copies, or rights, from you under this License will not have their licenses terminated so long as such parties remain in full compliance.

10. FUTURE REVISIONS OF THIS LICENSE

The Free Software Foundation may publish new, revised versions of the GNU Free Documentation License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns. See <http://www.gnu.org/copyleft/>.

Each version of the License is given a distinguishing version number. If the Document specifies that a particular numbered version of this License "or any later version" applies to it, you have the option of following the terms and conditions either of that specified version or of any later version that has been published (not as a draft) by the Free Software Foundation. If the Document does not specify a version number of this License, you may choose any version ever published (not as a draft) by the Free Software Foundation.

How to use this License for your documents

To use this License in a document you have written, include a copy of the License in the document and put the following copyright and license notices just after the title page:

```
Copyright (c) YEAR YOUR NAME.
Permission is granted to copy, distribute and/or modify this document
under the terms of the GNU Free Documentation License, Version 1.2
or any later version published by the Free Software Foundation;
with no Invariant Sections, no Front-Cover Texts, and no Back-Cover Texts.
A copy of the license is included in the section entitled "GNU
Free Documentation License".
```

If you have Invariant Sections, Front-Cover Texts and Back-Cover Texts, replace the "with...Texts." line with this:

```
with the Invariant Sections being LIST THEIR TITLES, with the
Front-Cover Texts being LIST, and with the Back-Cover Texts being LIST.
```

If you have Invariant Sections without Cover Texts, or some other combination of the three, merge those two alternatives to suit the situation.

If your document contains nontrivial examples of program code, we recommend releasing these examples in parallel under your choice of free software license, such as the GNU General Public License, to permit their use in free software.